

رہیافت ۱۸، پاسخ گویی دینی

تہیہ و تدوین: ادارہ پاسخ گویی بہ سوالات دینی

تنظیم و تولید: ادارہ تولیدات فرهنگی

طرح جلد: گرافیک آسمان

صفحہ آرا: محمود کریم پور

تیراژ: ۳۰۰۰ نسخہ

نوبت چاپ: اول ۱۳۹۳

نشانی: حرم مطہر امام رضا علیہ السلام، صحن جمہوری اسلامی،

ادارہ پاسخ گویی بہ سوالات دینی

تلفن: ۰۵۱ - ۳۲۰۲۰ - ۰۵۱ - ۳۲۲۴۰۶۰۲ - ۰۵۱

رایانامہ: eppasokh@aqrazavi.org

رهیافتی به منظومه‌ی فکری
رهبر معظم انقلاب (مدظله‌العالی)

احکام اعتقادی؛
پاسخ‌گویی دینی

ویژه‌استادان
پاسخ‌گویی به سؤالات دینی

فهرست

- پیشگفتار: ۱۳
مقدمه: ۱۵

فصل اول:

- پاسخ‌گویی ۱۷
۱-۱. موضوع فعالیت پاسخ‌گویی ۱۹
 مبانی دینی و اعتقادی ۱۹
 اصول سیاست و حاکمیت اسلامی ۱۹
 مسائل فرهنگی ۲۰
 مسائل اقتصادی ۲۰
۲-۱. گستره جغرافیایی پاسخ‌گویی ۲۰
 داخل کشور ۲۰
 جهان اسلام ۲۱
 تازه مسلمانان خارجی ۲۲
 علاقه‌مندان به شناخت اسلام ۲۲
 سراسر جهان ۲۲
۳-۱. متصدی پاسخ‌گویی ۲۳
 حوزویان ۲۳
 روحانیون ۲۳
 مبلغان ۲۳
 علمای دین ۲۴
 روشنفکران ۲۴
۴-۱. رویکردهای ارائه پاسخ ۲۵
 برخورد بُرنده و تهاجمی با فلسفه‌ها، گرایش‌ها و
 مذهب‌های معارض ۲۵
 توجه به قدرت فهم مخاطبان ۲۶
 بهره‌گیری از هنر برای پاسخ‌گویی به نیازهای فکری ۲۶
 زدودن پیرانه‌ها، خرافات، کج‌فهمی‌ها و بدفهمی‌ها از
 ذهن مخاطب ۲۷
 ضرورت پاسخ‌گویی به نیازهای فکری کوچک و
 بزرگ جامعه ۲۸
 تلاش برای جلب قلوب و تأثیرگذاری بردل‌ها ۲۹
 پاسخ‌گویی با منطق محکم و روحیه قوی و پرهیز از
 تحمیل عقاید ۳۰
 لحاظ اولویت‌ها درگزینش موضوعات پاسخ‌گویی ۳۱
 بیان محتوای دینی با زبان و ادبیات روز ۳۱
 احساس مسئولیت نسبت به مخاطب ۳۲

- پرهیز از عصبانیت، برآشفتگی و خروج از ادب در برابر سخن مخالف ۳۳
- پاسخ‌گویی به روز و دائم به شبهات مطرح شده ۳۴
- شناخت، به‌روزرسانی و استفاده از ابزارها و قالب‌های متنوع در پاسخ‌گویی ۳۵
- آمادگی برای پاسخ‌گویی به تمامی سؤالات مخاطب (حتی آنها که مطرح نمی‌شوند) ۳۶
- احترام به مقدسات دیگران و پرهیز از دامن زدن به اختلافات ۳۶
- دانشجویان و دانشگاهیان ۳۸
- ۵-۱. فرایند پاسخ‌گویی ۳۹**
- ۱-۵-۱. مخاطب‌شناسی ۳۹
- ۱-۵-۱. شناخت فضای ذهنی مخاطب ۳۹
- شناخت شبهات مؤثر بر ذهن مخاطب ۴۰
- شناخت استقدمات ذهن مخاطب ۴۱
- شناخت نیازهای فکری مخاطب ۴۲
- شناسایی نیازهایی که مورد توجه مخاطب نیست ۴۳
- ۱-۵-۲. گروه‌های هدف پاسخ‌گویی ۴۴
- روشنفکران و دانشجویان ۴۵
- جوانان ۴۵
- متوسطین جامعه ۴۷
- زنان ۴۷
- کارگران ۴۷
- معلمان ۴۸
- نوجوانان ۴۸
- دختران ۴۸
- پسران ۴۹
- کودکان ۴۹
- نخبگان ۵۰
- دانش‌آموزان ۵۰
- مسلمانان خارج از کشور ۵۰
- سطوح پایین جامعه ۵۱
- نظامیان ۵۱
- تازه‌مسلمانان خارجی ۵۲
- علاقتمندان به شناخت اسلام ۵۲
- ۱-۵-۳. شناخت ویژگی‌های مخاطبین ۵۳
- فعالیت و تیزی ذهن ۵۳
- سطح فهم و درک ۵۴

۵۵	قرار داشتن در معرض شبهات
۵۵	عطش جوانان به درک حقایق
۵۶	علاقه به دانستن علل دستورات دینی در کنار تعبد
۵۶	۱-۵-۴. اولویت بندی مخاطبین
۵۸	۲-۵-۲. شبهه شناسی
۵۹	۱-۵-۲. رصد منابع شبهه زای خارجی
۶۰	کتب و جزوات
۶۱	پایگاه های اینترنتی
۶۱	نشریات خارجی
۶۲	عرصه های علمی - فلسفی دنیا
۶۳	محصولات مکاتب و فرقه های گوناگون
۶۴	۲-۵-۲. رصد منابع شبهه زای داخلی
۶۴	کتاب ها
۶۴	جزوات و متون درسی دانشگاهی
۶۵	رسانه های صوتی - تصویری
۶۶	مطبوعات
۶۶	۳-۵-۲. جریان شناسی شبهات
۶۶	شناخت شبهات امروز
۶۷	آشنایی با سیر تطور شبهات در تاریخ
۶۸	اطلاع از نقاط تمرکز دشمن
۶۸	۴-۵-۲. طبقه بندی شبهات و ابهامات
۷۰	شبهات و ابهامات مربوط به اسلام
۷۱	شبهات فرهنگی
۷۱	شبهات اجتماعی
۷۱	شبهات سیاسی
۷۲	شبهات تاریخی
۷۲	شبهات مربوط به نظام و انقلاب اسلامی
۷۳	شبهات مطرح از سوی مکاتب مختلف
۷۳	۳-۵-۳. پاسخ یابی
۷۴	۱-۵-۳. سازوکار تولید پاسخ مطلوب
۷۴	شناخت شبهات و سؤالات موجود در جامعه
۷۵	تجزیه و تحلیل و درک سؤال و شبهه
۷۵	یافتن جواب مناسب از منابع اصیل دینی
۷۶	۲-۵-۳. ویژگی های پاسخ مطلوب
۷۶	منطقی، استدلالی و متقن بودن پاسخ
۷۹	شبهه زدا بودن و شبهه زا نبودن
۸۱	هنرمندانه و متنوع بودن
۸۱	متناسب بودن پاسخ ها با سطح فکری مخاطب

- قابل سوء استفاده نبودن برای دشمنان ۸۲
- صحیح بودن پاسخ ۸۳
- بلاغت، شیوایی، موقع‌شناسی و تناسب با زبان مخاطب ۸۳
- کتمان نکردن حقایق و پرهیز از طرح شعاری پاسخ ۸۴
- ۱-۵-۴. انتخاب قالب مناسب برای پاسخ‌گویی ۸۵
- نوشتن کتاب‌های پاسخ به شبهه ۸۵
- راه‌اندازی جلسات و کرسی‌های پرسش و پاسخ ۸۶
- راه‌اندازی جلسات و کرسی‌های بحث و مناظره ۸۷
- سخنرانی و تبلیغ و گفتگوی چهره به چهره ۸۸
- جزوات و بروشورها ۸۹
- استفاده از کلیه ابزارهایی که مورد استفاده دشمن در تهاجم قرار می‌گیرد ۸۹
- برنامه‌های تلویزیون و رادیویی ۹۰
- نقد و ارزیابی نظرات و دیدگاه‌های انحرافی ۹۰
- ۱-۵-۵. بازخوردگیری از پاسخ‌گویی و ارتباط دوسویه با مخاطب ۹۱
- آمارگیری از مراجعین به مراکز پاسخ‌گویی ۹۱
- ارزیابی میزان اثربخشی پاسخ‌ها ۹۱
- ارزیابی واکنش‌های مخاطبان از پاسخ‌های ارائه شده ۹۲

فصل دوم:

- الزامات بیرونی پاسخ‌گویی ۹۵
- ۱-۲. رویکرد تهاجمی ۹۷
- ۱-۱-۲. اهداف تهاجم ما ۹۷
- فلسفه‌های معارض ۹۷
- گرایش‌های انحرافی ۹۷
- مذهب‌های ساختگی ۹۷
- سلطه استکباری حاکم بر عالم ۹۷
- ۱-۲-۲. گستره جغرافیایی تهاجم ما ۹۸
- جهان غرب ۹۸
- عرصه بین‌المللی حضور قدرت‌های استکباری ۹۸
- ۱-۳-۳. موضوع تهاجم ۹۸
- عوارض اجتماعی «نظام سلطه» در جهان ۹۸
- نقض حقوق و کرامت «زن» ۹۹
- نقض حقوق ملت‌ها در تعیین سرنوشت خود ۹۹
- پایمال شدن حق ملت‌ها در بهره‌گیری از ثروت‌های خود ۱۰۰
- نقض آزادی شهروندان غربی ۱۰۰

- تجاوز به حقوق بشر ۱۰۱
- جنایات غرب ۱۰۲
- کشتار کودکان در فلسطین ۱۰۲
- فساد جهان غرب ۱۰۲
- ۲-۲. دشمن‌شناسی ۱۰۳**
- ۱-۲-۲. طیف‌شناسی مخالفین، منکرین و معارضین ۱۰۴
- غرب‌زدگان داخلی ۱۰۵
- گردانندگان رادیو و تلویزیون‌های بیگانه ۱۰۶
- متفکرین در خدمت استکبار ۱۰۶
- فلاسفه و فیلسوف نمایان غربی ۱۰۷
- وهابیون ۱۰۷
- ۲-۲-۲. گسترهٔ جغرافیایی تهاجم دشمن ۱۰۸
- تمام مردم جهان ۱۰۸
- مسلمانان و ساکنین کشورهای اسلامی ۱۰۸
- ۲-۲-۳. اهداف و سیاست‌های دشمن ۱۰۹
- بی‌اعتقادسازی جوانان نسبت به اسلام، تشیع و انقلاب اسلامی ۱۰۹
- مبارزه با حقانیت اسلام و مقابله با ظواهر اسلامی ۱۱۰
- بی‌اعتبارسازی اسلام در چشم مردم جهان و مسلمانان ۱۱۱
- بی‌اعتقادسازی مردم نسبت به حاکمیت اسلامی ۱۱۱
- جلوگیری از گسترش دین و تعمیق دینداری ۱۱۲
- تقدس‌زدایی و معارضهٔ مستقیم با ارکان دین (قرآن، رسول اکرم ﷺ و...) ۱۱۲
- استفاده از منابع گستردهٔ مالی در خدمت تبلیغ .. ۱۱۳
- ۲-۲-۴. ابزارهای دشمن ۱۱۴
- ابزارهای مکتوب ۱۱۴
- ماهواره ۱۱۵
- اینترنت ۱۱۵
- رادیو و تلویزیون و ابزارهای ارتباط جمعی ۱۱۵
- ابزارهای الکترونیکی ۱۱۶
- سینما ۱۱۷
- ۲-۲-۵. گروه‌های هدف دشمن ۱۱۹
- جوانان ۱۱۹
- روشنفکران و دانشجویان ۱۲۰
- کودکان ۱۲۱
- ۲-۲-۶. شیوه‌های دشمن برای تهاجم ۱۲۲
- تأثیرگذاری بر حوزهٔ احساس جوانان ۱۲۲
- مشغول کردن ذهن جوانان با شبهات ۱۲۲

- تلاش برای سست کردن ایمان مذهبی مردم ۱۲۳
- ابهام‌آفرینی، اشکال‌تراشی و استدلال‌سازی ۱۲۳
- سوء استفاده از آزادی اندیشه و ترویج افسارگسیختگی
فکری ۱۲۴
- استفاده از روش‌های تخریبی ۱۲۴
- استفاده از روش‌های روان‌شناسانه ۱۲۵
- استفاده از روش‌های هنری ۱۲۵
- اشاعه بی‌بندوباری و اباحی‌گری ۱۲۵
- ترویج ادیان، عرفان‌ها و مذاهب انحرافی ۱۲۶
- عرضه باطل در لباس حق ۱۲۶
- تفرقه افکنی و بد نمایاندن معارف اعتقادی و فقهی
مذاهب برای یکدیگر ۱۲۷
- تمرکز بر روی نقطه فعال جامعه یعنی نسل جوان ۱۲۷
- استفاده از قالب‌های شبه فلسفی و اصطلاحات و
ادبیات روشنفکری ۱۲۸
- تولید افکار انحرافی و تزریق آن در جامعه ۱۲۹
- شناخت فرصت‌ها و نقاط آسیب‌پذیر و ضربه به نظام از
آن طریق ۱۲۹
- آشنا کردن فضای ذهنی مخاطب با مبانی فلسفی
غربی از دوران کودکی ۱۳۱
- تولید انبوه شبهات گوناگون ۱۳۱

فصل سوم:

- مدیریت و ساماندهی امر پاسخ‌گویی ۱۳۳**
- ۱-۳. ضرورت‌ها ۱۲۵**
- شناخت وضعیت موجود ۱۳۵
- شناخت نیازها ۱۳۶
- تولید پاسخ برای استفهام‌ها در حوزه‌های گوناگون ۱۳۷
- اولویت داشتن پاسخگویی به عقده‌های ذهنی مردم ۱۳۷
- قرار داشتن بخش بزرگی از جامعه در معرض شبهات ۱۳۸
- ۲-۳. اهداف ۱۳۹**
- پیشگیری از گسترش شبهات ۱۳۹
- رشد دادن فکر و عقل مردم ۱۳۹
- استحکام بخشی به اعتقادات اسلامی در ذهن‌ها و
دل‌ها ۱۴۰
- مصون‌سازی ذهن مخاطب با مبانی مستحکم عقلی
از دوران کودکی ۱۴۱
- ایجاد آمادگی لازم برای پاسخ‌گویی به شبهات
جدید ۱۴۲

آماده‌سازی پاسخ مناسب برای شبهات و سؤالات قابل طرح	۱۴۲
درمان آسیب‌های ایجاد شده به وسیله شبهات	۱۴۳
ابهام‌زدایی از جامعه	۱۴۳
پاسخ‌گویی فعال به شبهات	۱۴۴
مقابله منطقی و علمی با افکار انحرافی و شبهه‌زا	۱۴۵
شناخت خرافه و مبارزه با خرافات	۱۴۷
ایجاد نهضت پاسخ‌گویی به سؤالات	۱۴۸
۳-۲. چشم انداز (افق مطلوب)	۱۵۰
۴-۲. راهبردهای اساسی در امر پاسخ‌گویی	۱۵۰
۳-۴-۱. مقدم دانستن پیشگیری بر درمان شبهات	۱۵۰
۳-۴-۲. جریان‌سازی برای ایجاد نهضت پاسخ‌گویی در حوزه‌های علمیه	۱۵۱
۳-۴-۳. الگوسازی از بزرگان پاسخ‌گویی	۱۵۳
علامه مجلسی(ره)	۱۵۳
علامه طباطبایی(ره)	۱۵۴
شهید مطهری(ره)	۱۵۴
۳-۴-۴. ارتقاء جایگاه پاسخ‌گویی در حوزه‌های علمیه	۱۵۵
۳-۴-۵. تولید پاسخ برای شبهاتی که هنوز مطرح نشده‌اند	۱۵۷
۳-۴-۶. گسترش پاسخ شبهات رایج، در کل کشور	۱۵۹
۳-۴-۷. بهره‌گیری از کلیه امکانات برای پاسخ‌گویی	۱۵۹
۳-۴-۸. ارتقاء کیفی و کمی برنامه‌ها به تناسب نیازها	۱۶۱
۳-۴-۹. حضور روشن‌گرانه در نقاطی که دشمن در آن ایجاد تردید می‌کند	۱۶۲
۳-۵-۵. ایجاد بسترهای لازم برای تحقق اهداف	۱۶۲
۳-۵-۱. بسترهای علمی	۱۶۲
گسترش دروس فلسفه	۱۶۳
گسترش دروس کلام	۱۶۷
گسترش دروس تفسیر	۱۶۹
سازماندهی کارگروه‌های تخصصی با هدف پاسخ‌گویی به شبهات جدید در فضای علمی جهان	۱۶۹
۳-۵-۲. تقویت منابع انسانی	۱۷۰
۳-۵-۱-۲. بهره‌گیری از نیروهای جوان و خلاق در عرصه پاسخ‌گویی	۱۷۰
۳-۵-۲-۲. پرورش نیروی انسانی کارآمد برای پاسخ‌گویی	۱۷۱
۳-۵-۲-۳. جذب و تربیت طلاب و فضلاء توانمند، متناسب با حجم شبهات	۱۷۱

- ۳-۵-۲-۴. شاخصه‌های مطلوب تربیتی پاسخ‌گویان. ۱۷۲
- آشنایی با فقه، فلسفه، کلام، تفسیر، تاریخ و علوم
مقدماتی ۱۷۴
- آشنایی با علوم زمان خود ۱۷۶
- آشنایی با شبهات رایج در فضای جامعه ۱۷۶
- شجاعت برخورد با خرافات و شبهات ۱۷۷
- فهم سیاسی و قدرت تحلیل مسائل پیرامون خود ۱۷۷
- صعده صدر و برخورد طبیبانه با پرسشگران ۱۷۸
- روحیه جهادی و فعالیت خستگی‌ناپذیر ۱۸۰
- ۳-۵-۲-۵. سطح‌بندی پاسخ‌گویان و ایجاد لجنه‌های
تخصصی برای رفع نیازهای علمی پاسخ‌گویان ۱۸۱
- ۳-۵-۳. ایجاد سامانه‌های مدیریتی ۱۸۲
- ۳-۵-۳-۱. بانک‌های اطلاعاتی ۱۸۲
- بانک اطلاعات شبهات و ابهامات ۱۸۲
- بانک اطلاعات محصولات تولید شده ۱۸۳
- بانک اطلاعات سؤالات و پاسخ‌ها ۱۸۵
- ۳-۵-۳-۲. تدوین اطلس شبهات و آسیب‌های دینی کشور ۱۸۵
- ۳-۵-۳-۳. تحلیل محتوای بانک‌های اطلاعاتی مختلف
جامعه ۱۸۶
- ۳-۵-۳-۴. ایجاد سامانه طبقه‌بندی موضوعات تحقیقی
بر اساس شبهات ۱۸۷
- ۳-۵-۴. ارزیابی جریان‌های فکری موجود در طیف‌های
مختلف جامعه ۱۸۹
- ۳-۶. تعیین جهت‌گیری و برنامه‌ریزی بر اساس
تحلیل‌های به دست آمده ۱۸۹
- ۳-۷. برنامه‌ریزی دقیق و مدیریت فعال برای
دستیابی به اهداف ۱۹۰
- ۳-۸. تامین بودجه، امکانات و پشتیبانی‌های
سیاسی لازم ۱۹۱
- ۳-۹. تقسیم‌کار بین نهادهای متولی ۱۹۲
- ۳-۹-۱. متولی اصلی ۱۹۲
- حوزه علمی ۱۹۲
- ۳-۹-۲. مراکز معین ۱۹۴
- شورای عالی انقلاب فرهنگی ۱۹۴
- ۳-۹-۲-۱. دانشگاه‌ها ۱۹۵
- ۳-۹-۲-۲. نهاد نمایندگی ولی فقیه در دانشگاه‌ها ۱۹۶
- ۳-۹-۲-۳. دولت و نهادهای دولتی ۱۹۶
- ۳-۹-۲-۳. مراکز تبلیغی، آموزشی و تربیتی ۱۹۶

پیشگفتار:

قال الرضا عليه السلام: رحم الله عبداً أحيأ أمرنا فقلت له: وكيف يحيي أمركم؟ قال: يتعلم علومنا و يعلمها الناس...^۱

عبدالسلام می گوید از امام رضا عليه السلام شنیدم که می فرمود: «خداوند رحمت کند هر آن کس را که امر ما را زنده می کند.» به ایشان گفتم: «چگونه امر شما را احیا می کند؟» فرمود: «علوم ما را فرا می گیرد و آن را به مردم تعلیم می دهد...»

«اداره پاسخ گویی به سؤالات دینی» مفتخر است در راستای رسالت خود مبنی بر اشاعه فرهنگ تشیع و پاسخ گویی به سؤالات شرعی مردم در این حوزه گسترده از دین، محتوای پیش رو را به استادان فرهیخته تقدیم کند. در این نوشتار تلاش کرده ایم علاوه بر دادن اطلاعات و محتوای غنی، پاسخی مناسب با محتوایی یکسان در اختیار استادان قرار دهیم تا از تعدد جواب و تشویش خاطر مراجعان و سؤال کنندگان جلوگیری شود.

تلخیص کتاب های تخصصی موجود در این حوزه و جمع بندی جواب ها و بی نیاز کردن استادان از رجوع به منابع پرشمار در هنگام پاسخ گویی، از اهداف اصلی تهیه و تنظیم این قبیل نوشتارهاست. برای رسیدن به این مهم،

۱. شیخ صدوق، عیون اخبار الرضا عليه السلام، ج ۲، ص ۲۵۷، ح ۶۹.

کارگروهی از استادان و کارشناسان فرهیخته این اداره موضوع پیشنهادی را موشکافانه بررسی می‌کنند و محصول تلاش خویش را به داوری و نظارت هیئت علمی می‌گذارند.

این مجموعه کتاب‌ها در چهار دسته موضوعی تدوین و ارائه می‌شود: رهیافت احکام، رهیافت اعتقادی، رهیافت تربیتی و رهیافت ترکیبی (مربک از هر سه موضوع). بی‌شک بررسی دقیق و نگاه نقادانه شما فرهیخته گران‌قدر، ما را در جهت بهبود این مجموعه یاری خواهد کرد.

جبهه خضوع به درگاه قدسی احدیت می‌ساییم که توفیق خدمت در بارگاه ملکوتی و سراسر نور حضرت رضا علیه السلام را ارزانی مان فرمود. امید است بتوانیم به پاس این افتخار و با استعانت از آن امام همام علیه السلام، به مصداق روایت نورانی فوق، جرعه‌ای از علم حقیقی بنوشیم و به تشنگان راستین آن بنوشانیم.

اداره پاسخ‌گویی به سوالات دینی

عن المفضل الجعفی قال: قال أبو عبد الله عليه السلام: إن الحسرة والندامة والويل كله لمن لم ينتفع بما أبصره ولم يدر ما الأمر الذي هو عليه مقيم، أنفع له أم ضر، قلت له: فبم يعرف الناجي من هؤلاء جعلت فداك؟ قال: من كان فعله لقلوبه موافقا فأنبت له الشهادة بالنجاة ومن لم يكن فعله لقلوبه موافقا فإنما ذلك مستودع. (الكافي، ج ۲، ص ۴۱۹)

مفضل از امام صادق عليه السلام نقل می کند که ایشان فرمودند: همانا حسرت و پشیمانی و زار زدن، همه اینها برای کسی است که آنچه چشمش به آن باز شده برای او نفعی ندارد (یعنی دارای بصیرت لازم و فایده بخش نیست) و نمی فهمد آنچه از نظر باوری بر آن ایستاده در واقع چیست؟ آیا برای او نفع دارد یا ضرر؟ به ایشان عرض کردم چگونه می توان نجات یافتگان از این گروه را تشخیص داد؟ حضرت فرمودند: هر کسیکه کردارش با گفتارش همسو و یکسان باشد، مطمئن می توانی شهادت دهی که اهل نجات خواهد بود و هر کسیکه کردارش با گفتارش یکسان نباشد، ایمانش در نزدش عاریه است (و هر لحظه ممکن است آن را از دست بدهد).

توجه دادن به واقعیت ها در قرآن کریم و کلام اهل بیت علیهم السلام موج می زند و از شیعیان و پیروان خویش توقع آن دارند که اهل بصیرت باشند و این مهم در سخنان رهبر معظم انقلاب نیز به عنوان سکان دار کشتی که شیعیان

بلکه مسلمانان در آنند، غوطه ور در دریایی عمیق از تهاجمات فرهنگی و فتنه‌های آخر زمانی، بخوبی متجلی است.

مبلغان دینی به عنوان افسران این جنگ نرم همچنان که در کلام رهبری عنوان گذاشته شده، موظف‌اند مومنان را طبق حدیث شریف مذکور و مانند آن، به طریق صواب و مصون از شبهات رهنمون گردانند، بگونه‌ای که بصیرت لازم را بیابند و ره را از بیراهه تشخیص داده در طریق مستقیم ولایت با قدرت بایستند تا اهل نجات در دنیا و آخرت باشند و سعادت خود و جامعه خویش را سبب گردند.

بتحقیق نیاز این امر خطیر بالا بردن ظرفیت‌ها و به فعلیت رساند قوت‌هاست و قطعاً فرمانده‌ای دانا به زمان و توانمند بالفعل می‌تواند افسران خویش را، یاری نماید.

در مجموعه پیش رو سعی بر آن شده مواعظ و نصایح و فرامین این مقام معظم، حول محور پاسخگویی گردآوری، دسته بندی، موضوع‌گذاری شده بگونه‌ای که به بهترین وجه بشود از آن استفاده کرد.

امید است قدمی در راه تحقق آرمان‌های این عزیز برداشته و به این سبب، شکر نعمت وجود ایشان را به حداقلی در نزد خدای متعال بجای آورده باشیم.

این مجموعه با همت سرور گرامی جناب حجت‌الاسلام طاهری تنظیم شده است. خداوند بر توفیقات ایشان بیافزاید.

اداره پاسخگویی به سوالات دینی

فصل اول:
پاسخ‌گویی

۱-۱. موضوع فعالیت پاسخ‌گویی

مبانی دینی و اعتقادی

یک نکته‌ی اساسی این است که امروز... باید به مسائل اعتقادی اسلام پرداخت و اعتقاد به اسلام را در ذهن‌ها و دل‌ها راسخ نمود.

(بیانات در دیدار علما و روحانیون در آستانه‌ی ماه محرم ۱۳۷۷/۰۲/۰۲)

۱۹

فصل اول / پاسخ‌گویی

اصول سیاست و حاکمیت اسلامی

آن کسی که می‌خواهد نظام را اداره کند؛ آن فقهی که می‌خواهد یک ملت یا مجموعه‌ی عظیمی از انسان‌ها و ملت‌ها را اداره کند، بایستی بتواند شرایط زمان را بشناسد و پاسخ هر نیازی را در هنگام آن نیاز، به آن بدهد و نمی‌تواند در زمینه‌های سیاسی، اقتصادی، فرهنگی و همه‌ی مسائل زندگی مردم، نقطه‌ای را بی‌پاسخ بگذارد.

(بیانات در اجتماع با شکوه زائران مرقد مطهر حضرت امام خمینی(ره))

(۱۳۷۶/۰۳/۱۴)

... باید اعتقاد به حاکمیت اسلام را هم راسخ کرد. این مطلب واضح است. این امری است که مسلمانان عالم در طول قرن‌های متمادی و بخصوص متفکرین بزرگ در قرن اخیر - از سید جمال اسدآبادی تا اقبال لاهوری، تا بزرگان فکر و اندیشه، تا علمای بزرگی در داخل کشور خود ما - دنبال آن بوده‌اند که دین خدا را حاکم کنند و این ادامه‌ی راه پیغمبران بوده است.

(بیانات در دیدار علما و روحانیون در آستانه ماه محرم ۱۳۷۷/۲/۲)

مسائل فرهنگی

آن کسی که می‌خواهد نظام را اداره کند؛ آن فقهی که می‌خواهد یک ملت یا مجموعه‌ی عظیمی از انسان‌ها و ملت‌ها را اداره کند، بایستی بتواند شرایط زمان را بشناسد و پاسخ هر نیازی را در هنگام آن نیاز، به آن بدهد و نمی‌تواند در زمینه‌های سیاسی، اقتصادی، فرهنگی و همه‌ی مسائل زندگی مردم، نقطه‌ای را بی‌پاسخ بگذارد. (بیانات در اجتماع با شکوه زائران مرقد مطهر حضرت امام خمینی (ره) ۱۴/۰۳/۱۳۷۶)

مسائل اقتصادی

آن کسی که می‌خواهد نظام را اداره کند؛ آن فقهی که می‌خواهد یک ملت یا مجموعه‌ی عظیمی از انسان‌ها و ملت‌ها را اداره کند، بایستی بتواند شرایط زمان را بشناسد و پاسخ هر نیازی را در هنگام آن نیاز، به آن بدهد و نمی‌تواند در زمینه‌های سیاسی، اقتصادی، فرهنگی و همه‌ی مسائل زندگی مردم، نقطه‌ای را بی‌پاسخ بگذارد. (بیانات در اجتماع با شکوه زائران مرقد مطهر حضرت امام خمینی (ره) ۱۴/۰۳/۱۳۷۶)

۲-۱. گستره جغرافیایی پاسخ‌گویی

داخل کشور

شما اگر در میان جوانان بروید، می‌بینید جوان خوب ما هم گاهی در ذهنش شبهه وجود دارد.

(بیانات در دیدار علما و روحانیون استان همدان ۱۵/۰۴/۱۳۸۳)

جهان اسلام

فرض بفرمایید الان اگر شیعیان کشمیر که جزو مجموعه‌ی مسلمین کشمیرند و یک اقلیت هستند، از ما سؤال بکنند که ما در فلان قضیه چه باید بکنیم، این مجمع جهانی باید از موضع یک مطالعه و تدبر سنجیده، پاسخ آنها را حاضر داشته باشد و به آنها ارائه دهد و همین‌طور شیعیان بقیه‌ی مناطق - در اروپا و جاهای دیگر - که غالباً در اقلیت هستند، مسائلی برایشان پیش می‌آید که ما بایستی همیشه پاسخ سؤال‌ها و مسائل آنها را حاضر داشته باشیم؛ چه سؤال‌های سیاسیشان، چه سؤال‌های فقهیشان و چه بقیه‌ی مسائلی که برایشان پیش می‌آید.

(بیانات در دیدار با اعضای شورای عالی مجمع جهانی
اهل بیت (ع) ۱۳۷۰/۰۷/۰۴)

هنوز که هنوز است، در دنیای اسلام به ما می‌گویند: شما قایل به تحریف قرآنید! چرا که یک روز فصل الخطابی نوشته شد و ما هنوز نتوانسته‌ایم آن قدر فضای فرهنگی دنیای اسلام را از حرف حق خودمان و این‌که قایل به تحریف قرآن نیستیم، اشباع کنیم تا اگر بی‌دین لامذهبی خواست بنویسد که شیعه قایل به تحریف قرآن است، بداند که فردا شاگرد سر کلاش در الازهر، یقه‌اش را خواهد گرفت که این کتاب شیعه پاسخ شما را داده است.

(سخنرانی در دیدار با مجمع نمایندگان طلاب و فضایی حوزه‌ی
علمیه‌ی قم ۱۳۶۸/۰۹/۰۷)

تازه مسلمانان خارجی

جوانان طیب و طاهر و تحصیلکرده و با استعداد و ممتازی از اروپا که در دانشگاه‌های خودشان مسلمان شده‌اند پیش ما می‌آیند و درباره‌ی مسائل اسلامی راهنمایی می‌خواهند. چه کسی باید اینها را راهنمایی کند؟ چه کسی باید به آن‌جا برود و در میان آنها سکونت کند و تعلیم دین و اخلاق بدهد؟ چه کسی باید برای آنها کتاب بفرستد؟ چه کسی باید برای آنها مسائل را تبیین کند؟ پاسخ همه‌ی این پرسش‌ها به حوزه‌های علمیه مرتبط است.

(بیانات در آغاز درس خارج فقه ۱۴/۰۶/۱۳۷۴)

علاقمندان به شناخت اسلام

بسیاری از جوامع غیر مسلمان به اسلام توجه پیدا کرده‌اند - ولو مسلمان نشده‌اند - ولی می‌خواهند بدانند اسلام چیست که این دستگاه عظیم را به راه انداخته و حکومت تشکیل داده و با ابرقدرت‌ها سینه به سینه شده است و از کسی هم نمی‌ترسد و دنیا را اداره می‌کند.

(بیانات در آغاز درس خارج فقه ۱۴/۰۶/۱۳۷۴)

سراسر جهان

دائم بایستی صادرات قم - همان طور که عرض کردیم، این قلب معرفتی دنیای اسلام - پمپاژ بشود. امروز خوشبختانه وسائل ارتباطی سریع در اختیار همه هست. شما می‌توانید اینجا اقدامی بکنید، در آن طرف دنیا در همان ساعت از

شما بشنوند و استفاده کنند.

(بیانات در اجتماع بزرگ طلاب و فضلاء حوزه علمیه قم ۱۳۸۹/۷/۲۹)

۱-۳. متصدی پاسخ‌گویی

حوزویان

روحانیون

نباید به جوان ایراد گرفت که تو چرا شبهه داری. وقتی ذهن فعال و کارگر شد، شبهه به ذهن می‌آید. بر عهده‌ی ما طلبه‌هاست که این شبهه‌ها را با پیشگیری یا با درمان برطرف کنیم.

(بیانات در دیدار علما و روحانیون استان همدان ۱۳۸۳/۰۴/۱۵)

مبلغان

نقش علمای دین، مبلغان برجسته، روشنفکران در این زمینه نقش برجسته‌ای است.

(دیدار اقشار مختلف مردم در روز نیمه‌ی شعبان ۱۳۸۷/۰۵/۲۷)

این برادران [مبلغان دفتر نمایندگی ولی فقیه] در دانشگاه‌ها می‌توانند منشأ برکات بسیاری باشند. جوانان، سؤالات و نیازهای دینی دارند. چنانچه روحانی فاضل و جوانی مثل خودشان در کنار دستشان باشد، چیز خیلی باارزشی است.

(بیانات در جلسه‌ی پرسش و پاسخ دانشگاه تربیت مدرس)

(۱۳۷۷/۰۶/۱۲)

علمای دین

غیر از علمای دین، غیر از مرزداران عقیده چه کسی باید در مقابل این تیرهای مسموم و زهرآگین بایستد و قرار بگیرد؟

(بیانات در دیدار روحانیون و طلاب تشیع و تسنن کردستان
۱۳۸۸/۰۲/۲۳)

در دوره‌های مختلف، علمای بزرگ ما را ملاحظه کنید؛ یکی از مسؤولیت‌های خودشان را این می‌دانستند که با شبهات مقابله کنند.

(بیانات در دیدار علما و روحانیون استان همدان ۱۳۸۳/۰۴/۱۵)

فضلا، علما، دانشمندان و افراد صالح و شایسته از نظر علمی و فکری وجود دارند و باید حضور خود را در این میدان‌ها گسترش دهند و با امواج تبلیغاتی و شبهات جدید مقابله کنند و وظیفه خود را نسبت به اسلام ادا نمایند.

(پاسخ به نامه جمعی از دانش‌آموختگان و پژوهشگران حوزه علمیه
۱۳۸۱/۱۱/۱۶)

باید سعی کنیم پیرایه‌ها، خرافه‌ها، ادعاهای دروغین، کج‌فهمی‌ها، بدفهمی‌ها دخالت نکند. البته نقش علمای دین، مبلغان برجسته، روشنفکران در این زمینه نقش برجسته‌ای است.

(دیدار اقشار مختلف مردم در روز نیمه‌ی شعبان ۱۳۸۷/۰۵/۲۷)

روشنفکران

حقیقت را باید نشان داد. باید سعی کنیم

پیرایه‌ها، خرافه‌ها، ادعاهای دروغین، کج فهمی‌ها، بدفهمی‌ها دخالت نکند.

نقش علمای دین، مبلغان برجسته، روشنفکران در این زمینه نقش برجسته‌ای است.

(دیدار اقشار مختلف مردم در روز نیمه‌ی شعبان ۱۳۸۷/۰۵/۲۷)

۱-۴. رویکردهای ارائه پاسخ

۲۵

فصل اول / پاسخ‌گویی

برخورد بُرنده و تهاجمی با فلسفه‌ها، گرایش‌ها و مذاهب‌های معارض

نبرد فرهنگی را با مقابله‌ی به مثل می‌شود پاسخ داد. کار فرهنگی و هجوم فرهنگی را با تفنگ نمی‌شود جواب داد. تفنگ او، قلم است. این را می‌گوییم تا مسؤولان فرهنگ کشور و کارگزاران امور فرهنگی در هر سطحی و شما فرهنگیان عزیز - اعم از معلم و دانشجو و روحانی و طلبه و مدرستان، تا دانش‌آموزتان و تا کسانی که در بیرون این نظام آموزشی کشور مشغول کارند - احساس کنید که امروز، سرباز این قضیه شما هستید و بدانید که چگونه دفاع خواهید کرد و چه کاری انجام خواهید داد.

(سخنرانی در دیدار با گروه کثیری از معلمان و مسؤولان امور فرهنگی

کشور و جمعی از کارگران، به مناسبت روز معلم و روز جهانی

کارگر ۱۳۶۹/۰۲/۱۲)

حوزه‌های علمیه باید... در مقابل فلسفه‌ها و گرایش‌ها و مذاهب‌ها، همیشه یک حالت برندگی و تهاجمی داشته باشند.

(بیانات در آغاز درس خارج فقه ۱۳۷۰/۰۶/۳۱)

توجه به قدرت فهم مخاطبان

... البته بازکردن این گره در ذهن بعضی، دشوارتر و در بعضی، آسان‌تر است؛ سطوح سواد و هوشمندی و معرفت افراد متفاوت است.

(بیانات رهبر معظم انقلاب اسلامی در دیدار علما و روحانیون استان زنجان، ۱۳۸۲/۷/۲۱، به نقل از کتاب حوزه و روحانیت در نگاه رهبری، ص ۵۱۰)

بهره‌گیری از هنر برای پاسخ‌گویی به نیازهای فکری
 ... در واقع لازم داریم در زمینه‌ی هنر با برنامه‌ی صحیح بتوانیم به این عطش فکری پاسخ مثبت دهیم.

(گفت و شنود به مناسبت میلاد حضرت فاطمه‌ی زهرا علیها السلام)
 (۱۳۷۷/۰۷/۱۸)

بیان دینی و تبیین دینی باید شبه‌زدا، روشن، قوی، هنرمندانه و متنوع باشد؛ شبهه‌زا و کلیشه‌یی نباشد.

(بیانات در دیدار رئیس و مدیران سازمان صدا و سیما ۱۳۸۳/۰۹/۱۱)

این که شما می‌بینید سیاست‌های استعماری، علیه انقلاب و علیه همه‌ی ارزش‌هایی که آنها با آن بدند، اینقدر روی هنر سرمایه‌گذاری می‌کنند، به علت همین کارایی هنر است. برادران! اگر اینطور است، پس بدانید که ما این سلاح را، آنچنان که باید، درست به دست نگرفته‌ایم! البته کشور و سرزمین ما، سرزمین هنر است... لیکن ما، این سلاح را در اختیار نگرفته‌ایم!

(بیانات در دیدار با اعضای کنگره شعر حوزه، ۱۳۷۰/۷/۱۵، به نقل از کتاب حوزه و روحانیت در نگاه رهبری، ص ۴۲۵)

زدودن پیرانه‌ها، خرافات، کج‌فهمی‌ها و بدفهمی‌ها
از ذهن مخاطب

باید سعی کنیم پیرایه‌ها، خرافه‌ها، ادعاهای
دروغین، کج‌فهمی‌ها، بدفهمی‌ها دخالت نکند.

(دیدار اقشار مختلف مردم در روز نیمه‌ی شعبان ۱۳۸۷/۰۵/۲۷)

۲۷

رهی

فصل اول / پاسخ‌گویی

در مبارزه‌ی با خرافات شجاع باشید. البته خرافه چیست؟ خود این مهم است. بعضی‌ها هستند که حقایق دینی را هم به عنوان خرافه انکار می‌کنند. ما کاری با آنها نداریم... آنچه که با یکی از اصول دینی معارضه دارد و مدرک معتبری ندارد، ردش کنید. این می‌شود خرافه و معیار خرافه این است. امروز شما ببینید مدعیان ارتباط با امام زمان و ارتباط با غیب، با شکل‌های مختلف در جامعه دارند کار می‌کنند. البته این همه نشانه‌ی این است که گرایش به دین، یک عنصر اصلی در زندگی مردم است. مردم به مسائل دینی علاقه دارند که آدم خرافه ساز می‌رود خرافه درست می‌کند؛ چون آن کالای اصلی در اختیارش نیست، کالای تقلبی را به میدان می‌آورد تا اینکه مردم را جذب کند. این نشانه‌ی گرایش مردم به دین است. اما خوب، این خطرناک است.

(دیدار با روحانیون ۱۳۸۵/۰۸/۱۷)

بزرگترین دشمنی در این قسمت با اسلام، همین است که کسانی به نام اسلام، به نام دین خدا و به نام محبت اهل بیت علیهم‌السلام، خرافاتی را اشاعه دهند که وقتی کسانی از این خرافات اطلاع

پیدا می‌کنند، بگویند «اگر اسلام این است، ما این اسلام را نمی‌خواهیم!» این، ضربه‌ی بزرگی است... گاهی دشمن از بعضی چیزها، این گونه علیه دین استفاده می‌کند. هر جا خرافات به میان آید، دین خالص بدنام خواهد شد.

مبلغان دینی، علمای دینی، متفکران دینی، عشاق گسترش اسلام، علاقه‌مندان به اسلام و اهل بیت علیهم‌السلام باید توجه کنند که اسلام و قرآن، با استدلال و منطق همراه است. مکتب اهل بیت علیهم‌السلام، با منطق و استدلال همراه است. اگر استدلال را از آن جدا کردند و به جای استدلال، خدای نکرده چیزی را وارد کردند که از منطق دور است و جنبه‌ی خرافی دارد، این درست ضد استدلال عمل خواهد کرد.

(دیدار با روحانیون ۱۳۸۵/۰۸/۱۷)

ضرورت پاسخ‌گویی به نیازهای فکری کوچک و بزرگ جامعه

امروز که ابهامات، سؤال‌ها و استفهام‌های گوناگون را به فکر قشرهای مختلف - علی‌الخصوص جوانان - تزریق می‌کنند، مبلغ دین بایستی آن شبهه را، آن موج مخرب و مفسد و مضر را بشناسد تا بداند که می‌خواهد علاج چه دردی را بکند و کدام خلأ را می‌خواهد پر کند.

(بیانات در دیدار علما و روحانیون در آستانه‌ی ماه محرم ۱۳۷۷/۰۲/۰۲)

امام بزرگوار، فقه شیعه را از دورانی که خود در تبعید بود، به سمت فقه اجتماعی و فقه حکومتی

و فقهی که می‌خواهد نظام زندگی ملت‌ها را اداره کند و باید پاسخگوی مسائل کوچک و بزرگ ملت‌ها باشد، کشاند.

(بیانات در اجتماع با شکوه زائران مرقد مطهر حضرت امام

خمینی(ره) ۱۴/۰۳/۱۳۷۶)

۲۹

فقه
رهبری

فصل اول / پاسخ‌گویی

اگر سؤال شود با این منبع عظیم اسلامی و با این متد هزار ساله‌ی تجربه شده و تحقیق حقیقتا شگفت‌آور... پاسخ ذره ذره و دانه دانه‌ی مسائل زندگی چیست؟ شما و همه‌ی ما در جواب خواهیم ماند. یعنی ما امروز به فراخور نیاز و استفهامی که وجود دارد، پاسخ حاضر نداریم. غالبا هم معادن عظیم و غنی از جنس‌های فاخر در اختیارمان است؛ اما پولی را که بشود در بازار دست این و آن داد و خرجش کرد، نداریم.

(سخنرانی در دیدار با اساتید، مسؤولان، فضلا و طلاب بنیاد فرهنگی

باقرالعلوم (ع) ۱۱/۰۱/۱۳۶۸)

تلاش برای جلب قلوب و تأثیرگذاری بردل‌ها

دین خدا بر دل‌ها مسلط می‌شود و با شمشیر و زور نمی‌شود بر دل مسلط شد. دل باید بفهمد، بپذیرد و از روی طوع و رغبت، زیر بار روش و عقیده و ایمانی برود.

(بیانات در اجتماع بزرگ مردم در صحن امام خمینی(ره) مشهد مقدس

رضوی ۰۱/۰۱/۱۳۷۶)

گفتگو، مذاکره، با ذهن‌ها مواجه شدن، مخاطب قراردادن دل‌ها و ذهن‌ها، با لسان مبین و باروش برادرانه حرف زدن، بسیار بسیار مهم است.

(بیانات در دیدار با علما و روحانیون در آستانه‌ی ماه مبارک رمضان

۱۳۷۶/۱۰/۰۳)

پاسخ‌گویی با منطق محکم و روحیه قوی و پرهیز از

تحمیل عقاید

امروز متأسفانه شبهه‌هایی مطرح می‌شود که از لحاظ محیط و محفل طلبگی هیچ اهمیتی ندارد؛ یعنی در عالم طلبگی، این شبهه‌ها راحت قابل حل است؛ منتها چون تحت اصطلاح روشنفکری بیان می‌گردد، خیال می‌شود شبهه‌ی مهمی است. بنابراین ممکن است در ذهن کسانی اثر بگذارد. اینها را باید با زبان و منطق و روحیه‌ی قوی پاسخ داد.

(بیانات در دیدار اعضای هیأت علمی کنگره‌ی امام خمینی (ره))

(۱۳۷۸/۱۱/۰۴)

به نظر من از جمله عناصری که در این جا لازم است، روحیه‌ی قوی است. مبادا در مقابل تهاجم‌هایی که می‌شود و حرف‌هایی که مطرح می‌گردد، ضعف روحیه پیدا کنید. در درجه‌ی اول، این مهم است. خیال نکند چند سالی گذشته و ضعف‌های حکومت اسلامی آشکار شده و نمی‌شود کاری کرد؛ نه، قضیه این‌طوری نیست. ما هنوز اول راه قرار داریم؛ امروز کارهای فراوان و عظیم و قدم‌های بلند در انتظار ماست.

(بیانات در دیدار اعضای هیأت علمی کنگره‌ی امام خمینی (ره))

(۱۳۷۸/۱۱/۰۴)

انسان کامل آن است که اگر فهمید که حرفش حق است با برهان اظهار کند و مطالبش را برهانی بفهماند. اینکه در قرآن کریم دارد که

«لَا إِكْرَاهَ فِي الدِّينِ» (بقره: ۲۵۶)، برای اینکه تحمیل عقاید نمی‌شود کرد؛ امکان ندارد... اگر چنانچه تربیت شده باشد با برهان آن مطلبی را که دارد به مردم بفهماند؛ تحمیل نباشد. آگاه کند مردم را بر اینکه راه این است، نه اینکه تحمیل کند به مردم [که] باید از این راه بروید.

(صحیفه نور، ج ۱۴، ص ۷۳)

۳۱

فصل اول / پاسخ‌گویی

در مقابله‌ی با این، نه عصبانیت، نه تکفیر، نه سلاح، نه قوه‌ی زور، هیچ‌کدام فایده‌ی ندارد. در مقابل «لایثل الحديد الا الحديد» باید با منطق به میدان رفت.

(بیانات در دیدار اعضای مجلس خبرگان رهبری ۱۷/۰۶/۱۳۸۴)

لحاظ اولویت‌ها در گزینش موضوعات پاسخ‌گویی
البته مواردی هم پیش می‌آید که سؤال و استفهامی که در ذهن اوست، اهمیت کمی دارد و شما ترجیح می‌دهید چیز مهمتری را به او بگویید. البته باید همین‌طور عمل کنید...

(بیانات در دیدار علما و روحانیون در آستانه‌ی ماه محرم ۰۲/۰۲/۱۳۷۷)

بیان محتوای دینی با زبان و ادبیات روز

به کتاب‌های «حياة القلوب» و «حق‌الیقین» و «عین‌الحیة» مجلسی به چشم حقارت نگاه نکنید و نگوئید اینها چه اثری دارد؛ نخیر، اینها یک روز خیلی اثر داشته است. مجلسی وقتی آمده است که در همان شهر، یک قرن و نیم قبل از آن، برای این که مردم را به عقاید شیعه وادار

کنند، چه کارهای حتی غیرانسانی‌ای کرده بودند؛ مجلسی و امثال او آمدند این عقاید را در دل‌های مردم محکم کردند. آن روز آن مطالب به درد می‌خورد؛ اما امروز من و شما نمی‌توانیم «حق‌الیقین» و «حیةالقلوب» را تجویز کنیم؛ بگذارید در قفسه به عنوان تاریخ بماند؛ اگر هنر داریم، آن مضمون را با زبان امروز بنویسیم... «حیةالقلوب»، «حق‌الیقین»، «عین‌الحیة» - این کتب فارسی مرحوم مجلسی - پر از مطلب است؛ اما نه مطلب باب جوان امروز؛ نه مطلب باب تفکر روشنفکری امروز که در زمان مجلسی از این حرف‌ها عین و اثری نبود.

(بیانات در دیدار با مسؤولان سازمان تبلیغات اسلامی ۱۳۷۰/۱۲/۰۵)

احساس مسئولیت نسبت به مخاطب

فرض کنید که فرزند شما، از لحاظ فکر سیاسی یا اعتقادی، اول بار به دام یک عده طرارفکر افتاده است و اینها او را به چیزهایی متوجه کرده‌اند که البته شیطانی و غلط، اما پُر جاذبه است و شما اصلاً نمی‌گذاشتید که جوانتان به شعاع این چیزها نزدیک بشود. برای این فرزند شبیه به وجود آمده و سراغ شما - که پدر روحانی و عالم و مورد اعتقاد این پسر هستید - آمده و می‌گوید: پدر! فلان قضیه چه طوری است؟ در این جا، شما چه احساسی دارید؟ احساس می‌کنید که اگر من در پاسخ به این بچه یک ذره اشتباه کردم، بچه‌ام را از دست داده‌ام.

این، اول لغزشگاه است. در این جا، دیگر

کوتاهی نمی‌کنید، با عصبانیت اقدام نمی‌کنید، زمام اراده‌ی فکر را به سخن سبک یا سست و یا حتی تعبیر سست رها نمی‌کنید. اگر دیدید از عهده بر نمی‌آیید که جواب این جوان را بدهید، می‌گویید اشکال ندارد، پیش فلانی می‌رویم. شما فرد مسلط‌تری را پیدا می‌کنید، تا او بتواند پاسخ آن طراری دشمن را بدهد. با این احساس باید با دانشجور روبه‌رو بشوید. دانشجو هم که یک نفر نیست؛ یک خیل عظیمند.

(بیانات در دیدار با اعضای شورای مرکزی نمایندگان ولی فقیه در

دانشگاه‌های کشور و مسؤولان دفاتر نمایندگی ۱۳۶۹/۰۷/۰۸)

پرهیز از عصبانیت، برآشفتگی و خروج از ادب در برابر

سخن مخالف

... من می‌خواهم به نویسندگان و صاحب‌نظران و قلم‌به‌دستان و تریبون‌داران سفارش کنم که از حرف مخالف آشفته نشوند. چرا ما آشفته بشویم؟ ما منطق و استدلال داریم. حرف ما، نه فقط برای ملت خودمان، بلکه برای صدها میلیون مسلمان و غیرمسلمان در دنیا، قابل قبول است. چرا ما وقتی حرف منطقی داریم، از این‌که کسی حرفی بزند، آشفتگی و اضطراب نشان بدهیم؟ بله، هر حرفی را نباید بی‌جواب گذاشت. اگر خلاف هست، باید جواب داد؛ منتها از جاده‌ی ادب نباید خارج شد.

(سخنرانی در دیدار با گروه کثیری از معلمان و مسؤولان امور فرهنگی

کشور و جمعی از کارگران، به مناسبت روز معلم و روز جهانی

کارگر ۱۳۶۹/۰۲/۱۲)

وقتی بحث علمی مطرح است، سؤال مطرح است. با سؤال باید با روی باز مواجه شد؛ همچنان که در سنت علمی سلف ارجمند ما همین وجود داشته.

(صحیفه نور، ج ۱۴، ص ۷۳)

ما هدف جمع و اجتماع و جذب داریم؛ اما هدف دفع و پراکندنِ بیش از آنچه که هست، نداریم. هر برنامه‌یی که انجام می‌گیرد، بایستی به‌طور کامل، یا نزدیک به کامل و به شکل متکامل، این اهداف را تضمین کند. یعنی اگر ما اجتماعی درست می‌کنیم، بایستی این اجتماع موجب بشود که جذب گردند؛ نه این که گروه‌هایی از شیعه دفع بشوند، تبعیضی بشود، بی‌اعتنایی و تحقیری صورت گیرد و خدای نکرده تفکر و حرف ضعیفی مطرح بشود و احساس کنند که در این جا عمق نیست؛ درحالی که عمیقترین معارف اسلامی. نه فقط معارف شیعی. در ایران است.

(صحیفه نور، ج ۱۴، ص ۷۳)

پاسخ‌گویی به‌روز و دائم به شبهات مطرح شده
نکته‌ی سوم، تقویت ایمان دینی، تأمین نیازهای فکری و استفهام‌های نسل جوان است؛ که این عمدتاً متوجه به روحانیت و حوزه‌های علمیه است. دائماً شبهه‌القاء میکنند؛ باید به‌طور دائم و به‌روز پاسخ شبهه‌ها را داد.

(بیانات در اجتماع بزرگ مردم قم ۱۳۸۹/۷/۲۹)

شناخت، به روزرسانی و استفاده از ابزارها و قالب‌های

متنوع در پاسخ‌گویی

عزیزان من! امروز تنها هم فرهنگ با استفاده از ابزارها و فناوری‌های جدید ارتباطی خیلی جدی است؛ صدها وسیله و راهرو اطلاعات به سمت فکر جوان و نوجوان ما وجود دارد؛ از انواع شیوه‌های تلویزیونی و رادیویی و رایانه‌ای و امثال اینها دارند استفاده می‌کنند و همین‌طور به صورت انبوه، افکار و شبهه‌های گوناگون را در آنها می‌ریزند. باید در مقابل اینها ایستاد. امروز نمی‌شود به همان روش‌های قدیمی خودمان اکتفا کنیم؛ البته که جوان نمی‌آید.

(دیدار با روحانیون ۱۳۸۵/۰۸/۱۷)

همان‌طور که عرض کردیم، این قلب معرفتی دنیای اسلام - پمپاژ بشود. امروز خوشبختانه وسائل ارتباطی سریع در اختیار همه هست. شما می‌توانید اینجا اقدامی بکنید، در آن طرف دنیا در همان ساعت از شما بشنوند و استفاده کنند.

(بیانات در اجتماع بزرگ طلاب و فضلاء حوزه علمیه قم ۱۳۸۹/۷/۲۹)

هر دوره‌ای اقتضائی دارد. یک روز ما برای این که از هویت قرآنی اسلام دفاع کنیم، کتاب‌ها می‌نوشتیم، استدلال‌ها می‌کردیم، حرف‌ها می‌زدیم، یک عده مستمع و مرید و علاقه‌مند هم وجود داشتند، اینها را از ما می‌شنفتند، کار ما انجام گرفته بود. طاغوتی هم بر سر کار بود، اجازه‌ی بیشتر از این تحرک را نمی‌داد. بعضی‌مان

که زنگ‌تر بودند، تلاش‌های گسترده‌تری می‌کردند؛ بعضی هم به همان حداقل اکتفا می‌کردند. اما امروز چه؟ امروز دو خصوصیت وجود دارد که بار من و شما را سنگین می‌کند. یک خصوصیت پیشرفت شیوه‌های انتقال فکر است.

(بیانات در دیدار روحانیون و طلاب تشیع و تسنن کردستان
۱۳۸۸/۰۲/۲۳)

**آمادگی برای پاسخ‌گویی به تمامی سؤالات مخاطب
(حتی آنها که مطرح نمی‌شوند)**

ما باید خودمان را برای پاسخ صحیح و مناسب به هر سؤال احتمالی که بر زبان‌ها بیاید و احیاناً بعضی بر زبان‌ها نیاید، ولی از ما وجود دارد، آماده کنیم و آن پاسخ‌ها را به صورت جزوه، کتاب، انسان آماده‌ی به حرف و تماس‌هایی که باید گرفته بشود، حاضر کنیم.

(بیانات در دیدار با اعضای بعثه‌ی حج، به همراه حجة الاسلام
والمسلمین محمدی ری‌شهری، نماینده‌ی ولی‌فقیه و سرپرست
حجاج ایرانی ۱۳۷۰/۰۴/۲۳)

**احترام به مقدسات دیگران و پرهیز از دامن زدن به
اختلافات**

ما به همه می‌گوییم که احترام یکدیگر را حفظ بکنند و به عقاید و مقدسات هم اهانت نکنند. اگر کسی به بهانه‌ی عقیده‌یی بخواهد به مقدسات دیگران اهانت بکند، از نظر ما به هیچ وجه قابل دفاع نیست.

(سخنرانی در دیدار با جمع کثیری از اقشار مختلف مردم شهرهای شاهرود، خلخال، بیرجند، قیدار، خمسه، تیران و چالوس، روحانیون و معاونان دفاتر عقیدتی، سیاسی نیروی زمینی ارتش و جمعی از شیعیان استان سرحد پاکستان ۱۹/۰۷/۱۳۶۸)

عزیزان من! همه‌ی شما مراقب باشید. تا غفلتی صورت می‌گیرد، ناگهان می‌بینیم در یک طرف جنجال‌های فرقه‌ای برپا می‌شود: این علیه آن، آن علیه این، با شیوه‌های زبونانه و پست و اهانت به مقدّساتِ همدیگر، به‌رغم این همه تأکید، این همه گفتن و این همه مراقبت. پیداست که دشمن در این زمینه‌ها خیلی فعال است. زمینه هم یک زمینه‌ی قلبی و فکری و عقیدتی است. باید مراقب بود و شما باید که باید مراقب باشید. شما که علمای اُمّت و مرشدان ملتید، باید مراقب باشید.

(بیانات در دیدار علما و فضلاء شیعه و سنی ۰۴/۱۲/۱۳۸۱)

دشمنان اسلام، برای تفرقه افکنی میان مسلمانان، همواره به بد نمایاندن معارف اعتقادی و فقهی مذاهب آنان برای یکدیگر، دست زده‌اند.

(پیام به کنگره‌ی جهانی هزاره‌ی شیخ مفید ۲۸/۰۱/۱۳۷۲)

شعار اسلام ناب و اسلامی که نظام اسلامی بر پایه‌ی آن به‌وجود آمد، این است که مسلمانان با وجود اختلافشان در عقاید و در مبانی مذهبی خود، باید اتحاد کلمه داشته باشند؛ روی موارد اتفاقی تکیه کنند و از جریحه‌دار کردن احساسات

یکدیگر خودداری نمایند. این فرهنگ دینی با این معنا و با این نگاه که در آن، آزادی و عدالت و مردم‌سالاری و بسط وحدت در دنیای اسلام و میان امت اسلامی وجود دارد، یکی از میدان‌های مجاهدت ماست که باید در آن تلاش کنیم.

(بیانات در دیدار اعضای مجلس خبرگان ۱۳۸۲/۰۶/۱۹)

دانشجویان و دانشگاهیان

این عزم و بیداری و خودآگاهی در نسل دوم حوزه و دانشگاه نیز بیدار شده است، همین که این نسل از افراط و تفریط، رنج می‌برد و راه ترقی و تکامل را نه در «جمود و تحجر» و نه در «خودباختگی و تقلید»، بلکه در نشاط اجتهادی و تولید فکر علمی و دینی می‌داند و می‌خواهد که شجاعت نظریه‌پردازی و مناظره در ضمن وفاداری به اصول و اخلاق و منطق در حوزه و دانشگاه، بیدار شود و اراده کرده است که سؤالات و شبهات را بی‌پاسخ نگذارد.

(پاسخ به نامه جمعی از دانش‌آموختگان و پژوهشگران حوزه علمیه)

(۱۳۸۱/۱۱/۱۶)

از شورای محترم انقلاب فرهنگی و بویژه ریاست محترم آن نیز می‌خواهم که این ایده [راه‌اندازی کرسی‌های پاسخ به سؤالات و شبهات] را در اولویت دستور کار شورا برای رشد کلیه‌ی علوم دانشگاهی و نقد متون ترجمه‌ای و آغاز «دوران خلاقیت و تولید» در عرصه علوم و فنون و صنایع و بویژه رشته‌های علوم انسانی و نیز معارف اسلامی

قرار دهند تا زمینه برای اینکار بزرگ بتدریج فراهم گردد و دانشگاه‌های ما بار دیگر در صف مقدم تمدن‌سازی اسلامی و رشد علوم و تولید فناوری و فرهنگ، قرار گیرند. بی‌شک هر دو نهاد از طرح‌های پیشنهادی فضلاء دانشگاهی و حوزوی و از جمله طرح شما، استفاده خواهند کرد تا با رعایت همه جوانب مسأله، جنبش «پاسخ به سؤالات»، «مناظرات علمی» و «نظریه پردازی روشمند» را در کلیه قلمروهای علمی حوزه و دانشگاه، نهادینه و تشویق کنند.

(پاسخ به نامه جمعی از دانش‌آموختگان و پژوهشگران حوزه علمیه

۱۳۸۱/۱۱/۱۶)

۱-۵. فرایند پاسخ‌گویی

۱-۵-۱. مخاطب‌شناسی

اولین هنر ما این است که مخاطب خودمان را بشناسیم؛ ببینیم ما داریم با کی حرف می‌زنیم و او در چه حال و هواست و بر طبق آنچه که برای او مفید و لازم است، حرف بزنیم.

(بیانات در جمع مسئولین و دست‌اندرکاران مرکز مطالعات و

پاسخ‌گویی به شبهات - ۱۳۸۰)

۱-۵-۱-۱. شناخت فضای ذهنی مخاطب

اولاً، ببینید جوان چه می‌خواهد و سؤال ذهن و استفهام او چیست.

باید روی محتواها کار کرد؛ ما باید استفهام‌های ذهن جوان را بشناسیم تا پاسخ، به‌جا واقع شود؛

والا ممکن است شبهاتی در ذهنش باشد، ولی شما روی منبر، چیز دیگری بگویید.

(بیانات مقام معظم رهبری در دیدار با جامعه مدرسین حوزه علمیه قم، ۱۳۷۹/۷/۱۵، به نقل از کتاب حوزه و روحانیت در نگاه رهبری، تدوین دبیرخانه شورای عالی حوزه‌های علمیه، ص ۳۷۴)

ما باید سؤال‌های ذهن او را که احیاناً بر زبان نمی‌آورد، یا نمی‌تواند به زبان بیاورد، یا خودش متوجه نیست که این سؤال‌ها را باید به زبان آورد، یا موقعیت مقتضی نیست، پاسخ دهیم. چطور می‌شود پاسخ داد؟ وقتی که استفهام‌های او کشف شود و ما بدانیم در ذهن او چیست.

(بیانات در دیدار با علما و روحانیون در آستانه‌ی ماه مبارک رمضان ۱۳۷۶/۱۰/۰۳)

شهید مطهری به عرصه‌ی ذهنیت جامعه نگاه کرد و عمده‌ترین سؤالات ذهنیت جامعه‌ی جوان و تحصیلکرده و روشنفکر کشور را بیرون کشید و آنها را با تفکر اسلامی و فلسفه‌ی اسلامی و منطق قرآنی منطبق کرد و پاسخ آنها را در سطوح مختلف در مقابل افراد گذاشت.

(بیانات در دیدار علما و روحانیون استان همدان ۱۳۸۳/۰۴/۱۵)

شناخت شبهات مؤثر بر ذهن مخاطب

در هر جا که با مخاطبین خودمان مواجه هستیم اول باید بدانیم که آن سؤال و استفهامی که در ذهن جوان است، چیست. البته مواردی هم پیش می‌آید که سؤال و استفهامی که در ذهن

اوست، اهمیت کمی دارد و شما ترجیح می‌دهید چیز مهمتری رابه او بگویید. البته باید همین‌طور عمل کنید؛ لیکن امروز که شبهات، سؤال‌ها و استفهام‌های گوناگون رابه فکرش‌های مختلف - علی‌الخصوص جوانان - تزریق می‌کنند، مبلغ دین بایستی آن شبهه را، آن موج مخرب و مفسد و مضر را بشناسد تا بداند که می‌خواهد علاج چه دردی را بکند و کدام خلأ را می‌خواهد پر کند.

(بیانات در دیدار علما و روحانیون در آستانه‌ی ماه محرم ۱۳۷۷/۰۲/۰۲)

۴۱

فکر
رهبری

فصل اول / پاسخ‌گویی

شناخت استفهامات ذهن مخاطب

اولاً، ببینید جوان چه می‌خواهد و سؤال ذهن و استفهام او چیست.

باید روی محتواها کار کرد؛ ما باید استفهام‌های ذهن جوان را بشناسیم تا پاسخ، به‌جا واقع شود؛ والا ممکن است شبهاتی در ذهنش باشد، ولی شما روی منبر، چیز دیگری بگویید. او وقتی نگاه کرد و دید حرف شما، متوجه ذهن او نیست، اصلاً به آن توجهی نمی‌کند؛ اما وقتی دید شما دارید همان استفهام و جهالتِ ذهن او را می‌شکافید و آن را می‌زدابید، شوق پیدا می‌کند؛ امروز می‌آید؛ فردا هم می‌آید و تحت تأثیر قرار می‌گیرد. پس، اول باید فهمید که سؤال او چیست و مشکلش کجاست.

(بیانات مقام معظم رهبری در دیدار با جامعه مدرسین حوزه علمیه قم،

۱۳۷۹/۷/۱۵، به نقل از کتاب حوزه و روحانیت در نگاه رهبری، ص ۳۷۴)

این قدر که من به فضلی جوان و به علما توصیه می‌کنم که با نسل جوان تماس بگیرید، برای این است. با نسل جوان تماس بگیرید، سؤال‌های اینها را بخواهید، استفهام‌های اینها را بشناسید، ببینید وقتی پای صحبت روحانی می‌نشینند، چه می‌طلبند؛ نه این‌که چه توقع دارند شما بگویید، بلکه چه توقع دارند برای آنها تبیین شود. این شناختن نیازها، خیلی مهم است. (بیانات در دیدار با علما و روحانیون در آستانه‌ی ماه مبارک رمضان ۱۳۷۶/۱۰/۰۳)

شناخت نیازهای فکری مخاطب

آفتی که ممکن است برای ما ایجاد شود، این است که نیاز دینی امروز مردم را تشخیص ندهیم؛ ندانیم امروز، مخاطبان ما. که عمدتاً هم، جوان هستند. استفهام و سؤال واقعیشان از ما چیست؛ این، خطر بزرگی است! مخاطب ما، چیزی را در دل سؤال می‌کند؛ ولی ما وقتی با او حرف می‌زنیم، پاسخ حرف او نیست؛ لذا شبهه او، باقی می‌ماند!

البته من نمی‌خواهم بگویم همه به دنبال این کار بروند؛ اما جمع کثیری باید به دنبال این کار بروند. امروز، اگر شما در جایی قرار گرفته‌اید که مراجعه مردمی دارید، باید این حالت را داشته باشید که بدانید مخاطب شما، استفهام حقیقی‌اش چیست... اگر کسی بتواند این سؤالات را پاسخ بگوید، مرهمی بر دل آن جوان گذاشته است؛ او می‌شود فدایی‌اش!... جوان‌ها

مؤمن‌اند؛ ... جوان‌ها در معرض سیل بسیار تند
سؤالات و شبهات و اشکالات و عقده‌هایی هستند
که به روح آنها، سرازیر می‌شود؛ یک روحانی خوب
و موفق، آن روحانی است که از آنچه در ذهن آن
جوان انباشته می‌کند، آگاه باشد و پاسخ و پادزهر
آن را داشته باشد.

(بیانات مقام معظم رهبری در دیدار با جامعه مدرسین حوزه علمیه قم،

۱۳۷۹/۷/۱۵، به نقل از کتاب حوزه و روحانیت در نگاه رهبری، ص

۱۴۷۴)

۴۳

آن کس که فرضاً در دانشگاه‌ها مشغول تبلیغ
و کار مخصوص روحانی است یا در ارتش و یا در
سپاه مشغول تلاش روحانی است، باید نیاز فکری
آن مجموعه و مخاطبین خودش را هوشمندانه و
زیرکانه بشناسد. باید ببیند مخاطب او چه عقده
و ابهام و سؤالی در ذهن دارد؛ ولو به زبان نیاورد.

(بیانات در دیدار ائمه‌ی جماعات و روحانیون و مبلغین، در آستانه‌ی ماه

مبارک رمضان ۱۳۷۱/۱۱/۲۵)

شناسایی نیازهایی که مورد توجه مخاطب نیست

از این بالاتر، نیازهای جماعت مردم است.
گاهی یک نیاز تبلیغی در جامعه وجود دارد،
آحاد هم به آن توجه ندارند؛ ولی شما می‌دانید
که این نیاز هست. مثلاً شما تبلیغات دشمن را
گوش کردید، دیدید که دشمن متمرکز و متوجه
به چیست؛ می‌فهمید که باید این را مورد توجه
قرار دهید و از الهی پلیدی و دفن تبلیغات کذب
دشمن را بکنید؛ در حالی که ممکن است خود آن

مخاطبان به آن توجه نداشته باشند. این می‌شود
رفع نیاز.

(بیانات در دیدار با علما و روحانیون در آستانه‌ی ماه مبارک رمضان
۱۳۷۶/۱۰/۰۳)

۱-۵-۲. گروه‌های هدف پاسخ‌گویی

گاهی شناخت گروه صنفی و سنی مخاطب، به
شما کمک می‌کند.

(بیانات در جمع مسئولین و دست‌اندرکاران مرکز مطالعات و
پاسخ‌گویی به شبهات-۱۳۸۰)

آمارگیری از مخاطبین هم نکته‌ی مهمی
است؛ اینکه چقدر از شما سؤال می‌شود و چقدر
برای دریافت پاسخ مراجعه می‌کنند، کمیّتش
مهم است.

بعد بایستی نظرخواهی کنید و ببینید که
سوال‌کنندگان از چه قشرهایی هستند؛ جوانند،
دانشجو هستند، دخترند، پسرند، نوجوانند،
باسوادند، بی‌سوادند، تحصیلات عالی دارند.
ممکن است دکتر یا آدم تحصیل کرده است که
سؤال دارد. از کدام قسمت‌های کشور هستند.
این‌ها همه‌اش معنا دارد. اول کمیّت‌ها معلوم
شود. معنای کمیّت زیاد این است که مرکز شما
مورد توجه واقع شده است. بعد اقشار و نمونه‌های
گروهی مشخص شوند تا شما بدانید با کی طرف
هستید.

(بیانات در جمع مسئولین و دست‌اندرکاران مرکز مطالعات و
پاسخ‌گویی به شبهات-۱۳۸۰)

روشنفکران و دانشجویان

دانشجو، به طور طبیعی روشنفکر است؛ یعنی جزو گروه‌های روشنفکر قهری است و نسبت به اوضاع جاری کشور، صاحب نظر و صاحب فکر و صاحب عقیده است و می‌خواهد اظهار نظر بکند.

(بیانات در دیدار با اعضای شورای مرکزی نمایندگان ولی فقیه در دانشگاه‌های کشور و مسؤولان دفاتر نمایندگی ۱۳۶۹/۰۷/۰۸)

۴۵

فصل اول / پاسخ‌گویی

کسانی که اهل مطالعه‌اند، با دنیا مواجه می‌شوند و درباره‌ی اصل دین و اسلام و معارف آن و نیز اصول و فروع و تاریخ دین حرف می‌زنند و مرتباً شبهه‌القا می‌کنند.

(بیانات در آغاز درس خارج فقه ۱۴/۰۶/۱۳۷۴)

... حاجت سوم به فعالیت‌های حوزه‌ی علمیه، نیاز روشنفکران و جوانان است. اینها قشری هستند که در مقابل شبهات قرار می‌گیرند. در همه جا اولین مخاطب شبهه‌ها، روشنفکران و اهل فکر و اندیشه‌اند که غالباً در میان جوانان و صاحبان فکر و اندیشه و تحصیلکرده‌ها هستند.

(بیانات در آغاز درس خارج فقه ۱۴/۰۶/۱۳۷۴)

جوانان

عزیزان من! از جمله چیزهایی که در تبلیغ بسیار مهم است، این است که شما پاسخ استفهام‌های مخاطبان خود را بدهید. اگر جوانی جلو ما نشسته است و ده، بیست سؤال در ذهن اوست، ما هم یک سخنرانی یک‌ساعته برای او می‌کنیم،

در حالی که هیچ‌یک از سؤالات او جواب داده نشده است، آیا به نظر شما این سخنرانی موفق است؟ البته که نه. ما باید سؤال‌های ذهن او را که احیاناً بر زبان نمی‌آورد، یا نمی‌تواند به زبان بیاورد، یا خودش متوجه نیست که این سؤال‌ها را باید به زبان آورد، یا موقعیت مقتضی نیست، پاسخ دهیم. چطور می‌شود پاسخ داد؟ وقتی که استفهام‌های او کشف شود و ما بدانیم در ذهن او چیست.

(بیانات در دیدار با علما و روحانیون در آستانه‌ی ماه مبارک رمضان
۱۳۷۶/۱۰/۰۳)

یکی از شیرین‌ترین رخدادهای برای انسان این است که جوانانی که مظهر معرفت‌جویی و استفهام و طالب دانستن و آگاهی هستند، چیزی را بپرسند که انسان می‌تواند در محدوده‌ی اطلاعاتش به آن جواب دهد و درعین حال به همین اندازه می‌تواند در رفع سؤال و ابهام در ذهن جوان - که مظهر شادابی و نشاط و میل به پیشرفت است - کمک کند.

(بیانات در دیدار با دانشجویان دانشگاه شهید بهشتی ۱۳۸۲/۰۲/۲۲)

دشمن دارد از ابزارهای هنری استفاده می‌کند؛ از ابزارهای مدرن تبلیغی استفاده می‌کند و حرف‌ها را پخش می‌کند؛ آماج عمده هم جوان‌های ما هستند.

(بیانات در دیدار اعضای مجلس خبرگان رهبری ۱۳۸۴/۰۶/۱۷)

شما اگر در میان جوانان بروید، می بینید جوان خوبِ ما هم گاهی در ذهنش شبهه وجود دارد.

(بیانات در دیدار علما و روحانیون استان همدان ۱۳۸۳/۰۴/۱۵)

متوسطین جامعه

بیان دینی باید در همه‌ی سطوح، صحیح باشد. درست است که ما تبیین دینی را در سطح نخبگان، در سطح متوسط، در سطح پایین و در سطح کودکان داریم، اما همان چیزی که در سطح کودکان است، مطلقاً باید صحیح باشد.

(بیانات در دیدار رئیس و مدیران سازمان صدا و سیما، ۱۳۸۳/۰۹/۱۱)

زنان

امروز عموم جوانان کشور -از دختر و پسر گرفته تا زن و مرد، و حتی غیرجوانان - ذهنشان باز است. اگر دیروز -قبل از انقلاب - جوانان دانشجوی از این ویژگی برخوردار بودند، امروز مخصوص آنها نیست و همه، مسائل را با چشم بصیرت و با استبصار نگاه می کنند و می خواهند بفهمند.

(بیانات در جمع روحانیون استان «کهگیلویه و بویراحمد» در آستانه‌ی

ماه محرم ۱۳۷۳/۰۳/۱۷)

کارگران

امروز جوانان ما، دانشجویان ما، معلمان ما و کارگران ما اگر می خواهند در زمینه‌ی افکار اسلامی عمق پیدا کنند و پاسخ سؤالات خود را بیابند، باید به کتاب‌های شهید مطهری مراجعه کنند.

(بیانات در دیدار جمع کثیری از کارگران و معلمان، به مناسبت روز

کارگر و هفته‌ی معلم ۱۳۷۸/۰۲/۱۵)

معلمان

امروز جوانان ما، دانشجویان ما، معلمان ما و کارگران ما اگر می‌خواهند در زمینه‌ی افکار اسلامی عمق پیدا کنند و پاسخ سؤالات خود را بیابند، باید به کتاب‌های شهید مطهری مراجعه کنند.

(بیانات در دیدار جمع کثیری از کارگران و معلمان، به مناسبت روز

کارگر و هفته‌ی معلم ۱۳۷۸/۰۲/۱۵)

۴۸

پاسخ‌گویی دینی

نوجوانان

عزیزان من! امروز تهاجم فرهنگی با استفاده از ابزارها و فناوری‌های جدید ارتباطی خیلی جدی است؛ صدها وسیله و راهرو اطلاعات به سمت فکر جوان و نوجوان ما وجود دارد؛ از انواع شیوه‌های تلویزیونی و رادیویی و رایانه‌ای و امثال اینها دارند استفاده می‌کنند و همین‌طور به صورت انبوه، افکار و شبهه‌های گوناگون را در آنها می‌ریزند. باید در مقابل اینها ایستاد.

(دیدار با روحانیون ۱۳۸۵/۰۸/۱۷)

دختران

بعد بایستی نظرخواهی کنید و ببینید که سوال‌کنندگان از چه قشرهایی هستند؛ جوانند، دانشجو هستند، دخترند، پسرند، نوجوانند، باسوادند، بی‌سوادند، تحصیلات عالی دارند.

ممکن است دکتر یا آدم تحصیل کرده است که سؤالی دارد. از کدام قسمت‌های کشور هستند. این‌ها همه‌اش معنا دارد. اول کمیت‌ها معلوم شود. معنای کمیت زیاد این است که مرکز شما مورد توجه واقع شده است.

(بیانات در جمع مسئولین و دست‌اندرکاران مرکز مطالعات و پاسخگویی به شبهات-۱۳۸۰)

۴۹

فصل اول / پاسخ‌گویی

پسران

بعد بایستی نظرخواهی کنید و ببینید که سوال‌کنندگان از چه قشرهایی هستند؛ جوانند، دانشجو هستند، دخترند، پسرند، نوجوانند، باسوادند، بی‌سوادند، تحصیلات عالی دارند. ممکن است دکتر یا آدم تحصیل کرده است که سؤالی دارد. از کدام قسمت‌های کشور هستند. این‌ها همه‌اش معنا دارد. اول کمیت‌ها معلوم شود. معنای کمیت زیاد این است که مرکز شما مورد توجه واقع شده است.

(بیانات در جمع مسئولین و دست‌اندرکاران مرکز مطالعات و پاسخگویی به شبهات-۱۳۸۰)

کودکان

بیان دینی باید در همه‌ی سطوح، صحیح باشد. درست است که ما تبیین دینی را در سطح نخبگان، در سطح متوسط، در سطح پایین و در سطح کودکان داریم، اما همان چیزی که در سطح کودکان است، مطلقاً باید صحیح باشد.

(بیانات در دیدار رئیس و مدیران سازمان صدا و سیما، ۱۳۸۳/۹/۱۱)

نخبگان

بیان دینی باید در همه‌ی سطوح، صحیح باشد. درست است که ما تبیین دینی را در سطح نخبگان، در سطح متوسط، در سطح پایین و در سطح کودکان داریم، اما همان چیزی که در سطح کودکان است، مطلقاً باید صحیح باشد.

(بیانات در دیدار رئیس و مدیران سازمان صدا و سیما، ۱۳۸۳/۹/۱۱)

دانش آموزان

باید با زمان، خودمان را تطبیق دهیم. شبهه‌ها از قبیل شبهه‌های صد سال و دویست سال قبل نیست. شبهه‌هایی که در ذهن جوان شما، دانشجوی شما، حتی دانش‌آموز شما القاء می‌کنند، شبهه‌هایی از جنس روز است. در مقابل این کی می‌خواهد بایستد؟

(بیانات در دیدار روحانیون و طلاب تشیع و تسنن کردستان)

(۱۳۸۸/۰۲/۲۳)

مسلمانان خارج از کشور

فرض بفرمایید الان اگر شیعیان کشمیر که جزو مجموعه‌ی مسلمین کشمیرند و یک اقلیت هستند، از ما سؤال بکنند که ما در فلان قضیه چه باید بکنیم، این مجمع جهانی باید از موضع یک مطالعه و تدبیر سنجیده، پاسخ آنها را حاضر داشته باشد و به آنها ارائه دهد و همین‌طور شیعیان بقیه‌ی مناطق - در اروپا و جاهای دیگر - که غالباً در اقلیت هستند، مسائلی برایشان پیش می‌آید که ما بایستی همیشه پاسخ سؤال‌ها و مسائل آنها

را حاضر داشته باشیم؛ چه سؤال‌های سیاسیشان،
چه سؤال‌های فقهیشان و چه بقیه‌ی مسائلی که
برایشان پیش می‌آید.

(بیانات در دیدار با اعضای شورای عالی مجمع جهانی اهل بیت علیهم‌السلام)

(۱۳۷۰/۰۷/۰۴)

سطوح پایین جامعه

البته در همه جا باید «حرف متقن» بزنیم؛ یعنی
چه با سطوح پائین جامعه صحبت کنیم و چه با
سطوح بالا، حرف باید متقن باشد.

(بیانات در جمع مسئولین و دست‌اندرکاران مرکز مطالعات

ویاسخگویی به شبهات ۱۳۸۰)

بیان دینی باید در همه‌ی سطوح، صحیح
باشد. درست است که ما تبیین دینی را در سطح
نخبگان، در سطح متوسط، در سطح پایین و در
سطح کودکان داریم، اما همان چیزی که در
سطح کودکان است، مطلقاً باید صحیح باشد.

(بیانات در دیدار رئیس و مدیران سازمان صدا و سیما، ۱۳۸۳/۹/۱۱)

نظامیان

آن کس که فرضاً در دانشگاه‌ها مشغول تبلیغ
و کار مخصوص روحانی است یا در ارتش و یا در
سپاه مشغول تلاش روحانی است، باید نیاز فکری
آن مجموعه و مخاطبین خودش را هوشمندانه و
زیرکانه بشناسد. باید ببیند مخاطب او چه عقده

و ابهام و سؤالی در ذهن دارد؛ ولو به زبان نیامورد.

(بیانات در دیدار ائمه‌ی جماعات و روحانیون و مبلغین، در آستانه‌ی ماه

مبارک رمضان ۱۳۷۱/۱۱/۲۵)

تازه مسلمانان خارجی

جوانان طیب و طاهر و تحصیل کرده و با استعداد و ممتازی از اروپا که در دانشگاه‌های خودشان مسلمان شده‌اند پیش ما می‌آیند و درباره‌ی مسائل اسلامی راهنمایی می‌خواهند. چه کسی باید اینها را راهنمایی کند؟ چه کسی باید به آن‌جا برود و در میان آنها سکونت کند و تعلیم دین و اخلاق بدهد؟ چه کسی باید برای آنها کتاب بفرستد؟ چه کسی باید برای آنها مسائل را تبیین کند؟ پاسخ همه‌ی این پرسش‌ها به حوزه‌های علمیه مرتبط است.

(بیانات در آغاز درس خارج فقه ۱۴/۰۶/۱۳۷۴)

علاقمندان به شناخت اسلام

امروز، دنیا تشنه‌ی حقیقت است؛ این... حرف کسانی است که سال‌ها، با فرهنگ غربی ارتباط، رفت و آمد، مبادله و حتی نسبت به آن، حسن نظر داشته‌اند... که امروز، دنیای غرب در سطوح حساسش، تشنه‌ی اسلام است! «سطوح حساس» یعنی چه؟... دانشمندان، متفکرین، انسان‌های با وجدان، روشنفکران و جوانان، بخش‌های حساس پیکره‌ی جوامع غربی هستند. این بخش‌های حساس، امروز، تشنه‌ی مکتب و درس از زندگی هستند که آنها را، از هزاران دشواری واقعی

زندگی نجات دهد؛... چشم انتظارند که دستِ نجاتی بیاید و آنها را از این حالت، نجات دهد. در آنجاهایی که آگاهی هست، چشم‌ها به اسلام دوخته شده است؛ البته عده‌ای از آنها... اسلام را نمی‌شناسند؛ اما زمینه‌گرایش به اسلام را دارند. کسانی که اسلام را می‌شناسند، مشخصاً روی اسلام، تکیه می‌کنند.

(سخنرانی در دیدار با روحانیون و مبلغان، در آستانه ماه محرم ۱۳۷۰/۴/۲۰، به

نقل از کتاب حوزه و روحانیت در نگاه رهبری، ص ۴۷۸)

بسیاری از جوامع غیر مسلمان به اسلام توجه پیدا کرده‌اند. ولو مسلمان نشده‌اند. ولی می‌خواهند بدانند اسلام چیست که این دستگاه عظیم را به راه انداخته و حکومت تشکیل داده و با ابرقدرت‌ها سینه به سینه شده است و از کسی هم نمی‌ترسد و دنیا را اداره می‌کند.

(بیانات در آغاز درس خارج فقه ۱۴/۰۶/۱۳۷۴)

۱-۵-۳. شناخت ویژگی‌های مخاطبین

جوان را باید بشناسید؛ فکر او را باید بشناسید؛ آنچه را که به او هجوم آورده، باید بشناسید. تا میکروب و بیماری را شناسید که علاج نمی‌توان کرد.

(دیدار با روحانیون ۱۷/۰۸/۱۳۸۵)

فعالیت و تیزی ذهن

امروز، روز بیداری ذهن‌هاست. انقلاب ذهن‌ها را بیدار کرد و در ذهن‌ها سؤال به وجود آورد.

طول دوران استبداد موجب خمودگی ذهن‌ها شده بود. قبل از انقلاب جوانان ما سرشان پایین بود؛ می‌آمدند و می‌رفتند و کاری به کار کسی نداشتند؛ مگر آن‌که یک نفر انقلابی می‌رفت و آنها را با مفاهیم انقلابی آشنا می‌کرد؛ اما امروز این‌طور نیست.

(سخنرانی در دیدار با جمعی از روحانیون، ائمه‌ی جماعات و وعاظ نقاط مختلف کشور در آستانه‌ی ماه مبارک رمضان ۱۳۷۰/۱۲/۱۴)

وقتی ذهن فعال و کارگر شد، شبهه به ذهن می‌آید.

(بیانات در دیدار علما و روحانیون استان همدان ۱۳۸۳/۰۴/۱۵)

امروز مباحث کلامی که برای دفاع از عقاید دینی مطرح است، غیر از مباحث آن وقت‌هاست. چه کسی حالا شبهه‌ی «ابن کمونه» را مطرح می‌کند؟ امروز شبهات فراوانی در عالم ذهنیات و معارف بشری هست.

(بیانات در آغاز درس خارج فقه ۱۳۷۰/۰۶/۳۱)

سطح فهم و درک

... البته بازکردن این گره در ذهن بعضی، دشوارتر و در بعضی، آسان‌تر است؛ سطوح سواد و هوشمندی و معرفت افراد متفاوت است.

(بیانات رهبر معظم انقلاب اسلامی در دیدار علما و روحانیون استان زنجان، ۱۳۸۲/۷/۲۱، به نقل از کتاب حوزه و روحانیت در نگاه

رهبری، ص ۵۱۰)

امروز عموم جوانان کشور - از دختر و پسر گرفته تا زن و مرد و حتی غیر جوانان - ذهنشان باز است.

(بیانات در جمع روحانیون استان «کهگیلویه و بویراحمد» در آستانه‌ی

ماه محرم ۱۳۷۳/۰۳/۱۷)

ملت ایران در راه افتخار خود... با این نسل فرزانه و فهمیده و آگاهی که امروز بحمدالله روزبه‌روز در حال رشد است، (این نسل جوان عزیز ما) تفکرات خودش را... روزبه‌روز رشد خواهد داد و عمق خواهد بخشید.

(دیدار با مردم استان سمنان ۱۳۸۵/۰۸/۱۷)

قرار داشتن در معرض شبهات

یک بخش مهم از حادثه‌ی فرهنگی در جامعه‌ی امروز ما این است که اینها در معرض شبهات قرار می‌گیرند.

(بیانات در جمع روحانیون استان «کهگیلویه و بویراحمد» در آستانه‌ی

ماه محرم ۱۳۷۳/۰۳/۱۷)

عطش جوانان به درک حقایق

مسأله‌ی دوم این که یک عطش فکری در نسل جوان ما ایجاد شده است که در واقع لازم داریم در زمینه‌ی هنر با برنامه‌ی صحیح بتوانیم به این عطش فکری پاسخ مثبت دهیم.

(گفت و شنود به مناسبت میلاد حضرت فاطمه‌ی زهرا علیها السلام)

(۱۳۷۷/۰۷/۱۸)

یکی از شیرین‌ترین رخدادهای برای انسان این است که جوانانی که مظهر معرفت‌جویی و استفهام و طالب دانستن و آگاهی هستند، چیزی را بپرسند که انسان می‌تواند در محدوده‌ی اطلاعاتش به آن جواب دهد و درعین حال به همین اندازه می‌تواند در رفع سؤال و ابهام در ذهن جوان - که مظهر شادابی و نشاط و میل به پیشرفت است - کمک کند.

(بیانات در دیدار با دانشجویان دانشگاه شهید بهشتی ۱۳۸۲/۰۲/۲۲)

علاقه به دانستن علل دستورات دینی در کنار تعبد دانشجو، به این قانع نیست که بگویند ما این‌طور تشخیص داده‌ایم و می‌خواهیم عمل بکنیم. دانستن و اظهار نظر او، با تعبد هم منافات ندارد. تعبد هم می‌کند، اما دلش می‌خواهد وجه این کاری را که به آن تعبد کرده است، بداند.

(بیانات در دیدار با اعضای شورای مرکزی نمایندگان ولی فقیه در

دانشگاه‌های کشور و مسؤولان دفاتر نمایندگی ۱۳۶۹/۰۷/۰۸)

۱-۵-۴. اولویت‌بندی مخاطبین

بیش از دو سوم مردم ما، جوانان‌اند؛ خود شما هم جوانید؛ اکثر [شما]، جزء همین نسل هستید؛ پس بیشتر از همه، آنها را باید مخاطب قرار داد. دوّم، این که دشمنان این کشور، دشمنان این انقلاب و دشمنان دین، با توجه به همین حقیقت، مدّت‌هاست که برای مخاطبین جوان، برنامه‌ریزی می‌کنند؛ ممکن است ما غفلت کرده باشیم؛ اما دشمن ما، غفلت نکرده است! ... این

هم، دلیل دیگری است که باید توجه بیشتر شما، به جوانان باشد.

دلیل سوم، این است که جوان، آسان‌پذیر و زودپذیر است؛ چون دل او، نورانی است؛ هنوز آلودگی در دل‌های جوانان، به قدر افرادی از قبیل بنده که سنی از آنها گذشته است، نیست و سخت‌پذیر نشده‌اند! پس، از اول که شما به فکر تبلیغ هستیید و می‌خواهید مطالبی را برای بیان دین و اخلاق و هر آنچه باید گفته شود، انتخاب کنید، هدف را مخاطبه با جوانان قرار دهید.

(بیانات مقام معظم رهبری در دیدار با جامعه مدرسین حوزه علمیه قم،

۱۳۷۹/۷/۱۵، به نقل از کتاب حوزه و روحانیت در نگاه رهبری،

ص ۴۷۳)

حضور در دانشگاه‌ها، خیلی مهم است؛ چون... اصل قضیه، این است که این رسالت و این پیامبری را - در این سطح نازلی که ما بر عهده داریم - تحقق ببخشیم، به این که به مخاطبین خودمان برسانیم؛ مخاطبین و شنوندگان پیام و رسالت پیغمبران مختلف‌اند؛ بهترینشان کسانی هستند که جوان باشند... بالأخره، امر دایر است بین این که به کسی یاد بدهیم که پنجاه سال می‌خواهد از آن استفاده کند، یا کسی که مدت کوتاهی می‌خواهد استفاده کند.

... دوم، این که همین جوان بودن، امتیاز است برای خوب فراگیری و شکل‌گیری ذهن به آنچه ما به او می‌دهیم. فرق می‌کند که کسی، ذهن شکل گرفته‌ای داشته باشد؛ یا این که ذهن آماده

شکل‌گیری داشته باشد. جوان، این امتیاز دوم را هم دارد.

امتیاز سوم، این است که جوان، حق‌پذیر است و آنچه به او گفته بشود. در وهله اول برای همه جوان‌ها، باید اینطور فرض کرد. گوش می‌کند برای یادگرفتن و عمل کردن.

عزیزان! امروز، مخاطب شما، جوانان‌اند؛ روی آنها باید کار کنید: «علیکم بالأحداث»!

نمی‌گوییم غیر جوان‌ها را رها کنید؛ یا آنها به آموختن، احتیاج ندارند؛ اما می‌گوییم شما، روی جوان‌ها کار کنید؛ سرریزش به غیر جوان‌ها هم می‌رسد و برای آنها... کافی است.

(بیانات مقام معظم رهبری در دیدار با جامعه مدرسین حوزه علمیه قم، ۱۳۷۹/۷/۱۵، به نقل از کتاب حوزه و روحانیت در نگاه رهبری، ص ۴۷۴)

۱-۵-۲. شبهه‌شناسی

جوان را باید بشناسید؛ فکر او را باید بشناسید؛ آنچه را که به او هجوم آورده، باید بشناسید. تا میکروب و بیماری را نشناسید که علاج نمی‌توان کرد.

(دیدار با روحانیون ۱۳۸۵/۰۸/۱۷)

پاسخ به شبهه نیز بدون شناخت شبهه، ناممکن است.

(پاسخ به نامه جمعی از دانش‌آموختگان و پژوهشگران حوزه علمیه ۱۳۸۱/۱۱/۱۶)

جریان ورود در عرصه‌ی چالش با افکاری که وارد می‌شود... و این جزو وظایف مهمی است که وجود دارد. همان‌طور که عرض کردم.

(بیانات در دیدار اعضای کنگره‌ی حکمت مطهر ۱۳۸۲/۱۲/۱۸)

۱-۵-۲-۱. رصد منابع شبه‌زای خارجی

امروز... هر چند صبحی، یک نفر در دنیا سر بلند می‌کند و کتابی می‌نویسد؛ کتاب او را به زبان‌های دیگر ترجمه می‌کنند و چهار نفر هم، مُرّوَجش می‌شوند؛ ما چه کار کنیم؟ ما اینجا در مدرسه فیضیه، یا در حوزه قم، یا در مسجدمان در فلان شهر کشور، بنشینیم تا ببینیم چه حرفی از خارج آمد که فلان نقطه‌اش، اشاره یا تعریضی به مسائل دینی دارد؛ و بنا کنیم همان نقطه را ردّ کردن؟ این، درست است!... یا نه؛ حوزه باید در متن حوادث علمی عالم باشد؟

.... چرا ما از اوّل، متوجه نباشیم که چه چیزی دارد در دنیا فراهم و فرآورده می‌شود تا به افکار بشر داده بشود؛ تا خودمان را از ریشه آماده کنیم؟ بنشینیم تا صد سال بعد از مرگ مارکس، که افکار او همه جا منتشر شد و وارد کشور ما گردید و چهار نفر از بچه‌های ما رفتند و توده‌ای یا مارکسیست شدند و خدا را انکار کردند، آن وقت تازه، به این فکر بیفتیم که حالا مثلا، علیه بی‌دینی و بی‌خدایی آنها، کتاب بنویسیم! این، درست است!؟

... چنانچه حوزه‌های علمیّه، متوجه بودند و خودشان را هماهنگ می‌کردند و پیش می‌بردند، می‌توانستند به موقع و بجا، آن افکار صحیح

اسلامی را بدهند و نگذارند که در موضع تدافعی قرار بگیرند؛ همیشه، موضع تهاجمی و تبیینی داشته باشند. پس، بایستی خودشان را با افکاری که به نحوی، با مسائل اسلامی ارتباط پیدا می‌کند، هماهنگ نمایند؛... بایستی با تحولات جهانی آشنا بود تا برخورد انفعالی، پیش نیاید؛ بلکه برخوردِ فعال پیش بیابد.

(بیانات در آغاز درس خارج فقه، ۱۳۷۰/۶/۳۱، به نقل از کتاب حوزه و روحانیت در نگاه رهبری، ص ۵۳۶)

کتاب و جزوات

خارجی‌ها کتاب می‌نویسند و ما باید پاسخ آنها را بدهیم... ما باید در حوزه‌ی علمیه‌ی قم و در مراکز علمی خود، صد جواب رد در مشتمان داشته باشیم و به آنها پاسخ بدهیم.

(سخنرانی در دیدار با مجمع نمایندگان طلاب و فضلاء حوزه‌ی علمیه‌ی قم، ۱۳۶۸/۰۹/۰۷)

ما باید مطالبی را آماده کنیم که رد انحرافات و تحریفات و اشتباهاتی باشد که به شکل خوراک فکری، در کتاب‌ها و جزوه‌های مختلف، میان جوانان ما تقسیم می‌شود.

(سخنرانی در آغاز هفتمین گردهمایی ائمه‌ی جمعه‌ی سراسر کشور، ۱۳۷۰/۰۶/۲۵)

باید به تناسب تهمت‌هایی که به ما می‌زنند و به تناسب فحش‌هایی که به ما می‌دهند و به تناسب کتاب‌هایی که علیه ما می‌نویسند، نیازها

را بدانیم. مرکز و بانک اطلاعات حوزه کجاست که این‌ها را نگاه کند و درباره‌ی آن موضوعات تحقیق نماید و بنویسد؟ یکی از کارهایی که حوزه باید انجام بدهد، همین است. یعنی مرکزی داشته باشد و کتاب‌هایی را که در دنیا راجع به انقلاب نوشته‌اند، جمع کند؛ چه آن‌هایی که مستقیماً درباره‌ی انقلاب است و چه آن‌هایی که به خاطر انقلاب، به شیعه و یا اسلام فحش داده‌اند و چه کتاب‌هایی که از ما تعریف کرده‌اند و نقاط قوت ما را - که بعضاً خودمان هم از آن‌ها غافل بوده‌ایم - یادآور شده‌اند.

(سخنرانی در دیدار با مجمع نمایندگان طلاب و فضایی حوزه‌ی

علمیه‌ی قم ۱۳۶۸/۰۹/۰۷)

پایگاه‌های اینترنتی

کار مراجعه‌ی به پایگاه‌های اینترنتی بیگانه هم خیلی کار خوبی است و کار مفیدی است که بدانید در آن میدان چه می‌گذرد.

(بیانات در جمع مسئولین و دست‌اندرکاران مرکز مطالعات و

پاسخگویی به شبهات-۱۳۸۰)

نشریات خارجی

دانشجو، غیر از آن جوانِ در بازار است که نه از مجله‌ی خارجی، نه از کتاب خارجی و نه از معارف بیرون این مرز اصلاً مطلع نیست. دانشجو، قاعدتاً اطلاع پیدا می‌کند و آگاه و هوشیار است و معارف دنیا برایش مطرح می‌شود. پس این فرد، در معرض نفوذ آسیب‌های فرهنگی و بی‌مبالاتی در

مقابل دین و بی تفاوتی در مقابل ارزش‌های دینی و انقلابی است. این، یکی از مشکلات محیط دانشجویی و دانشجویست.

(بیانات در دیدار اعضای شورای مرکزی نمایندگی ولی فقیه در

دانشگاه‌ها ۱۳۶۹/۰۸/۷)

عرصه‌های علمی. فلسفی دنیا

امروز حوزه نباید در صحنه‌های متعدد فلسفی و فقهی و کلامی در دنیا غائب باشد. این همه سؤال در دنیا و در مسائل گوناگون مطرح است؛ پاسخ حوزه چیست؟ نه باید غائب باشد، نه باید منفعل باشد؛ هر دو ضرر دارد. فکر نو لازم است، پاسخ به نیازهای نوبه نو لازم است که دارد مثل سیل در دنیا مطرح می‌شود؛ باید شما برایش جواب فراهم کنید.

(بیانات در اجتماع بزرگ طلاب و فضایی حوزه علمیه قم ۱۳۸۹/۷/۲۹)

حوزه باید در متن حوادث علمی عالم باشد... چرا ما از اول، متوجه نباشیم که چه چیزی دارد در دنیا فراهم و فرآورده می‌شود تا به افکار بشر داده بشود؛ تا خودمان را از ریشه آماده کنیم؟ بنشینیم تا صد سال بعد از مرگ مارکس، که افکار او همه جا منتشر شد و وارد کشور ما گردید و چهار نفر از بچه‌های ما رفتند و توده‌ای یا مارکسیست شدند و خدا را انکار کردند، آن وقت تازه، به این فکر بیفتیم که حالا مثلا، علیه بی‌دینی و بی‌خدایی آنها، کتاب بنویسیم! این، درست است؟! ... پس، بایستی خودشان را با افکاری که به

نحوی، با مسائل اسلامی ارتباط پیدا می‌کند،
هماهنگ نمایند.

(بیانات در آغاز درس خارج فقه، ۱۳۷۰/۶/۳۱، به نقل از کتاب حوزه و
روحانیت در نگاه رهبری، ص ۵۳۶)

امروز، مباحث و شبهه‌های جدید و حرف‌های
تازه‌ای در دنیا مطرح است؛ بعضی از آنها هم،
دارای پایه‌های علمی یا شبه‌علمی است. آن کسی
که می‌خواهد دین را تبلیغ کند؛ نظر دین را بیان
کند؛ یا به تعبیری، از دین دفاع کند. همیشه هم،
دفاع نیست؛ گاهی تبیین است. او بایستی بداند
که این جریان‌های فکری و این حرف‌های تازه
در دنیا، چیست. این شناخت، برای حوزه‌های ما،
لازم است.

(متن کامل بیانات مقام معظم رهبری در آغاز درس خارج فقه،
۱۳۷۸/۶/۲۸، به نقل از کتاب حوزه و روحانیت در نگاه رهبری،
ص ۵۳۸)

محصولات مکاتب و فرقه‌های گوناگون

پاسخ به نیازهای نوبه‌نو لازم است که دارد
مثل سیل در دنیا مطرح می‌شود؛ باید شما برایش
جواب فراهم کنید. جواب شما باید ناظر باشد به
این نیاز و نیز ناظر باشد به پاسخ‌هایی که مکاتب
و فرقه‌های گوناگون می‌دهند. اگر از جواب‌های
آنها غافل باشید، پاسخ شما نمی‌تواند کار خودش
را انجام دهد.

(بیانات در اجتماع بزرگ طلاب و فضلاء حوزه‌ی علمیه‌ی قم ۱۳۸۹/۷/۲۹)

۱-۵-۲-۲. رصد منابع شبهه‌زای داخلی

حوزه‌های علمیه باید این شبهات و راه مقابله‌ی با آنها را بدانند و در مقابل فلسفه‌ها و گرایش‌ها و مذهب‌ها، همیشه یک حالت برندگی و تهاجمی داشته باشند.

(بیانات در آغاز درس خارج فقه ۱۳۷۰/۰۶/۳۱)

کتاب‌ها

باید به تناسب تهمت‌هایی که به ما می‌زنند و به تناسب فحش‌هایی که به ما می‌دهند و به تناسب کتاب‌هایی که علیه ما می‌نویسند، نیازها را بدانیم... در این مرکز، محققان حوزه باید مشابه این کتاب‌ها را نیز در داخل کشور جمع‌آوری کنند و مورد بررسی قرار دهند.

(سخنرانی در دیدار با مجمع نمایندگان طلاب و فضای حوزه‌ی

علمیه‌ی قم ۱۳۶۸/۰۹/۰۷)

جزوات و متون درسی دانشگاهی

ما باید مطالبی را آماده کنیم که رد انحرافات و تحریفات و اشتباهاتی باشد که به شکل خوراک فکری، در کتاب‌ها و جزوه‌های مختلف، میان جوانان ما تقسیم می‌شود. حتی گاهی نادانسته، در جزوه‌ها و کتاب‌های درسی دانشگاه و نیز در گفتگوهایی که در رسانه‌های جمعی ما منتشر می‌شود، این مطالب می‌آید! ما بایستی پاسخ اینها را آماده بکنیم.

(سخنرانی در آغاز هفتمین گردهمایی ائمه‌ی جمعه‌ی سراسر

کشور ۱۳۷۰/۰۶/۲۵)

رسانه‌های صوتی - تصویری

برنامه‌ی دینی باید نسبت به دین شبهه‌زدا باشد، نه شبهه‌زا. من گاهی بعضی از بیانات دینی را از تلویزیون یا از رادیو گوش می‌کنم و می‌بینم شبهه ایجاد می‌کند! حدیث سستی، حرف نامعقولی، مطلبی که در جمع مثلاً بیست نفری یا پنجاه نفره‌ی یک عده مؤمن مخلص، گفتنش خوب است و ایمان آنها را زیاد می‌کند، در سطح میلیونی مردم به زبان آوردن، جز این که ایمان عده‌ی را سست و در ذهنشان تردید ایجاد کند، هیچ فایده‌ی دیگری ندارد. از این چیزها باید پرهیز کرد. بیان دینی و تبیین دینی باید شبهه‌زدا، روشن، قوی، هنرمندانه و متنوع باشد؛ شبهه‌زا و کلیشه‌یی نباشد.

(بیانات در دیدار رئیس و مدیران سازمان صدا و سیما ۱۱/۰۹/۱۳۸۳)

ما باید مطالبی را آماده کنیم که رد انحرافات و تحریفات و اشتباهاتی باشد که به شکل خوراک فکری، در کتاب‌ها و جزوه‌های مختلف، میان جوانان ما تقسیم می‌شود. حتی گاهی نادانسته، در جزوه‌ها و کتاب‌های درسی دانشگاه و نیز در گفتگوهایی که در رسانه‌های جمعی ما منتشر می‌شود، این مطالب می‌آید! ما بایستی پاسخ اینها را آماده بکنیم.

(سخنرانی در آغاز هفتمین گردهمایی ائمه‌ی جمعه‌ی سراسر

کشور ۲۵/۰۶/۱۳۷۰)

مطبوعات

... از چند ماه پیش، انواع وسوسه‌های تبلیغاتی از سوی دشمنان کشور شروع شده است و خناسانی هم از داخل به آن کمک می‌کنند... طرح برخی شبهات غالباً موهوم که متأسفانه بعضی از مطبوعات بدان دامن می‌زنند و درباره‌ی آن بزرگنمایی می‌کنند، کمک به دشمن است... طرح این‌گونه شبهات در روزنامه‌ها بدون توجه به پاسخ اشخاص صالح، گمراه‌کننده و فتنه‌انگیز است.

(پاسخ به نامه‌ی گروه‌های موسوم به «ائتلاف خط امام» ۱۳۷۷/۰۷/۱۲)

۱-۲-۳. جریان شناسی شبهات

شناخت شبهات امروز

نکته این است که ما به صورت مدرن و طبق نیازهای امروز، از حق خود و تشیع و اعتقاد و انقلاب و اسلام و حتی امامان دفاع نکردیم. امام را متهم کردند که می‌گوید: پیامبران ناموفق بودند(!) ما چند جلد کتاب در جواب این اتهام نوشتیم و به دنیا ارایه دادیم و پخش کردیم؟ پس، ببینید این‌ها کارهای حوزه است. ما باید این‌ها را باور کنیم.

(سخنرانی در دیدار با مجمع نمایندگان طلاب و فضلاء حوزه‌ی

علمیه‌ی قم ۱۳۶۸/۰۹/۰۷)

باید با زمان، خودمان را تطبیق دهیم. شبهه‌ها از قبیل شبهه‌های صد سال و دویست

سال قبل نیست. شبهه‌هایی که در ذهن جوان شما، دانشجوی شما، حتی دانش‌آموز شما القاء می‌کنند، شبهه‌هایی از جنس روز است. در مقابل این کی می‌خواهد بایستد؟

(بیانات در دیدار روحانیون و طلاب تشیع و تسنن کردستان

۱۳۸۸/۰۲/۲۳)

۶۷

فصل اول / پاسخ‌گویی

خیلی از شائبه‌ها و اشکالات و شبهات بعد از حرف‌های شهید مطهری به وجود آمده؛ باید برای اینها آماده‌ی پاسخ بود؛ لذا حوزه‌های علمیه وظیفه‌ی سنگینی برعهده دارند.

(بیانات در دیدار علما و روحانیون کرمان ۱۳۸۴/۰۲/۱۱)

آشنایی با سیر تطور شبهات در تاریخ

شبهات همیشه بوده، اما نوع شبهات متفاوت بوده است.

(بیانات در دیدار علما و روحانیون استان همدان ۱۳۸۳/۰۴/۱۵)

در دنیا هم اکنون در بُعد اعتقادی، دیگر آن شبهات توحید و خداشناسی و اصل دین که زمانی رایج بود، خیلی مطرح نیست؛ لیکن شبهات گوناگون دیگری مطرح است؛ شبهاتی مربوط به امام زمان (عج)، شبهاتی از ناحیه‌ی وهابی‌ها نسبت به عقاید شیعی، شبهاتی مربوط به رکن اساسی نظام ما - یعنی ولایت فقیه که یک امر اعتقادی و استدلالی است - شبهاتی مربوط به این که آیا دین اسلام برای اداره‌ی زندگی جامعیت دارد و اصولاً آیا اسلام دین سیاست و

زندگی هم است یا نه و یا صرفاً دینی به معنای اعتقاد و عمل شخصی است؟ الان مجموعه‌ی این شبهات مطرح است.

(بیانات در دیدار با مدرسان و مسؤولان دبیرستان علوم و معارف اسلامی

شهید مطهری ۱۳۶۸/۱۲/۲۷)

اطلاع از نقاط تمرکز دشمن

گاهی یک نیاز تبلیغی در جامعه وجود دارد، آحاد هم به آن توجه ندارند؛ ولی شما می‌دانید که این نیاز هست. مثلاً شما تبلیغات دشمن را گوش کردید، دیدید که دشمن متمرکز و متوجه به چیست؛ می‌فهمید که باید این را مورد توجه قرار دهید و ازاله‌ی پلیدی و دفن تبلیغات کذب دشمن را بکنید؛ در حالی که ممکن است خود آن مخاطبان به آن توجه نداشته باشند. این می‌شود رفع نیاز.

(بیانات در دیدار با علما و روحانیون در آستانه‌ی ماه مبارک رمضان

۱۳۷۶/۱۰/۰۳)

کار مراجعه‌ی به پایگاه‌های اینترنتی بیگانه هم خیلی کار خوبی است و کار مفیدی است که بدانید در آن میدان چه می‌گذرد.

(بیانات در جمع مسئولین و دست‌اندرکاران مرکز مطالعات و

پاسخگویی به شبهات ۱۳۸۰)

۱-۲-۵-۴. طبقه‌بندی شبهات و ابهامات

در دنیا هم اکنون در بُعد اعتقادی، دیگر آن شبهات توحید و خدانشناسی و اصل دین

که زمانی رایج بود، خیلی مطرح نیست؛ لیکن شبهات گوناگون دیگری مطرح است؛ شبهاتی مربوط به امام زمان عَلَيْهِ السَّلَامُ وَوَجْهَ الشَّرِيفِ، شبهاتی از ناحیه‌ی وهابی‌ها نسبت به عقاید شیعی، شبهاتی مربوط به رکن اساسی نظام ما- یعنی ولایت فقیه که یک امر اعتقادی و استدلالی است- شبهاتی مربوط به این‌که آیا دین اسلام برای اداره‌ی زندگی جامعیت دارد و اصولاً آیا اسلام دین سیاست و زندگی هم است یا نه و یا صرفاً دینی به معنای اعتقاد و عمل شخصی است؟ الآن مجموعه‌ی این شبهات مطرح است.

(بیانات در دیدار با مدرسان و مسؤولان دبیرستان علوم و معارف اسلامی)

شبهید مطهری ۱۳۶۸/۱۲/۲۷

کسانی که اهل مطالعه‌اند، با دنیا مواجه می‌شوند و درباره‌ی اصل دین و اسلام و معارف آن و نیز اصول و فروع و تاریخ دین حرف می‌زنند و مرتباً شبهه‌القا می‌کنند.

(بیانات در آغاز درس خارج فقه ۱۳۷۴/۰۶/۱۴)

باید به تناسب تهمت‌هایی که به ما می‌زنند و به تناسب فحش‌هایی که به ما می‌دهند و به تناسب کتاب‌هایی که علیه ما می‌نویسند، نیازها را بدانیم.

(سخنرانی در دیدار با مجمع نمایندگان طلاب و فضلاء حوزه‌ی)

علمیه‌ی قم ۱۳۶۸/۰۹/۰۷

شبهات و ابهامات مربوط به اسلام

امروز شبهات عظیم در تمام زمینه‌های کلامی وجود دارد. از اصل توحید و لزوم دین بگیرد تا به وجود صانع و نبوت عامه و نبوت خاصه و بعد مسأله‌ی ولایت و مسائل گوناگونی که در زمینه‌های دینی و اسلامی وجود دارد.

(سخنان رهبر انقلاب در دیدار با جمعی از نخبگان حوزه‌ی علمیه‌ی قم

۱۳۷۴/۰۹/۱۳)

آنچه مربوط به ایمان مردم است، آنچه مربوط به حقانیت اسلام و قرآن و احکام الهی است، آنچه مربوط به درآمیختگی و وحدت دین و سیاست است، آنچه مربوط به مبانی خاص جمهوری اسلامی است؛ همه‌ی اینها مورد چالش است و این چالش به شکل بسیار جدی دارد دنبال می‌شود.

(بیانات در دیدار اعضای مجلس خبرگان رهبری ۱۳۸۴/۰۶/۱۷)

امروز تهاجم فرهنگی عظیمی علیه اسلام هست که ارتباط مستقیمی با انقلاب ندارد. این تهاجم، وسیع‌تر از انقلاب و علیه اسلام است.

(سخنرانی در دیدار با مجمع نمایندگان طلاب و فضای حوزه‌ی

علمیه‌ی قم ۱۳۶۸/۰۹/۰۷)

بعد از انقلاب اسلامی و تشکیل نظام اسلامی، فکر اسلامی مورد چالش جدی قرار گرفته است؛ بعد از این هم بلاشک چالش‌های جدیدی را روزبه‌روز برای آن به‌وجود می‌آورند؛ رها که نمی‌کنند. ما باید در این‌جا خود را آماده کنیم و می‌توانیم.

(بیانات در دیدار اعضای کنگره‌ی حکمت مطهر ۱۳۸۲/۱۲/۱۸)

شبهات فرهنگی

این تهاجم، وسیع‌تر از انقلاب و علیه اسلام است. چیز عجیب و فوق‌العاده‌یی است که با تمام ابعاد فرهنگی و اجتماعی و سیاسی، علیه اسلام. و حتی اسلامی که در توده‌ی مردم الجزایر نفوذ دارد. وارد کارزار شده است.

(سخنرانی در دیدار با مجمع نمایندگان طلاب و فضایی حوزه‌ی علمیه‌ی قم ۱۳۶۸/۰۹/۰۷)

۷۱

شبهات اجتماعی

این تهاجم، وسیع‌تر از انقلاب و علیه اسلام است. چیز عجیب و فوق‌العاده‌یی است که با تمام ابعاد فرهنگی و اجتماعی و سیاسی، علیه اسلام. و حتی اسلامی که در توده‌ی مردم الجزایر نفوذ دارد. وارد کارزار شده است.

(سخنرانی در دیدار با مجمع نمایندگان طلاب و فضایی حوزه‌ی علمیه‌ی قم ۱۳۶۸/۰۹/۰۷)

شبهات سیاسی

امروز شبهه‌هایی مطرح میشود که آماج آن شبهه‌ها، نظام است. شبهات دینی، شبهات سیاسی، شبهات اعتقادی و معرفتی در متن جامعه تزریق می‌شود - بخصوص در میان جوانان - هدفش فقط این است که یکی را از یک فکری منتقل کند به یک فکر دیگری؛ هدفش این است که پشتوانه‌های انسانی نظام را از بین ببرد؛ مبانی اصلی نظام را در ذهن‌ها مخدوش کند؛ دشمنی با نظام است.

(بیانات در اجتماع بزرگ طلاب و فضایی حوزه‌ی علمیه‌ی قم ۱۳۸۹/۷/۲۹)

این تهاجم، وسیع‌تر از انقلاب و علیه اسلام است. چیز عجیب و فوق‌العاده‌یی است که با تمام ابعاد فرهنگی و اجتماعی و سیاسی، علیه اسلام - و حتی اسلامی که در توده‌ی مردم الجزایر نفوذ دارد - وارد کارزار شده است.

(سخنرانی در دیدار با مجمع نمایندگان طلاب و فضلاء حوزه‌ی

علمیه‌ی قم ۱۳۶۸/۰۹/۰۷)

شبّهات تاریخی

کسانی که اهل مطالعه‌اند، با دنیا مواجه می‌شوند و درباره‌ی اصل دین و اسلام و معارف آن و نیز اصول و فروع و تاریخ دین حرف می‌زنند و مرتباً شبّه‌ها القا می‌کنند.

(بیانات در آغاز درس خارج فقه ۱۳۷۴/۰۶/۱۴)

شبّهات مربوط به نظام و انقلاب اسلامی

این تهاجم، وسیع‌تر از انقلاب و علیه اسلام است. چیز عجیب و فوق‌العاده‌یی است که با تمام ابعاد فرهنگی و اجتماعی و سیاسی، علیه اسلام - و حتی اسلامی که در توده‌ی مردم الجزایر نفوذ دارد - وارد کارزار شده است. فقط یک استثنا دارد و آن اسلام وابسته به دستگاه‌های استعماری و فهدگونه است؛ و الاً حتی اسلام‌های به معنای اعتقاد عوامانه‌ی مردم هم مورد تهاجم است؛ چه برسد به اسلام ناب و انقلابی - و به تعبیر آن‌ها اسلام ایران - که دیگر وضعیتش روشن است.

(سخنرانی در دیدار با مجمع نمایندگان طلاب و فضلاء حوزه‌ی

علمیه‌ی قم ۱۳۶۸/۰۹/۰۷)

امروز شبهه‌هایی مطرح می‌شود که آماج آن شبهه‌ها نظام است... هدفش این است که پشتوانه‌های انسانی نظام را از بین ببرد؛ مبانی اصلی نظام را در ذهنها مخدوش کند؛ دشمنی با نظام است.

(بیانات در اجتماع بزرگ طلاب و فضیای حوزه علمیه قم ۱۳۸۹/۷/۲۹)

شبهات مطرح از سوی مکاتب مختلف

همین تفکراتی که امروز به وسیله‌ی بعضی از فیلسوفان یا فیلسوف نمایان اروپایی در دنیا پخش می‌شود. که البته نمی‌خواهم اسم بیاورم... حَمَلَة الحطب دمکراسی به نوع سوسیال دمکراسی‌های غربی است... جوان دانشجو، در معرض هجوم این تفکرات. از انواع و اقسامش. است.

(بیانات در دیدار اعضای شورای مرکزی نمایندگی ولی فقیه در

دانشگاه‌ها ۱۳۶۹/۰۸/۷)

در دنیا، هم اکنون... شبهات گوناگون دیگری مطرح است؛ شبهاتی مربوط به امام زمان عَجَلُ اللَّهِ تَعَالَى وَرَحْمَةُ الرَّحِيمِ، شبهاتی از ناحیه‌ی وهابی‌ها نسبت به عقاید شیعی... الآن مجموعه‌ی این شبهات مطرح است.

(بیانات در دیدار با مدرسان و مسؤولان دبیرستان علوم و معارف اسلامی

شهید مطهری ۱۳۶۸/۱۲/۲۷)

۱-۵-۳. پاسخ‌یابی

(مطالعه و پژوهش برای تولید پاسخ در هر یک از موضوعات شبهات ارائه شده)

مرکز و بانک اطلاعات حوزه کجاست که این‌ها را نگاه کند و درباره‌ی آن موضوعات تحقیق نماید و بنویسد؟ یکی از کارهایی که حوزه باید انجام بدهد، همین است.

(سخنرانی در دیدار با مجمع نمایندگان طلاب و فضلاء حوزه‌ی

علمیه‌ی قم ۱۳۶۸/۰۹/۰۷)

۱-۳-۵-۱. سازوکار تولید پاسخ مطلوب

شناخت شبهات و سؤالات موجود در جامعه

جوان را باید بشناسید؛ فکر او را باید بشناسید؛ آنچه را که به او هجوم آورده، باید بشناسید. تا میکروب و بیماری را نشناسید که علاج نمی‌توان کرد.

(دیدار با روحانیون ۱۳۸۵/۰۸/۱۷)

پاسخ به شبهه نیز بدون شناخت شبهه، ناممکن است.

(پاسخ به نامه جمعی از دانش‌آموختگان و پژوهشگران حوزه‌ی

علمیه‌ی ۱۳۸۱/۱۱/۱۶)

شهید مطهری به عرصه‌ی ذهنیت جامعه نگاه کرد و عمده‌ترین سؤالات ذهنیت جامعه‌ی جوان و تحصیل‌کرده و روشنفکر کشور را بیرون کشید و آنها را با تفکر اسلامی و فلسفه‌ی اسلامی و منطق قرآنی منطبق کرد و پاسخ آنها را در سطوح مختلف در مقابل افراد گذاشت.

(بیانات در دیدار علما و روحانیون استان همدان ۱۳۸۳/۰۴/۱۵)

تجزیه و تحلیل و درک سؤال و شبهه

جریان ورود در عرصه‌ی چالش با افکاری که وارد می‌شود و نقادی علمی و برخورد صحیح با آنها و تفکیک صحیح از سقیم مواد و اجزاء آنها و تبیین فکر اسلامی در زمینه‌ی آنها باید ادامه پیدا کند و این جزو وظایف مهمی است که وجود دارد. همان‌طور که عرض کردم.

(بیانات در دیدار اعضای کنگره‌ی حکمت مطهر ۱۳۸۲/۱۲/۱۸)

۷۵

فصل اول / پاسخ‌گویی

یک نفر می‌آید فکر و شبهه و پیشنهاد فکری بی‌را در میان می‌گذارد؛ اگر بخواهیم درست انتخاب کنیم، باید بتوانیم آن را بشناسیم، بفهمیم، تجزیه و تحلیل کنیم و نقاط و بخش‌های غلط آن را کنار بزنیم و اگر بخش درستی دارد، آن را بگیریم و با بخش‌های درست خودمان در هم بیامیزیم و مخلوق خودمان را ارائه دهیم.

(بیانات در دیدار دانشجویان بسیجی ۱۳۸۴/۰۳/۰۵)

یافتن جواب مناسب از منابع اصیل دینی

ما باید برای اینها از متن اسلام جواب پیدا کنیم. اسلام مطمئننا برای همه‌ی نیازهای بشر پاسخ دارد؛ این ما هستیم که بایستی با ابتکار و استعداد، این جواب‌ها را پیدا کنیم و در مقابل بشر سؤال‌کننده بگذاریم؛ این کار علما و متفکران است.

(گفت‌و شنود با میهمانان خارجی شرکت‌کننده در مراسم دهه‌ی

فجر ۱۳۷۰/۱۱/۱۴)

جریان ورود در عرصه‌ی چالش با افکاری که وارد می‌شود و نقادی علمی و برخورد صحیح با آنها و تفکیک صحیح از سقیم مواد و اجزاء آنها و تبیین فکر اسلامی در زمینه‌ی آنها باید ادامه پیدا کند، و این جزو وظایف مهمی است که وجود دارد. همان‌طور که عرض کردم.

(بیانات در دیدار اعضای کنگره‌ی حکمت مطهر ۱۳۸۲/۱۲/۱۸)

شهید مطهری به عرصه‌ی ذهنیت جامعه نگاه کرد و عمده‌ترین سؤالات ذهنیت جامعه‌ی جوان و تحصیل کرده و روشنفکر کشور را بیرون کشید و آنها را با تفکر اسلامی و فلسفه‌ی اسلامی و منطق قرآنی منطبق کرد و پاسخ آنها را در سطوح مختلف در مقابل افراد گذاشت.

(بیانات در دیدار علما و روحانیون استان همدان ۱۳۸۳/۰۴/۱۵)

۱-۵-۳-۲. ویژگی‌های پاسخ مطلوب

منطقی، استدلالی و متقن بودن پاسخ

باید مردم را به این راه دعوت کرد و منحرفین را به راه راست هدایت کرد؛ باید فساد آنها را با برهان از بین برد؛ نه با جنگ و جدال.

(صحیفه نور، ج ۱۴، ص ۲۴۹)

بیان دینی باید در همه‌ی سطوح، صحیح باشد. درست است که ما تبیین دینی را در سطح نخبگان، در سطح متوسط، در سطح پایین و در سطح کودکان داریم، اما همان چیزی که در

سطح کودکان است، مطلقاً باید صحیح باشد.

(بیانات در دیدار رئیس و مدیران سازمان صدا و سیما، ۱۳۸۳/۹/۱۱)

... عامل سوم، عبارت از روش است. روش‌ها خیلی مهم است. در همین آیه مبارکه‌ی «ادع الی سبیل ربک بالحکمة»، روش را بیان فرموده است. سخن حکمت‌آمیز، یعنی سخن محکم، سخن غیرمشتبه، سخن غیرموهون و غیرضعیف. حکمت، همه‌ی اینها را دارد. سخن حکیم است، یعنی هم حکمت‌آمیز است، هم مستحکم است، هم در مقابل متشابه است؛ «بالحکمة والموعظة الحسنة و جادلهم بالتی هی احسن».

(بیانات در دیدار با علما و روحانیون در آستانه‌ی ماه مبارک رمضان

۱۳۷۶/۱۰/۰۳)

... نباید این‌گونه باشد که ما در باب مسائل شیعه، ناگهان بحثی را ارایه کنیم که بحث سبک و کم‌مایه و رقیقی باشد؛ بحث خیلی عمیقی نباشد. این کار ممکن است به جای جذب، موجب دفع بشود.

(بیانات در دیدار با اعضای ستاد برگزاری کنفرانس جهانی اهل بیت علیهم‌السلام)

۱۳۶۹/۰۱/۲۶)

متأسفانه باید عرض کنم که گاهی چنین مواردی دیده می‌شود. یعنی بعضاً گوینده‌ای در یک مجلس به نقل مطلبی می‌پردازد که هم از لحاظ استدلال و پایه‌ی مدرک عقلی یا نقلی سست است و هم از لحاظ تأثیر در ذهن یک مستمع

مستبصر و اهل منطق و استدلال، ویرانگراست.

(بیانات در جمع روحانیون استان «کهگیلویه و بویراحمد» در آستانه‌ی

ماه محرم ۱۳۷۳/۰۳/۱۷)

باید پاسخ قوی، منطقی و قانع کننده بیاورید
وسط.

(بیانات در اجتماع بزرگ طلاب و فضلاء حوزه‌ی علمیه‌ی قم ۱۳۸۹/۷/۲۹)

این طور نباشد که وقتی بالای منبر می‌رویم،
یک مقدار لفاظی کنیم و حرف بزنیم و اگر احیاناً
مطلبی هم ذکر می‌کنیم، مطلب سستی باشد که
نه فقط ایمان‌ها را زیاد نمی‌کند، بلکه به تضعیف
ایمان مستمعین می‌پردازد. اگر این طور هم شد،
ما از جلسات مذکور به فواید و مقاصد مورد نظر
نرسیده‌ایم.

(بیانات در جمع روحانیون استان «کهگیلویه و بویراحمد» در آستانه‌ی

ماه محرم ۱۳۷۳/۰۳/۱۷)

البته در همه جا باید «حرف متقن» بزنیم؛ یعنی
چه با سطوح پائین جامعه صحبت کنیم و چه با
سطوح بالا، حرف باید متقن باشد. یعنی بایستی
پاسخ به‌گونه‌ای باشد که اگر این حرف ساده
را، این آدم بعد از آن که دوره‌ی فوق تخصص
فلان رشته را هم گذراند، نگاه کرد، ببیند حرف
ساده‌ایست، اما در عین سادگی، غلط نیست.
مثل «دو بعلاوه‌ی دو» که می‌شود «چهار». این را
ما در کلاس اول و دوم دبستان یاد می‌گیریم. اگر
چنانچه در ریاضیات، متخصص اعلی هم شدیم،

این را بگذارند جلویمان، می‌گوییم: خیلی ساده است، اما غلط نیست. در هیچ شرایطی دو بعلاوه دو، یک میلیونی‌ام هم از چهار زیادتر نمی‌شود؛ پاسخ باید اینجوری باشد: صحیح و ساده.

(بیانات در جمع مسئولین و دست‌اندرکاران مرکز مطالعات و

پاسخگویی به شبهات-۱۳۸۰)

۷۹

فصل اول / پاسخ‌گویی

منطق قوی و استدلال محکم در مقابل تصرف افکار مردم دنیا مؤثر است.

(بیانات در اجتماع بزرگ مردم در صحن امام خمینی علیه السلام مشهد مقدس

رضوی ۱۳۷۶/۰۱/۰۱)

شبهه زدا بودن و شبهه زان نبودن

بعضی از افراد، بدون توجه به این مسؤولیت مهم، به بالای منبر می‌روند و حرفی می‌زنند که نه فقط گره‌ای از ذهن مستمع باز نمی‌کند که گره‌هایی هم به ذهن او می‌افزاید. اگر چنین اتفاقی افتاد و ما در بالای منبر حرفی زدیم که ده نفر جوان، پنج نفر جوان، یا حتی یک نفر جوان، در امر دین دچار تردید شد و بعد از پای سخنرانی ما برخاست و رفت و ما هم او را نشناختیم، بعداً چگونه می‌شود جبران کرد؟ آیا اصلاً قابل جبران است؟ آیا خدا از ما خواهد گذشت؟ قضیه مشکل است.

(بیانات در جمع روحانیون استان «کهمگیلویه و بویراحمد» در آستانه‌ی

ماه محرم ۱۳۷۳/۰۳/۱۷)

مهم این است که مطلبی که شما می‌گویید، برطرف‌کننده‌ی شبهه باشد و آن را زیاد نکند.

(بیانات در جمع روحانیون استان «کهگیلویه و بویراحمد» در آستانه‌ی

ماه محرم ۱۳۷۳/۰۳/۱۷)

مثلاً در یک کتاب، بعضی مطالب نوشته شده است که دلیلی بر کذب و دروغ بودن آنها نداریم. ممکن است راست باشد، ممکن است دروغ باشد. اگر شما آن مطالب را بیان کنید. ولو مسلم نیست خلاف واقع باشد. و با شنیدن آنها برای مستمعان، که جوان دانشجو یا محصل یا رزمنده و یا انقلابی است - و بحمدالله، انقلاب ذهنها را باز و منفتح کرده است - نسبت به دین، سؤال و مسأله ایجاد می‌شود و اشکال و عقده به وجود می‌آید، نباید آن مطالب را بگویید. حتی اگر سند درست هم داشت؛ چون موجب گمراهی و انحراف است، نباید نقل کنید؛ چه رسد به این که اغلب این مطالب مندرج در بعضی کتابها، سند درستی هم ندارد.

(بیانات در جمع روحانیون استان «کهگیلویه و بویراحمد» در آستانه‌ی

ماه محرم ۱۳۷۳/۰۳/۱۷)

برنامه‌ی دینی باید نسبت به دین شبهه‌زدا باشد، نه شبهه‌زا. من گاهی بعضی از بیانات دینی را از تلویزیون یا از رادیو گوش می‌کنم و می‌بینم شبهه ایجاد می‌کند! حدیث سستی، حرف نامعقولی، مطلبی که در جمع مثلاً بیست نفری یا پنجاه‌نفری یک عده مؤمن مخلص، گفتنش

خوب است و ایمان آنها را زیاد می‌کند، در سطح میلیونی مردم به زبان آوردن، جز این‌که ایمان عده‌یی را سست و در ذهنشان تردید ایجاد کند، هیچ فایده‌ی دیگری ندارد. از این چیزها باید پرهیز کرد. بیان دینی و تبیین دینی باید شبهه‌زدا، روشن، قوی، هنرمندانه و متنوع باشد؛ شبهه‌زا و کلیشه‌یی نباشد.

(بیانات در دیدار رئیس و مدیران سازمان صدا و سیما ۱۱/۰۹/۱۳۸۳)

هنرمندانه و متنوع بودن

بیان دینی و تبیین دینی باید شبهه‌زدا، روشن، قوی، هنرمندانه و متنوع باشد؛ شبهه‌زا و کلیشه‌یی نباشد.

(بیانات در دیدار رئیس و مدیران سازمان صدا و سیما ۱۱/۰۹/۱۳۸۳)

بارها به خود و دوستانم گفته‌ام که مبدا ما آن مؤذن بدصدا باشیم که عشق به اسلام را در دل‌ها فرو بنشانیم و استفهام عظیمی را که در دنیا برای شناخت اسلام به وجود آمده است، با پاسخ منکر و زشتی پاسخ دهیم.

(سخنرانی در مراسم بیعت مدرسان، فضلا و طلاب حوزه‌ی علمیه‌ی

مشهد، به همراه نماینده‌ی ولی‌فقیه در خراسان و تولیت آستان

قدس رضوی ۲۰/۰۴/۱۳۶۸)

متناسب بودن پاسخ‌ها با سطح فکری مخاطب

اولین هنر ما این است که مخاطب خودمان را بشناسیم؛ ببینیم ما داریم با کی حرف می‌زنیم و او در چه حال و هواست و بر طبق آنچه که برای او

مفید و لازم است، حرف بزنیم.

(بیانات در جمع مسئولین ودست اندرکاران مرکز مطالعات و

پاسخگویی به شبهات-۱۳۸۰)

بیان دینی باید در همه‌ی سطوح، صحیح باشد. درست است که ما تبیین دینی را در سطح نخبگان، در سطح متوسط، در سطح پایین و در سطح کودکان داریم، اما همان چیزی که در سطح کودکان است، مطلقاً باید صحیح باشد.

(بیانات در دیدار رئیس و مدیران سازمان صدا و سیما، ۱۳۸۳/۹/۱۱)

۸۲

پاسخ‌گویی دینی

شهید مطهری به عرصه‌ی ذهنیت جامعه نگاه کرد و عمده‌ترین سؤالات ذهنیت جامعه‌ی جوان و تحصیل‌کرده و روشنفکر کشور را بیرون کشید... و پاسخ آنها را در سطوح مختلف در مقابل افراد گذاشت.

(بیانات در دیدار علما و روحانیون استان همدان ۱۳۸۳/۰۴/۱۵)

قابل سوء استفاده نبودن برای دشمنان

از مهم‌ترین نمونه‌های بصیرت این است که ببینیم کدام کار ممکن است از ما سر بزند که این، کمک به آن دشمن باشد؛ حواسمان باشد. بزرگان و کوچکان حوزه فرق نمی‌کند، همه باید مواظب باشند. گاهی یک حرف، یک عمل، یک اقدام، یک حرکت به نفع آن دشمن است. ما به این قصد انجام نمی‌دهیم، اما بعضی از چیزها تابع قصد نیست؛ اثر خودش را می‌بخشد. در یک چنین چیزی، برای خطاکننده هم مجازات قرار

داده‌اند. بنابراین باید مراقب بود کمک نشود؛ علاوه بر اینکه کمک نشود، بایستی با آن مبارزه شود.

(بیانات در دیدار علما و روحانیون استان همدان ۱۳۸۳/۰۴/۱۵)

صحیح بودن پاسخ

شما در کلاس اول به بچه یاد می‌دهید دو بعلاوه‌ی دو، می‌شود چهار؛ وقتی هم که بچه به منتهالیه قله‌ی ریاضیات و دانش ریاضی می‌رسد، باز هم دو بعلاوه‌ی دو، می‌شود چهار؛ تغییر پیدا نمی‌کند. بنابراین آنچه در زمینه‌ی دین به کودک یا به انسان عامی تفهیم می‌کنیم، مطلقا نباید غلط باشد تا بعد در ارتقاء معرفت دینی ببیند آن حرف، نادرست بوده است؛ نه، باید درست گفت؛ منتها ساده. بنابراین، حرف دینی در همه‌ی سطوح باید صحیح باشد.

(بیانات در دیدار رئیس و مدیران سازمان صدا و سیما ۱۳۸۳/۰۹/۱۱)

بیان دینی باید در همه‌ی سطوح، صحیح باشد. درست است که ما تبیین دینی را در سطح نخبگان، در سطح متوسط، در سطح پایین و در سطح کودکان داریم، اما همان چیزی که در سطح کودکان است، مطلقا باید صحیح باشد.

(بیانات در دیدار رئیس و مدیران سازمان صدا و سیما ۱۳۸۳/۰۹/۱۱)

بلاغت، شیوایی، موقع‌شناسی و تناسب با زبان مخاطب باید پاسخ را با زبانی ارائه کنید که مثل آب روان، براحتی بنوشد. باید زبان مخاطب را

شناخت. غالب کسانی که در جذب مخاطب، موفقیت‌هایی پیدا کردند - چه قبل از انقلاب، چه بعد از آن - هنر عمده‌شان خوش‌زبانی است و موقع‌شناسی؛ همان که در علوم خودمان به آن می‌گوئیم بلاغت. بلاغت اعم از فصاحت است؛ مطابقه‌ی کلام با مقتضای حال. خوب حالا مقتضای حال خیلی دامنه‌اش وسیع شده. یک وقت مقتضای حال این بود که اگر مثلاً امیر غمگین و ماتم‌زده است، شعر خیلی سبکی نخوانند؛ یا اگر خیلی خوشحال است، از مرگ و از عذاب خدا نگویند که به او بر نخورد! بلاغت این بود. امروز مسئله‌ی بلاغت خیلی از این‌ها اوسع است؛ باید ببینیم با کی داریم حرف می‌زنیم؟

(بیانات در جمع مسئولین و دست‌اندرکاران مرکز مطالعات و پاسخگویی به شبهات - ۱۳۸۰)

کتمان نکردن حقایق و پرهیز از طرح شعاری پاسخ
در پاسخ به سوالات، هیچ حقیقتی را کتمان نباید کرد؛ البته شعار هم نباید داد. مثلاً راجع به آزادی صحبت می‌شود. ما راجع به آزادی یک نظری داریم. اسلام یک آزادی قائل است؛ در بعضی موارد هم یک ممنوعیت‌ها و محدودیت‌های خیلی سخت و پولادین قرار داده است. حالا اگر کسی در جزئیات فتاوا در یک مورد خاص شبهه داشته باشد. مثلاً فرض کنید که این فتوای «عدم خلوت زن و مرد اجنبی با در بسته» را کسی قبول نداشته باشد. اما در اصل احتجاج زن از مرد، هیچ تردیدی وجود ندارد؛ همه‌ی آثار

شرعی نشان می‌دهد که باید بین زن و مرد یک احتجایی وجود داشته باشد؛ در این هیچ تردیدی نیست، این را باید بیان کرد. خب حالا اسلام یک محدودیت‌هایی از این ناحیه از آزادی - در روابط زن و مرد - دارد.

(بیانات در جمع مسئولین و دست‌اندرکاران مرکز مطالعات و

پاسخگویی به شبهات - ۱۳۸۰)

۸۵

فصل اول / پاسخ‌گویی

۱-۵-۴. انتخاب قالب مناسب برای

پاسخ‌گویی

نوشتن کتاب‌های پاسخ به شبهه

اگر شبهه‌ی پیش می‌آید، مجالس کلامی و بحث و پاسخ به سؤالات تشکیل دهند و کتاب بنویسند تا شبهه‌ها را برطرف کنند.

(بیانات در دیدار علما و روحانیون استان همدان ۱۵/۰۴/۱۳۸۳)

در این مرکز، محققان حوزه باید مشابه این کتاب‌ها را نیز در داخل کشور جمع‌آوری کنند و مورد بررسی قرار دهند. وقتی که محقق می‌گوییم، فوراً ذهن به سمت پیرمردهای از کار افتاده نرود. محققان جوان - مثل خود شما - بنشینند این‌ها را تقسیم‌بندی کنند و تفکر و ذهنیت انقلاب و به تعبیر اروپایی آن، ایدئولوژی انقلاب را - که متأسفانه هنوز معادل فارسی آن را پیدا نکرده‌ایم - تدوین کنند و آن را - نه در یک جلد کتاب و نه با یک بیان - بیرون بدهند؛ که اگر از ما پرسیدند: انقلابتان چیست؟ بگوییم این است.

اگر شما چنین کاری نکردید، دیگرانی که غالباً
صلاحیت ندارند، خواهند کرد.

(سخنرانی در دیدار با مجمع نمایندگان طلاب و فضلاء حوزه‌ی

علمیه‌ی قم ۱۳۶۸/۰۹/۰۷)

یک روز مرحوم مجلسی رضوان الله علیه در کتاب
«حق‌الیقین» و «عین‌الحیة» و امثال اینها، اخلاق
و عقاید دینی را با همان زبان خودش می‌گفت
و دنیایی را به تفکر اعتقادی شیعی نزدیک
می‌کرد. شما خیال نکنید که این کتب مجلسی
بیهوده نوشته شده است؛ نخیر، پایه‌های تشیع
را - در آن زمانی که تشیع در کشور ما تازه بود -
همین کتاب‌ها قرص کرده است. به کتاب‌های
«حیة‌القلوب» و «حق‌الیقین» و «عین‌الحیة»
مجلسی به چشم حقارت نگاه نکنید و نگوید
اینها چه اثری دارد؛ نخیر، اینها یک روز خیلی
اثر داشته است. مجلسی وقتی آمده است که
در همان شهر، یک قرن و نیم قبل از آن، برای
این‌که مردم را به عقاید شیعه وادار کنند، چه
کارهای حتی غیرانسانی‌ای کرده بودند؛ مجلسی
و امثال او آمدند این عقاید را در دل‌های مردم
محکم کردند.

(بیانات در دیدار با مسؤولان سازمان تبلیغات اسلامی ۱۳۷۰/۱۲/۰۵)

کار دیگر هم این بود که شبهه را درمان کنند؛ اگر شبهه‌یی پیش می‌آمد، مجالس کلامی و بحث و پاسخ به سؤالات تشکیل دهند و کتاب بنویسند تا شبهه‌ها را برطرف کنند.

(بیانات در دیدار علما و روحانیون استان همدان ۱۳۸۳/۰۴/۱۵)

از شورای محترم انقلاب فرهنگی و بویژه ریاست محترم آن نیز می‌خواهم که این ایده [راه‌اندازی کرسی‌های پاسخ به سؤالات و شبهات] را در اولویت دستور کار شورا برای رشد کلیه‌ی علوم دانشگاهی و نقد متون ترجمه‌ای و آغاز «دوران خلاقیت و تولید» در عرصه علوم و فنون و صنایع و بویژه رشته‌های علوم انسانی و نیز معارف اسلامی قرار دهند.

(پاسخ به نامه جمعی از دانش‌آموختگان و پژوهشگران حوزه علمیه)

(۱۳۸۱/۱۱/۱۶)

راه‌اندازی جلسات و کرسی‌های بحث و مناظره دانشگاه‌های ما بار دیگر در صف مقدم تمدن‌سازی اسلامی و رشد علوم و تولید فناوری و فرهنگ، قرار گیرند. بی‌شک هر دو نهاد از طرح‌های پیشنهادی فضلاء دانشگاهی و حوزوی و از جمله طرح شما، استفاده خواهند کرد تا با رعایت همه جوانب مسأله، جنبش «پاسخ به سؤالات»، «مناظرات علمی» و «نظریه‌پردازی روشمند» را در کلیه‌ی قلمروهای علمی حوزه و دانشگاه، نهادینه و تشویق کنند. امیدوارم که مراحل اجراء این ایده، دچار فرسایش اداری نشده

و تا پیش از بیست و پنجمین سالگرد انقلاب، نخستین ثمرات مهم آن آشکار شده باشد. والله المستعان.

(پاسخ به نامه جمعی از دانش‌آموختگان و پژوهشگران حوزه علمیه

۱۳۸۱/۱۱/۱۶)

این عزم و بیداری و خودآگاهی در نسل دوم حوزه و دانشگاه نیز بیدار شده است، همین که این نسل از افراط و تفریط، رنج می‌برد و راه ترقی و تکامل را نه در «جمود و تحجر» و نه در «خودباختگی و تقلید»، بلکه در نشاط اجتهادی و تولید فکر علمی و دینی می‌داند و می‌خواهد که شجاعت نظریه‌پردازی و مناظره در ضمن وفاداری به اصول و اخلاق و منطق در حوزه و دانشگاه، بیدار شود و اراده کرده است که سؤالات و شبهات را بی‌پاسخ نگذارد.

(پاسخ به نامه جمعی از دانش‌آموختگان و پژوهشگران حوزه علمیه

۱۳۸۱/۱۱/۱۶)

سخنرانی و تبلیغ و گفتگوی چهره به چهره

چهره‌ی باز حکومت و دولتمردان در برخورد با مردم، آنها را متوجه قضایا کرده است. خود انقلاب اساساً مردم را بیدار کرده، اما سؤال در ذهن‌ها هست. مگر می‌شود در آن منبری که ما می‌رویم، به این سؤال‌ها پاسخ داده نشود؟

(سخنرانی در دیدار با جمعی از روحانیون، ائمه‌ی جماعات و وعاظ نقاط

مختلف کشور در آستانه‌ی ماه مبارک رمضان ۱۴/۱۲/۱۳۷۰)

ما باید خودمان را برای پاسخ صحیح و مناسب به هر سؤال احتمالی که بر زبان‌ها بیاید و احیاناً بعضی بر زبان‌ها نیاید، ولی از ما وجود دارد، آماده کنیم و آن پاسخ‌ها را به صورت جزوه، کتاب، انسان آماده‌ی به حرف و تماس‌هایی که باید گرفته بشود، حاضر کنیم.

(بیانات در دیدار با اعضای بعثه‌ی حج، به همراه حجة الاسلام والمسلمین محمدی ری‌شهری، نماینده‌ی ولی فقیه و سرپرست حجاج ایرانی ۱۳۷۰/۰۴/۲۳)

جزوات و بروشورها

ما باید خودمان را برای پاسخ صحیح و مناسب به هر سؤال احتمالی که بر زبان‌ها بیاید و احیاناً بعضی بر زبانها نیاید، ولی از ما وجود دارد، آماده کنیم و آن پاسخ‌ها را به صورت جزوه، کتاب، انسان آماده‌ی به حرف و تماس‌هایی که باید گرفته بشود، حاضر کنیم.

(بیانات در دیدار با اعضای بعثه‌ی حج، به همراه حجة الاسلام والمسلمین محمدی ری‌شهری، نماینده‌ی ولی فقیه و سرپرست حجاج ایرانی ۱۳۷۰/۰۴/۲۳)

استفاده از کلیه ابزارهایی که مورد استفاده دشمن در

تهاجم قرار می‌گیرد

امروز دشمن از همه‌ی روش‌ها استفاده می‌کند.

(بیانات در دیدار اعضای مجلس خبرگان رهبری ۱۳۷۹/۱۱/۲۷)

همه‌ی اینها پاسخ دارد؛ پاسخ‌هایش هم مشکل

نیست؛ بایستی از این وسایل استفاده کرد.

(بیانات در دیدار اعضای مجلس خبرگان رهبری ۱۳۷۹/۱۱/۲۷)

همان‌طور که عرض کردیم، این قلب معرفی دنیای اسلام، پمپاژ بشود. امروز خوشبختانه وسائل ارتباطی سریع در اختیار همه هست. شما می‌توانید اینجا اقدامی بکنید، در آن طرف دنیا در همان ساعت از شما بشنوند و استفاده کنند.

(بیانات در اجتماع بزرگ طلاب و فضلاء حوزه‌ی علمیه‌ی قم ۱۳۸۹/۷/۲۹)

برنامه‌های تلویزیون و رادیویی

برنامه‌ی دینی باید نسبت به دین شبهه‌زدا باشد، نه شبهه‌زا. من گاهی بعضی از بیانات دینی را از تلویزیون یا از رادیو گوش می‌کنم و می‌بینم شبهه ایجاد می‌کند! حدیث سستی، حرف نامعقولی، مطلبی که در جمع مثلاً بیست نفری یا پنجاه نفری یک عده مؤمن مخلص، گفتنش خوب است و ایمان آنها را زیاد می‌کند، در سطح میلیونی مردم به زبان آوردن، جز این‌که ایمان عده‌یی را سست و در ذهنشان تردید ایجاد کند، هیچ فایده‌ی دیگری ندارد. از این چیزها باید پرهیز کرد. بیان دینی و تبیین دینی باید شبهه‌زدا، روشن، قوی، هنرمندانه و متنوع باشد؛ شبهه‌زا و کلیشه‌یی نباشد.

(بیانات در دیدار رئیس و مدیران سازمان صدا و سیما ۱۳۸۳/۰۹/۱۱)

نقد و ارزیابی نظرات و دیدگاه‌های انحرافی

البته جلو نظرات غلط را نباید گرفت. نظرات غلط فلسفی، اجتماعی و گوناگون اشکالی ندارد که به داخل جامعه بیاید و نقد شود؛ این خوب است. جلوگیری از نظرات غلط فلسفی موجب

می‌شود که کسانی خیال کنند این نظرات درست است؛ این عکس مطلوب اثر خواهد گذاشت. نه؛ طرح نظرات فلسفی، اجتماعی، سیاسی - آنهایی که یک نظریه است - اشکالی ندارد.

به نظر من در باب نظریه‌پردازی نباید محدودیتی وجود داشته باشد. بیشتر بایستی برای نقد و ارزیابی و جدا کردن سره از ناسره همت شود. (مصاحبه پس از بازدید از یازدهمین نمایشگاه بین‌المللی کتاب

۱۳۷۷/۰۳/۰۵)

۹۱

۱-۵-۵. بازخوردگیری از پاسخ‌گویی و ارتباط دوسویه با مخاطب

آمارگیری از مراجعین به مراکز پاسخ‌گویی آمارگیری از مخاطبین هم نکته‌ی مهمی است؛ اینکه چقدر از شما سؤال می‌شود و چقدر برای دریافت پاسخ مراجعه می‌کنند، کمیتش مهم است.

... اول کمیت‌ها معلوم شود. معنای کمیت زیاد این است که مرکز شما مورد توجه واقع شده است.

(بیانات در جمع مسئولین و دست‌اندرکاران مرکز مطالعات و پاسخگویی به شبهات - ۱۳۸۰)

ارزیابی میزان اثربخشی پاسخ‌ها بررسی کنند که اصلاً آیا بیانمان خوب است و می‌تواند مراد را برساند یا نه بیان ما یک نقصی دارد؟

گاهی اوقات، نقص بیان از ضعف سخنوری و طلاقت زبان نیست. خیلی هم زبان طَلِق و رسا و سخن شیوایی داریم. اما سخن گفتن با این شخص، یک چَمی دارد که گاهی کسی با یک بیان الکنی آن چَم را می‌داند و مثل کپسولی که در حلق بیمار می‌ریزند و او می‌خورد مطلب را به او می‌فهماند و کسی که آن چَم را نمی‌داند، هر کاری می‌کند، مخاطب، مطلب را جذب نمی‌کند.

(بیانات درجمع مسئولین و دست اندرکاران مرکز مطالعات و

پاسخگویی به شبهات - ۱۳۸۰)

ارزیابی واکنش‌های مخاطبان از پاسخ‌های ارائه شده
شما در ضمن پاسخ‌هایتان درج کنید که اگر پاسخ ارائه شده قانع کننده نبود، برایمان بنویسد که چرا قانع کننده نبود؛ این را ذکر کنید تا یک راهی برایش باز شود. گاهی در جواب می‌نویسد: نه؛ قانع کننده بود یعنی منتظر نمی‌ماند تا قانع کننده نباشد تا به شما جواب دهد.

گاهی می‌گوید: خیلی هم خوب بود متشکرم؛ اما از حرف‌هایش می‌فهمید که او قانع نشده. یا قانع شده منتهی دارد دست و پا می‌زند که نپذیرد. این‌ها را می‌شود فهمید.

یک عده بنشینند بفهمند که در چه فضایی گفت‌وگوشنود - یا به قول شما گفتمان - می‌شود؛ آیا فضای صفا و سلامت و افاده و استفاده است یا فضای لجاجت است؛ یا مقداری از این و مقداری از آن است.

(بیانات درجمع مسئولین و دست اندرکاران مرکز مطالعات و

پاسخگویی به شبهات - ۱۳۸۰)

یک وقت هست که زورگویان بین‌المللی می‌آیند و می‌گویند که آقا شما فلان کار را کرده‌اید و ما رفع و رجوع می‌کنیم و نه والله، نه بالله؛ ولی یک وقت هست که تهاجمش، تهاجم زورگویانه است؛ بهترین دفاع در چنین مواقعی هجوم است. زورگویان بین‌المللی، نقاط ضعف زیادی دارند: جنایت می‌کنند، فساد می‌کنند، به حقوق بشر تجاوز می‌کنند، به حقوق ملت‌ها تعدی می‌کنند، انسان‌ها را لگدمال می‌کنند و همه‌ی کارهای زشت را انجام می‌دهند؛ آخر هم طلبکار همه‌اند! خب، نقاط ضعفشان، با حالت تهاجمی و با حالت طلبکاری، گفته و بیان بشود. اینجور نیست که ما برای تهاجمات سیاسی بین‌المللی، بخواهیم پاسخ پیدا کنیم. یک وقتی از بنده - سال‌های اوایل - می‌پرسیدند که آقا، شما در مقابل این حرف چه جوابی دارید؟ می‌گفتم ما جواب نداریم؛ ما ادعا داریم و مدعی اینها هستیم؛ در قضیه‌ی زن مدعی هستیم؛ در قضیه‌ی حقوق بشر مدعی هستیم؛ در قضایای حقوق اساسی انسان‌ها مدعی هستیم. ما مدعی اینها هستیم؛ ما در مقام پاسخ‌گویی نیستیم. چرا باید سوال بکنند تا کسی مجبور باشد پاسخ بدهد؟ آنها بی‌جا می‌کنند سؤال و ادعا می‌کنند. این روحیه، روحیه‌ی خوبی است؛ روحیه‌ی انقلاب این است؛ این است که حقیقت را روشن و درخشان می‌کند.

فصل دوم:
الزامات بیرونی پاسخ‌گویی

۱-۲. رویکرد تهاجمی

۱-۱-۲. اهداف تهاجم ما

فلسفه‌های معارض

حوزه‌های علمیه باید... و در مقابل فلسفه‌ها و گرایش‌ها و مذهب‌ها، همیشه یک حالت برندگی و تهاجمی داشته باشند.

(بیانات در آغاز درس خارج فقه ۱۳۷۰/۰۶/۳۱)

گرایش‌های انحرافی

حوزه‌های علمیه باید... و در مقابل فلسفه‌ها و گرایش‌ها و مذهب‌ها، همیشه یک حالت برندگی و تهاجمی داشته باشند.

(بیانات در آغاز درس خارج فقه ۱۳۷۰/۰۶/۳۱)

مذهب‌های ساختگی

حوزه‌های علمیه باید... و در مقابل فلسفه‌ها و گرایش‌ها و مذهب‌ها، همیشه یک حالت برندگی و تهاجمی داشته باشند.

(بیانات در آغاز درس خارج فقه ۱۳۷۰/۰۶/۳۱)

سلطه استکباری حاکم بر عالم

... اما جواب سؤال اول که جای ما کجاست. در یک جمله‌ی کوتاه، جای ما به چالش کشیدن زشتی‌ها و سختی‌ها و دردمندی‌هایی است که از سلطه‌ی زر و زور و حاکمیت فساد مالی و قدرت،

در دنیا و در سطح بین‌المللی به وجود آمده؛ این را دست کم نگیرید.

(بیانات در دیدار جمعی از دانشجویان برگزیده و نمایندگان
تشکل‌های دانشجویی ۱۳۸۴/۰۷/۲۴)

۲-۱-۲. گستره جغرافیایی تهاجم ما

جهان غرب

امروز جهان غرب است که باید به لحاظ نظری و عملی در این موضوعات به چالش کشیده شود و در برابر افکار عمومی جهان پاسخگو باشد.

(پیام به کنگره‌ی عظیم حج ۱۳۸۲/۱۱/۰۸)

عرصه بین‌المللی حضور قدرت‌های استکباری جای ما به چالش کشیدن زشتی‌ها و سختی‌ها و دردمندی‌هایی است که از سلطه‌ی زر و زور و حاکمیت فساد مالی و قدرت، در دنیا و در سطح بین‌المللی به وجود آمده؛ این را دست کم نگیرید.
(بیانات در دیدار جمعی از دانشجویان برگزیده و نمایندگان
تشکل‌های دانشجویی ۱۳۸۴/۰۷/۲۴)

۲-۱-۳. موضوع تهاجم

عوارض اجتماعی «نظام سلطه» در جهان ... اما جواب سؤال اول که جای ما کجاست. در یک جمله‌ی کوتاه، جای ما به چالش کشیدن زشتی‌ها و سختی‌ها و دردمندی‌هایی است که از سلطه‌ی زر و زور و حاکمیت فساد مالی و قدرت،

در دنیا و در سطح بین‌المللی به وجود آمده؛ این را دست کم نگیرید.

(بیانات در دیدار جمعی از دانشجویان برگزیده و نمایندگان
تشکل‌های دانشجویی ۱۳۸۴/۰۷/۲۴)

نقض حقوق و کرامت «زن»

امروز جهان غرب است که باید به لحاظ نظری و عملی در این موضوعات به چالش کشیده شود و در برابر افکار عمومی جهان پاسخگو باشد. جهان غرب باید درباره‌ی ... حقوق زن و حفظ کرامت او، حق ملت‌ها در تعیین سرنوشت خود، درباره حق ملت‌ها در بهره‌گیری از ثروت‌های خود و حتی درباره آزادی شهروندان خود پاسخگو باشد.

(پیام به کنگره‌ی عظیم حج ۱۳۸۲/۱۱/۰۸)

نقض حقوق ملت‌ها در تعیین سرنوشت خود

جهان غرب باید درباره‌ی کشتار کودکان خردسال در فلسطین، درباره‌ی حقوق زن و حفظ کرامت او، درباره‌ی حق ملت‌ها در تعیین سرنوشت خود، درباره‌ی حق ملت‌ها در بهره‌گیری از ثروت‌های خود و حتی درباره آزادی شهروندان خود پاسخگو باشد.

(پیام به کنگره‌ی عظیم حج ۱۳۸۲/۱۱/۰۸)

زورگویان بین‌المللی، نقاط ضعف زیادی دارند: جنایت می‌کنند، فساد می‌کنند، به حقوق بشر تجاوز می‌کنند، به حقوق ملت‌ها تعدی می‌کنند، انسان‌ها را لگدمال می‌کنند و همه‌ی کارهای زشت را انجام می‌دهند؛ آخر هم طلبکار

همه‌اند! خب، نقاط ضعفشان، با حالت تهاجمی و با حالت طلبکاری، گفته و بیان بشود. اینجور نیست که ما برای تهاجمات سیاسی بین‌المللی، بخواهیم پاسخ پیدا کنیم. یک وقتی از بنده - سال‌های اوایل - می‌پرسیدند که آقا، شما در مقابل این حرف چه جوابی دارید؟ می‌گفتم ما جواب نداریم؛ ما ادعا داریم و مدعی اینها هستیم؛ در قضیه‌ی زن مدعی هستیم؛ در قضیه‌ی حقوق بشر مدعی هستیم؛ در قضایای حقوق اساسی انسان‌ها مدعی هستیم. ما مدعی اینها هستیم؛ ما در مقام پاسخگویی نیستیم. چرا باید سوال بکنند تا کسی مجبور باشد پاسخ بدهد؟ آنها بی‌جا می‌کنند سؤال و ادعا می‌کنند. این روحیه، روحیه‌ی خوبی است؛ روحیه‌ی انقلاب این است؛ این است که حقیقت را روشن و درخشان می‌کند.

(دیدار رئیس‌جمهوری و اعضای هیئت دولت ۱۳۸۷/۰۶/۰۲)

پایمال شدن حق ملت‌ها در بهره‌گیری از ثروت‌های خود جهان غرب باید درباره‌ی کشتار کودکان خردسال در فلسطین، درباره‌ی حقوق زن و حفظ کرامت او، درباره‌ی حق ملت‌ها در تعیین سرنوشت خود، درباره‌ی حق ملت‌ها در بهره‌گیری از ثروت‌های خود و حتی درباره‌ی آزادی شهروندان خود پاسخگو باشد.

(پیام به کنگره‌ی عظیم حج ۱۳۸۲/۱۱/۰۸)

نقض آزادی شهروندان غربی

جهان غرب باید درباره‌ی کشتار کودکان خردسال

در فلسطین، درباره‌ی حقوق زن و حفظ کرامت او، درباره‌ی حق ملت‌ها در تعیین سرنوشت خود، درباره‌ی حق ملت‌ها در بهره‌گیری از ثروت‌های خود و حتی درباره‌ی آزادی شهروندان خود پاسخگو باشد.

(پیام به کنگره‌ی عظیم حج ۱۳۸۲/۱۱/۰۸)

تجاوز به حقوق بشر

زورگویان بین‌المللی، نقاط ضعف زیادی دارند: جنایت می‌کنند، فساد می‌کنند، به حقوق بشر تجاوز می‌کنند، به حقوق ملت‌ها تعدی می‌کنند، انسان‌ها را لگدمال می‌کنند و همه‌ی کارهای زشت را انجام می‌دهند؛ آخر هم طلبکار همه‌اند! خب، نقاط ضعفشان، با حالت تهاجمی و با حالت طلبکاری، گفته و بیان بشود. اینجور نیست که ما برای تهاجمات سیاسی بین‌المللی، بخواهیم پاسخ پیدا کنیم. یک وقتی از بنده - سال‌های اوایل - می‌پرسیدند که آقا، شما در مقابل این حرف چه جوابی دارید؟ می‌گفتم ما جواب نداریم؛ ما ادعا داریم و مدعی اینها هستیم؛ در قضیه‌ی زن مدعی هستیم؛ در قضیه‌ی حقوق بشر مدعی هستیم؛ در قضایای حقوق اساسی انسان‌ها مدعی هستیم. ما مدعی اینها هستیم؛ ما در مقام پاسخگویی نیستیم. چرا باید سوال بکنند تا کسی مجبور باشد پاسخ بدهد؟ آنها بی‌جا می‌کنند سؤال و ادعا می‌کنند. این روحیه، روحیه‌ی خوبی است؛ روحیه‌ی انقلاب این است؛ این است که حقیقت را روشن و درخشان می‌کند.

(دیدار رئیس‌جمهوری و اعضای هیئت دولت ۱۳۸۷/۰۶/۰۲)

جنایات غرب

زورگویان بین‌المللی، نقاط ضعف زیادی دارند: جنایت می‌کنند، فساد می‌کنند، به حقوق بشر تجاوز می‌کنند، به حقوق ملت‌ها تعدی می‌کنند، انسان‌ها را لگدمال می‌کنند و همه‌ی کارهای زشت را انجام می‌دهند؛ آخر هم طلبکار همه‌اند! خب، نقاط ضعفشان، با حالت تهاجمی و با حالت طلبکاری، گفته و بیان بشود. این‌جور نیست که ما برای تهاجمات سیاسی بین‌المللی، بخواهیم پاسخ پیدا کنیم... ما مدعی اینها هستیم؛ ما در مقام پاسخگویی نیستیم. چرا باید سوال بکنند تا کسی مجبور باشد پاسخ بدهد؟ آنها بی‌جا می‌کنند سؤال و ادعا می‌کنند. این روحیه، روحیه‌ی خوبی است؛ روحیه‌ی انقلاب این است؛ این است که حقیقت را روشن و درخشان می‌کند.

(دیدار رئیس‌جمهوری و اعضای هیئت دولت ۱۳۸۷/۰۶/۰۲)

کشتار کودکان در فلسطین

جهان غرب باید درباره‌ی کشتار کودکان خردسال در فلسطین، درباره‌ی حقوق زن و حفظ کرامت او... پاسخگو باشد.

(پیام به کنگره‌ی عظیم حج ۱۳۸۲/۱۱/۰۸)

فساد جهان غرب

زورگویان بین‌المللی، نقاط ضعف زیادی دارند: جنایت می‌کنند، فساد می‌کنند، به حقوق بشر تجاوز می‌کنند، به حقوق ملت‌ها تعدی می‌کنند، انسان‌ها را لگدمال می‌کنند و همه‌ی کارهای

زشت را انجام می دهند؛ آخر هم طلبکار همه اند! خب، نقاط ضعفشان، با حالت تهاجمی و با حالت طلبکاری، گفته و بیان بشود. اینجور نیست که ما برای تهاجمات سیاسی بین المللی، بخواهیم پاسخ پیدا کنیم... آنها بی جا می کنند سؤال و ادعا می کنند. این روحیه، روحیه ی خوبی است؛ روحیه ی انقلاب این است؛ این است که حقیقت را روشن و درخشان می کند.

(دیدار رئیس جمهوری و اعضای هیئت دولت ۱۳۸۷/۰۶/۰۲)

۱۰۳

۲-۲. دشمن شناسی

اگر ما به دین و تعمیق دین و ترویج دین و گسترش دینداری اهمیت می دهیم، باید دشمن این رویکرد را بشناسیم. کیست آن جایگاه و آن قدرتی که امروز از گسترش دین و تعمیق دینداری بیمناک است و با آن دشمن است؟ این نقطه عبارت است از استکبار، که در رأسش آمریکاست و فعالترینش صهیونیست ها هستند؛ هم شبکه ی صهیونیستی، هم دولت جعلی صهیونیستی؛ اینها دشمن دینداری اند.

(بیانات در دیدار اعضای مجلس خبرگان رهبری ۱۳۷۹/۱۱/۲۷)

این میدان، میدانی است که بیش از همه ی میدان ها، فکر در آن اهمیت دارد. مطالعه کردن، کار خبره وار انجام دادن، بموقع وارد میدان شدن، دشمن را کاملاً شناختن و روش های او را سنجیدن.

(بیانات در دیدار اعضای مجلس خبرگان رهبری ۱۳۷۹/۱۱/۲۷)

ما باید آرایش جدید دشمن را بشناسیم؛ اگر نشناختیم و خوابیدیم، از بین رفته‌ایم... «إِنَّ أُمَّةَ الْحَرْبِ الْأَرْقُ وَ مِنْ نَامَ لَمْ يَنْمِ عَنْهُ» (نهج البلاغه، ن ۶۲). مرد جنگ، باید بیدار باشد و اگر تو خوابیدی، لازمه‌اش این نیست که حتماً دشمن تو در سنگر مقابل، خوابیده باشد؛ او ممکن است بیدار باشد!

(بیانات در دیدار با اعضای شورای عالی انقلاب فرهنگی، ۱۳۷۰/۹/۲۰، به نقل از کتاب حوزه و روحانیت در نگاه رهبری، ص ۴۳۳)

۱-۲-۲. طیف‌شناسی مخالفین، منکرین و معارضین

اگر ما به دین و تعمیق دین و ترویج دین و گسترش دینداری اهمیت می‌دهیم، باید دشمن این رویکرد را بشناسیم.

(بیانات در دیدار اعضای مجلس خبرگان رهبری ۱۳۷۹/۱۱/۲۷)

دشمنان، شبهه القا می‌کنند. دشمنان هم نه، منکرین فکر من و شما به القای شبهه می‌پردازند. مگر می‌شود گفت هرکس فکر ما را قبول ندارد، لال شود، حرف نزنند و هیچ شبهه‌ای القا نکند؟ مگر می‌شود این‌طور گفت؟ به هر حال حرف می‌زنند، مطلب می‌پراکنند، به ایجاد تردید می‌پردازند و شبهه درست می‌کنند.

(بیانات در جمع روحانیون استان «کهگیلویه و بویراحمد» در آستانه‌ی ماه محرم ۱۳۷۳/۰۳/۱۷)

غرب‌زدگان داخلی

... امروز، این روشن‌فکرانها، به صد سال قبل برگشته‌اند و حرفی را می‌زنند که صد سال قبل از این، غربزده‌های مبهوت، ... به تبعیت اروپایی‌ها می‌گفتند و... این در واقع، یک ارتجاع به صد سال قبل است! اما به صرف این که این یک ارتجاع است، می‌شود... در مقابل آن اقدامی نکرد؟

(کتاب حوزه و روحانیت در نگاه رهبری، ص ۵۲۶)

۱۰۵

این، حادثه بسیار زشتی است که انسان‌هایی، بدون داشتن صلاحیت‌های لازم... اظهارنظرهایی بکنند؛ ... در گذشته، جهال راجع به دین، اظهار نظر می‌کردند؛ منتها در دایره‌های محدود عامیانه! ... امروز... همان حرف‌های غلط... در قالب‌های شبه روشنفکری و شبه علمی بیان می‌شود؛ ... آن کسانی که در حیطه این کار قرار می‌گیرند، متأسفانه، بخشی از خواص و از نخبگان جامعه‌اند؛ ... برخورد در اینجاها، برخورد فکری است؛ برخورد علمی است؛ برخورد در میدان مباحثه است؛ شجاعانه!

(بیانات در آغاز درس خارج فقه، ۱۳۷۹/۶/۲۰، به نقل از کتاب حوزه و

روحانیت در نگاه رهبری، ص ۵۴۲)

این حضرات [مسئولان مجذوب غرب] از این قانون پیروی نمی‌کنند.

شبهه‌ای به ذهن آنها می‌آید، خودشان دچار بی‌اعتقادی می‌شوند و بر اثر هزار گونه ابتلاء و

گرفتاری، پایه‌های ایمان عمیق قلبی‌شان را موربانه‌ی هوی و هوس و رفاه‌زدگی و دنیاطلبی می‌جود و می‌خورد و شبهه‌دار می‌شوند؛ آن‌گاه می‌آیند شبهه را در افکار عمومی مطرح می‌کنند و اسمش را هم تجدیدنظر می‌گذارند! این خیانت به افکار عمومی است. تجدیدنظر یعنی چه؟ یک وقت معنای تجدیدنظر این است که انسان از خطایی، اندیشمندانه و منصفانه برمی‌گردد. این امر بسیار خوبی است؛ اما تجدیدنظرهای سیاسی، مصلحتی و ناشی از تغییر موقعیت‌ها و تطمیع دشمن، تجدیدنظر نیست؛ اینها هرهری مسلکی است.

(بیانات رهبر معظم انقلاب اسلامی در دیدار جوانان استان اصفهان
۱۳۸۰/۰۸/۱۲)

گردانندگان رادیو و تلویزیون‌های بیگانه

مخالفان نظام جمهوری اسلامی فقط یک مشت فحاش‌هایی که در رادیو و تلویزیون‌ها بنشینند و یاوه‌سرایی سیاسی بکنند، نیستند؛ افراد متفکر را به کار گرفته‌اند؛ آدم‌هایی را که در زمینه‌های فکری - چه دینی، چه سیاسی - می‌توانند حرفی به میدان بیاورند، به کار گرفته‌اند و دارند پول خرج می‌کنند و فکر درست می‌کنند و آن را به جامعه تزریق می‌کنند.

(بیانات در دیدار اعضای مجلس خبرگان رهبری ۱۳۸۴/۰۶/۱۷)

متفکرین در خدمت استکبار

مخالفان نظام جمهوری اسلامی فقط یک مشت

فحاش‌هایی که در رادیو و تلویزیون‌ها بنشینند و یا وه‌سرای سیاسی بکنند، نیستند؛ افراد متفکر را به کار گرفته‌اند؛ آدم‌هایی را که در زمینه‌های فکری - چه دینی، چه سیاسی - می‌توانند حرفی به میدان بیاورند، به کار گرفته‌اند و دارند پول خرج می‌کنند و فکر درست می‌کنند و آن را به جامعه تزریق می‌کنند.

(بیانات در دیدار اعضای مجلس خبرگان رهبری ۱۷/۰۶/۱۳۸۴)

۱۰۷

فلاسفه و فیلسوف‌نمایان غربی

همین تفکراتی که امروز به وسیله‌ی بعضی از فیلسوفان یا فیلسوف‌نمایان اروپایی در دنیا پخش می‌شود. که البته نمی‌خواهم اسم بیاورم... حَمَّالَة الحطب دمکراسی به نوع سوسیال‌دمکراسی‌های غربی است... جوان دانشجو، در معرض هجوم این تفکرات. از انواع و اقسامش. است.

(بیانات در دیدار اعضای شورای مرکزی نمایندگی ولی فقیه در

دانشگاه‌ها ۷/۰۸/۱۳۶۹)

وهابیون

در دنیا هم اکنون در بُعد اعتقادی، دیگر آن شبهات توحید و خداشناسی و اصل دین که زمانی رایج بود، خیلی مطرح نیست؛ لیکن شبهات گوناگون دیگری مطرح است؛ شبهاتی مربوط به امام‌زمان (عج)، شبهاتی از ناحیه‌ی وهابی‌ها نسبت به عقاید شیعی... الان مجموعه‌ی این شبهات مطرح است.

(بیانات در دیدار با مدرسان و مسؤولان دبیرستان علوم و معارف اسلامی

شهید مطهری ۲۷/۱۲/۱۳۶۸)

۲-۲-۲. گستره جغرافیایی تهاجم دشمن

تمام مردم جهان

تلاش جدی استکبار جهانی برای شبهه پراکنی با هدف بی اعتبارسازی اسلام در چشم مردم جهان و مسلمانان در این چند سال اخیر، یعنی از حدود پنج، شش سال پیش به این طرف، سیاست های استکباری هر چه توانستند تلاش کردند تا اسلام را در چشم توده های مردم و ملت ها، بی آبرو و بی اعتبار کنند.

(بیانات در دیدار ائمه ای جماعات و روحانیون و مبلغین، در آستانه ای ماه مبارک رمضان ۱۳۷۱/۱۱/۲۵)

۱۰۸

پاسخ گویی دینی

مسلمانان و ساکنین کشورهای اسلامی

سیاست های استکباری هر چه توانستند تلاش کردند تا اسلام را در چشم توده های مردم و ملت ها، بی آبرو و بی اعتبار کنند. سعی کردند اینها را به اسلام بی عقیده کنند. به چه نحو؟ به این نحو که جوانانشان را بی اعتقاد و سرگرم فساد کنند؛ ذهنشان را با شبهات مشغول کنند و آنها را از آن ایمان عمیق دور کنند. در کشور ما هم تلاش کردند. در دیگر کشورهای اسلامی - در عراق، در کشورهای شمال آفریقا و در کشورهای شرق اسلامی - هر چه توانستند کردند.

(بیانات در دیدار ائمه ای جماعات و روحانیون و مبلغین، در آستانه ای ماه مبارک رمضان ۱۳۷۱/۱۱/۲۵)

۲-۲-۳. اهداف و سیاست‌های دشمن

باید ببینیم توچه حملات دشمن، به کجاست؛ به چه چیزی دل و امید بسته است و آماج حملاتش چیست.

(بیانات رهبر معظم انقلاب اسلامی در دیدار اعضای مجلس خبرگان، ۱۳۸۰/۶/۱۵، به نقل از کتاب حوزه و روحانیت در نگاه رهبری، ص ۵۲۵)

۱۰۹

رهبر

فصل دوم / الزامات بیرونی پاسخ‌گویی

ما باید آرایش جدید دشمن را بشناسیم؛ اگر نشناختیم و خوابیدیم، از بین رفته‌ایم... «إِنَّ أَخَا الْحَرَبِ الْأَرَقُّ وَ مِنْ نَامَ لَمْ يَنْمِ عَنْهُ». مرد جنگ، باید بیدار باشد و اگر تو خوابیدی، لازمه‌اش این نیست که حتماً دشمن تو در سنگر مقابل، خوابیده باشد؛ او ممکن است بیدار باشد!

(بیانات در دیدار با اعضای شورای عالی انقلاب فرهنگی، ۱۳۷۰/۹/۲۰، به نقل از کتاب حوزه و روحانیت در نگاه رهبری، ص ۴۳۳)

بی‌اعتقادسازی جوانان نسبت به اسلام، تشیع و انقلاب اسلامی

فکر اسلامی بویژه پس از انقلاب اسلامی مورد چالش جدی قرار گرفته و این روند ادامه خواهد یافت. ما باید خود را آماده کنیم.

(پیام به همایش جهانی حکمت مطهر ۱۳۸۳/۰۲/۰۶)

دستگاه عظیم فیلم‌سازی هالیوود و شرکت‌های هالیوودی برای اسلام‌ستیزی مأموریت پیدا کردند... دستور است که علیه اسلام، علیه روحانیت، علیه قرآن، علیه تشیع و تدوین فیلم بسازند، فضلاً از انقلاب اسلامی؛ که

خوب، خیلی واضح علیه انقلاب اسلامی می‌سازند و می‌گویند. اینها دشمنند؛ دشمن رویکرد دینداری و دین‌پذیری و اعتماد به دین و گسترش این معنا، عبارت است از استکبار.

(بیانات در دیدار ائمه‌ی جماعات و روحانیون و مبلغین، در آستانه‌ی ماه مبارک رمضان ۱۳۷۱/۱۱/۲۵)

یکی از مهمترین نقاط آماج این کارها، افکار دینی و بخصوص افکار اسلامی است. البته بعد از برپا شدن جمهوری اسلامی، بخصوص افکار شیعه هم آماج همین چیزها قرار گرفته است. شما شاید شنیده باشید که در سرزمین فلسطین به وسیله‌ی صهیونیست‌ها یا در امریکا کنفرانس‌های شیعه‌شناسی تشکیل می‌شود و کسانی روی آراء و لایه‌های فکری و شکل اجتماعی شیعیان تحقیق می‌کنند؛ این برای این است که بتوانند با شیعه مبارزه کنند. باید شیعه را بشناسند تا بتوانند با او مبارزه کنند.

(بیانات در دیدار اعضای مجلس خبرگان رهبری ۱۳۷۹/۱۱/۲۷)

مبارزه با حقانیت اسلام و مقابله با ظواهر اسلامی
آنچه مربوط به ایمان مردم است، آنچه مربوط به حقانیت اسلام و قرآن و احکام الهی است، آنچه مربوط به درآمیختگی و وحدت دین و سیاست است، آنچه مربوط به مبانی خاص جمهوری اسلامی است؛ همه‌ی اینها مورد چالش است و این چالش به شکل بسیار جدی دارد دنبال می‌شود.

(بیانات در دیدار اعضای مجلس خبرگان رهبری ۱۳۸۴/۰۶/۱۷)

قضیه فقط این نیست که یک دولت مثلاً لائیکی بگوید که ما نمی‌خواهیم محجبه‌یی باشد؛ نه، این‌ها اصلاً از اسلام به شدت احساس خطر کرده‌اند.

(سخنرانی در دیدار با مجمع نمایندگان طلاب و فضایی حوزه‌ی

علمیه‌ی قم، ۰۷/۰۹/۱۳۶۸)

بی‌اعتبارسازی اسلام در چشم مردم جهان و

مسلمانان

تلاش جدی استکبار جهانی برای شبهه‌پراکنی با هدف بی‌اعتبارسازی اسلام در چشم مردم جهان و مسلمانان در این چند سال اخیر، یعنی از حدود پنج، شش سال پیش به این طرف، سیاست‌های استکباری هر چه توانستند تلاش کردند تا اسلام را در چشم توده‌های مردم و ملت‌ها، بی‌آبرو و بی‌اعتبار کنند.

(بیانات در دیدار ائمه‌ی جماعات و روحانیون و مبلغین، در آستانه‌ی ماه

مبارک رمضان ۱۳۷۱/۱۱/۲۵)

بی‌اعتقادسازی مردم نسبت به حاکمیت اسلامی

یک نکته‌ی اساسی دیگر این است که امروز علاوه بر این‌که باید به مسائل اعتقادی اسلام پرداخت و اعتقاد به اسلام را در ذهن‌ها و دل‌ها راسخ نمود، باید اعتقاد به حاکمیت اسلام را هم راسخ کرد. این مطلب واضح است. این امری است که مسلمانان عالم در طول قرن‌های متمادی و بخصوص متفکرین بزرگ در قرن اخیر - از سید جمال اسدآبادی تا اقبال لاهوری،

تا بزرگان فکر و اندیشه، تا علمای بزرگی در داخل کشور خود ما - دنبال آن بوده‌اند که دین خدا را حاکم کنند و این ادامه‌ی راه پیغمبران بوده است. امروز دست‌ها، زبان‌ها، نوشته‌ها و امواج تبلیغاتی، در این امر واضح ایجاد خدشه و درباره‌ی آن، سؤال ایجاد می‌کنند. بایستی این را در ذهن‌ها مستحکم کنید.

(بیانات در دیدار علما و روحانیون در آستانه‌ی ماه محرم، ۱۳۷۷/۰۲/۰۲)

جلوگیری از گسترش دین و تعمیق دینداری

کیست آن جایگاه و آن قدرتی که امروز از گسترش دین و تعمیق دینداری بیمناک است و با آن دشمن است؟ این نقطه عبارت است از استکبار، که در رأس آمریکاست و فعالترین صهیونیست‌ها هستند... اینها دشمن دینداری‌اند.

(بیانات در دیدار اعضای مجلس خبرگان رهبری، ۱۳۷۹/۱۱/۲۷)

تقدس‌زدایی و معارضه مستقیم با ارکان دین (قرآن،

رسول اکرم ﷺ و...)

اینکه شما ملاحظه می‌کنید از سال‌های دهه‌ی ۶۰، از دوران حیات با برکت امام، چه دشمنان بیرونی و چه مزدوران یا نوکران بی‌مزد و منت آنها از داخل، مقدسات دینی را، حقایق دینی را، بیّنات اسلامی را مورد تردید و انکار قرار دادند، این یک چیز تصادفی نبوده است؛ روی این تکیه داشته‌اند. این مسئله از ماجرای سلمان رشدی آغاز شد تا فیلم‌های ضد اسلام هالیوودی، تا کاریکاتورها، تا قرآن‌سوزی، تا حوادث گوناگونی

که علیه اسلام در این گوشه و آن گوشه اتفاق افتاد، برای اینکه ایمان مردم را به اسلام و مقدسات اسلامی کم کنند.

(بیانات در اجتماع بزرگ مردم قم ۱۳۸۹/۷/۲۷)

کاریکاتورهای علیه نبی مکرم اسلام ﷺ را دست کم نگیرید. البته شروعش از سلمان رشدی شد؛ اما قبل از او و بعد از او دستگاه عظیم فیلم سازی هالیوود و شرکت های هالیوودی برای اسلام ستیزی مأموریت پیدا کردند. آن وقت دنباله روهاشان در ایران می گویند جمهوری اسلامی توقع دارد که هنرمند با دستور عمل کند! شماها دارید با دستور عمل می کنید؛ به خیالتان ما نمی فهمیم؟! دستور است که علیه اسلام، علیه روحانیت، علیه قرآن، علیه تشّرع و تدین فیلم بسازند، فضلاً از انقلاب اسلامی؛ که خوب، خیلی واضح علیه انقلاب اسلامی می سازند و می گویند. اینها دشمنند؛ دشمن رویکرد دینداری و دین پذیری و اعتماد به دین و گسترش این معنا، عبارت است از استکبار.

(بیانات در دیدار اعضای مجلس خبرگان رهبری، ۱۳۷۹/۱۱/۲۷)

استفاده از منابع گسترده مالی در خدمت تبلیغ پول و قدرت پولی امروز توانسته ظریف ترین، لطیف ترین و شیواترین حقایق عالم ماده را هم در خدمت بگیرد؛ همین هنری که جوان عزیزمان آمدند این جا گفتند.

(بیانات در دیدار جمعی از دانشجویان برگزیده و نمایندگان

تشکل های دانشجویی ۱۳۸۴/۰۷/۲۴)

امروز در دنیا پول خرج می‌کنند و فیلم‌های گران‌قیمت می‌سازند، برای این‌که غیرمستقیم فکری را وارد ذهن‌ها کنند یا فکری را از ذهن‌ها بیرون بیاورند.

(بیانات در دیدار علما و روحانیون استان همدان ۱۳۸۳/۰۴/۱۵)

مخالفتان نظام جمهوری اسلامی... دارند پول خرج می‌کنند و فکر درست می‌کنند و آن را به جامعه تزریق می‌کنند.

(بیانات در دیدار اعضای مجلس خبرگان رهبری ۱۳۸۴/۰۶/۱۷)

۲-۲-۴. ابزارهای دشمن

امروز نشر افکار باطل نه فقط به وسیله‌ی ابزارهای ارتباط جمعی فراوان - مثل رادیو، تلویزیون، اینترنت و انواع و اقسام روش‌های الکترونیکی - انجام می‌گیرد، بلکه از شیوه‌های هنری هم استفاده می‌شود. امروز در دنیا پول خرج می‌کنند و فیلم‌های گران‌قیمت می‌سازند، برای این‌که غیرمستقیم فکری را وارد ذهن‌ها کنند یا فکری را از ذهن‌ها بیرون بیاورند.

(بیانات در دیدار علما و روحانیون استان همدان ۱۳۸۳/۰۴/۱۵)

ابزارهای مکتوب

امروز دست‌ها، زبان‌ها، نوشته‌ها و امواج تبلیغاتی، در این امر واضح ایجاد خدشه و درباره‌ی آن، سؤال ایجاد می‌کنند. بایستی این را در ذهن‌ها مستحکم کنید.

(بیانات در دیدار علما و روحانیون در آستانه‌ی ماه محرم ۱۳۷۷/۰۲/۰۲)

ماهواره

امروز دست‌ها، زبان‌ها، نوشته‌ها و امواج تبلیغاتی، در این امر واضح ایجاد خدشه و درباره‌ی آن، سؤال ایجاد می‌کنند. بایستی این را در ذهن‌ها مستحکم کنید.

(بیانات در دیدار علما و روحانیون در آستانه‌ی ماه محرم ۱۳۷۷/۰۲/۰۲)

اینترنت

امروز صدها سایت اصلی و هزاران سایت فرعی در اینترنت وجود دارد که هدف عمده‌شان این است که تفکرات اسلامی و بخصوص تفکرات شیعی را مورد تهاجم قرار دهند.

(بیانات در دیدار اعضای مجلس خبرگان رهبری ۱۳۷۹/۱۱/۲۷)

امروز نشر افکار باطل نه فقط به وسیله‌ی ابزارهای ارتباط جمعی فراوان - مثل رادیو، تلویزیون، اینترنت و انواع و اقسام روش‌های الکترونیکی - انجام می‌گیرد، بلکه از شیوه‌های هنری هم استفاده می‌شود. امروز در دنیا پول خرج می‌کنند و فیلم‌های گران‌قیمت می‌سازند، برای این که غیرمستقیم فکری را وارد ذهن‌ها کنند یا فکری را از ذهن‌ها بیرون بیاورند.

(بیانات در دیدار علما و روحانیون استان همدان ۱۳۸۳/۰۴/۱۵)

رادیو و تلویزیون و ابزارهای ارتباط جمعی

عزیزان من! امروز تهاجم فرهنگی با استفاده از ابزارها و فناوری‌های جدید ارتباطی خیلی جدی است؛ صدها وسیله و راهرو اطلاعات به سمت فکر

جوان و نوجوان ما وجود دارد؛ از انواع شیوه‌های تلویزیونی و رادیویی و رایانه‌ای و امثال اینها دارند استفاده می‌کنند و همین‌طور به صورت انبوه، افکار و شبهه‌های گوناگون را در آنها می‌ریزند. باید در مقابل اینها ایستاد. امروز نمی‌شود به همان روش‌های قدیمی خودمان اکتفا کنیم؛ البته که جوان نمی‌آید.

(دیدار با روحانیون ۱۳۸۵/۰۸/۱۷)

شما ببینید تلویزیون، رادیو، وسائل الکترونیکی، اینترنت و دیگر وسائل ارتباطاتی، امروز در دنیا در خدمت چه اهدافی قرار دارد.

(بیانات در دیدار روحانیون و طلاب تشیع و تسنن کردستان

۱۳۸۸/۰۲/۲۳)

ابزارهای الکترونیکی

عزیزان من! امروز تهاجم فرهنگی با استفاده از ابزارها و فناوری‌های جدید ارتباطی خیلی جدی است؛ صدها وسیله و راهرو اطلاعات به سمت فکر جوان و نوجوان ما وجود دارد؛ از انواع شیوه‌های تلویزیونی و رادیویی و رایانه‌ای و امثال اینها دارند استفاده می‌کنند و همین‌طور به صورت انبوه، افکار و شبهه‌های گوناگون را در آنها می‌ریزند. باید در مقابل اینها ایستاد. امروز نمی‌شود به همان روش‌های قدیمی خودمان اکتفا کنیم؛ البته که جوان نمی‌آید.

(دیدار با روحانیون ۱۳۸۵/۰۸/۱۷)

شما ببینید تلویزیون، رادیو، وسائل
الکترونیکی، اینترنت و دیگر وسائل ارتباطاتی،
امروز در دنیا در خدمت چه اهدافی قرار دارد.

(بیانات در دیدار روحانیون و طلاب تشیع و تسنن کردستان

۱۳۸۸/۰۲/۲۳)

امروز نشر افکار باطل نه فقط به وسیله‌ی
ابزارهای ارتباط جمعی فراوان. مثل رادیو،
تلویزیون، اینترنت و انواع و اقسام روش‌های
الکترونیکی. انجام می‌گیرد، بلکه از شیوه‌های
هنری هم استفاده می‌شود.

(بیانات در دیدار علما و روحانیون استان همدان ۱۳۸۳/۰۴/۱۵)

سینما

امروز استکبار به این اکتفا نمی‌کند که شمشیر
نشان بدهد؛ شمشیر هم نشان می‌دهد، اما در
کنار او به ده‌ها شیوه‌ی دیگر متوسل می‌شود
برای این که آن فکر غلط، آن راه خطا، آن روش
ستمگرانه و طغیانگر را بر ملت‌ها تحمیل کند.
امروز طبق اطلاعات قطعی ثابت شده است که
مؤسسه‌ی عظیم هالیوود و شرکت‌های بزرگ
سینمایی با سیاست‌های استکباری آمریکا
همراهی و همکاری مستمر و باب میل دارند. این
مؤسسه‌ی بزرگ فیلم‌سازی و سینمایی که ده‌ها
کمپانی بزرگ فیلم‌ساز از هنرمند و از کارگردان و
از بازیگر و از نمایش‌نامه‌نویس و فیلم‌نامه‌نویس و
سرمایه‌گذار در آن گرد هم جمع شدند، در خدمت
هدفی، دارند حرکت می‌کنند. آن هدف عبارت

است از اهداف سیاست استکباری‌ای که دولت آمریکا را هم همان سیاست‌ها دارد می‌چرخاند. اینها چیز کوچکی نیست.

(بیانات در دیدار روحانیون و طلاب تشیع و تسنن کردستان

۱۳۸۸/۰۲/۲۳)

امروز هنر سینمایی - که من هالیوود را به عنوان برجسته‌ترین، مثال زدیم؛ والا بقیه‌ی مجموعه‌های سینمایی دنیا هم همین‌طورند - در خدمت اشاعه‌ی فحشا، اشاعه‌ی پوچی، اشاعه‌ی بی‌هویتی انسان، در خدمت خشونت، در خدمت مشغول کردن بدنه‌ی ملتها به یکدیگر است تا طبقه‌ی متعالی و بالا بتوانند بی‌دغدغه زندگی کنند. سینما که یک هنر بسیار پیشرفته و مدرن است، این‌گونه است؛ شعر هم همین‌طور است؛ قصه هم همین‌طور است؛ نقاشی هم همین‌طور است؛ انواع شعبه‌های هنر، همین‌گونه است.

(بیانات در دیدار جمعی از دانشجویان برگزیده و نمایندگان

تشکل‌های دانشجویی ۱۳۸۴/۰۷/۲۴)

امروز در دنیا پول خرج می‌کنند و فیلم‌های گران‌قیمت می‌سازند، برای این‌که غیرمستقیم فکری را وارد ذهن‌ها کنند یا فکری را از ذهن‌ها بیرون بیاورند.

(بیانات در دیدار علما و روحانیون استان همدان ۱۳۸۳/۰۴/۱۵)

امروز برجسته‌ترین و تواناترین مجموعه‌ی سینمایی دنیا در «هالیوود» است. شما ببینید

هالیوود در خدمت چیست، در خدمت کیست، در خدمت کدام فکر و کدام جهت و کدام خواب برای بشریت بیچاره‌ی رو به رشد است.

(بیانات در دیدار جمعی از دانشجویان برگزیده و نمایندگان

تشکل‌های دانشجویی ۱۳۸۴/۰۷/۲۴)

شرکت‌های هالیوودی برای اسلام‌ستیزی مأموریت پیدا کردند... دستور است که علیه اسلام، علیه روحانیت، علیه قرآن، علیه تشّرع و تدبیر فیلم بسازند، فضلاً از انقلاب اسلامی؛ که خوب، خیلی واضح علیه انقلاب اسلامی می‌سازند و می‌گویند. اینها دشمنند.

(بیانات در دیدار اعضای مجلس خبرگان رهبری ۱۳۷۹/۱۱/۲۷)

۲-۲-۵. گروه‌های هدف دشمن

جوانان

بدانید که دشمن، اولین نقطه‌ای را که مورد توجه قرار می‌دهد، آن نقطه‌ی فعال است که یکی از بخش‌های آن، عبارت است از نسل جوان؛ چون امید به نسل جوان است و سازنده‌ی آینده، نسل جوان است، لذا آنجا را دشمن هدف قرار می‌دهد.

(بیانات در دیدار روحانیون و طلاب تشیع و تسنن کردستان

۱۳۸۸/۰۲/۲۳)

دشمن دارد از ابزارهای هنری استفاده می‌کند؛ از ابزارهای مدرن تبلیغی استفاده می‌کند و حرف‌ها

را پخش می‌کند؛ آماج عمده هم، جوان‌های ما هستند.

(بیانات در دیدار اعضای مجلس خبرگان رهبری ۱۳۸۴/۰۶/۱۷)

روشنفکران و دانشجویان

دانشجو، غیر از آن جوان در بازار است که نه از مجله‌ی خارجی، نه از کتاب خارجی و نه از معارف بیرون این مرز اصلاً مطلع نیست. دانشجو، قاعدتاً اطلاع پیدا می‌کند و آگاه و هوشیار است و معارف دنیا برایش مطرح می‌شود. پس این فرد، در معرض نفوذ آسیب‌های فرهنگی و بی‌مبالاتی در مقابل دین و بی‌تفاوتی در مقابل ارزش‌های دینی و انقلابی است.

(بیانات در دیدار اعضای شورای مرکزی نمایندگی ولی فقیه در دانشگاه‌ها ۱۳۶۹/۰۸/۷)

همین تفکراتی که امروز به وسیله‌ی بعضی از فیلسوفان یا فیلسوف‌نمایان اروپایی در دنیا پخش می‌شود... جوان دانشجو، در معرض هجوم این تفکرات - از انواع و اقسامش - است.

(بیانات در دیدار اعضای شورای مرکزی نمایندگی ولی فقیه در دانشگاه‌ها ۱۳۶۹/۰۸/۷)

شبهه‌هایی که در ذهن جوان شما، دانشجوی شما، حتی دانش‌آموز شما القاء می‌کنند، شبهه‌هایی از جنس روز است. در مقابل این کی می‌خواهد بایستد؟

(بیانات در دیدار روحانیون و طلاب تشیع و تسنن کردستان ۱۳۸۸/۰۲/۲۳)

۱۲۰

پاسخ‌گویی دینی

... حاجت سوم به فعالیت‌های حوزه‌ی علمیه، نیاز روشنفکران و جوانان است. اینها قشری هستند که در مقابل شبهات قرار می‌گیرند. در همه جا اولین مخاطب شبهه‌ها، روشنفکران و اهل فکر و اندیشه‌اند که غالباً در میان جوانان و صاحبان فکر و اندیشه و تحصیل‌کرده‌ها هستند. (بیانات در آغاز درس خارج فقه ۱۴/۰۶/۱۳۷۴)

۱۲۱

کودکان

امروز هم، آدم، قرائن و شواهدی را مشاهده می‌کند که اینها، می‌خواهند حمله‌های قوی فلسفی بیاورند؛ آن وقت، درست نقطه‌ی مقابل ما که فلسفه را یک امر کاملاً مربوط به خواص قرار داده‌ایم ... آنها بر عکس، فلسفه را در سطوح مختلف ترویج کرده‌اند؛ یکی از رشته‌های تألیف و کار فلسفی، فلسفه برای کودکان است؛ کتاب‌های متعدّد نوشته‌اند برای کودکان؛ فلسفه برای کودکان، یعنی ذهن بچه را از اول، با همان مبانی فلسفی که امروز، مورد پسند لیبرال دموکراسی است، [بار آوردن!] یقیناً در نظام شوروی سابق و نظام‌های مارکسیستی، دستگاه فلسفه، اگر برای کودکان و نوجوانان بود، آن چیزی [تهیه می‌شد] که منتهی بشود مثلاً به فلسفه علمی مارکس! ما از این، غفلت داریم.

(بیانات مقام معظم رهبری در جمع نخبگان و فضایی علوم عقلی اسلامی حوزه علمیه قم، ۲۹/۱۰/۱۳۸۲، به نقل از کتاب حوزه و روحانیت در نگاه رهبری، ص ۵۶۸)

۲-۲-۶. شیوه‌های دشمن برای تهاجم

امروز دشمن از همه‌ی روش‌ها استفاده می‌کند.

(بیانات در دیدار اعضای مجلس خبرگان رهبری ۱۳۷۹/۱۱/۲۷)

علاج نگرانی مبارزه است؛ مبارزه‌ی در خور و شایسته، ورود در میدان... دشمن را کاملاً شناختن و روش‌های او را سنجیدن.

(بیانات در دیدار اعضای مجلس خبرگان رهبری ۱۳۷۹/۱۱/۲۷)

تأثیرگذاری بر حوزه احساس جوانان

... زمان پیش رفته، تغییر زیاد شده، راه‌های نفوذ در ذهن جوان‌ها زیاد شده. این راه‌ها را باید بشناسید و بخصوص باید مواجهه‌ی با دشمن را در حوزه‌ی تفکر و احساس جوان‌ها اهمیت بدهید.

(بیانات در دیدار روحانیون و طلاب تشیع و تسنن کردستان ۱۳۸۸/۰۲/۲۳)

به نقل از کتاب حوزه و روحانیت در نگاه رهبری، ص ۴۰۱)

مشغول کردن ذهن جوانان با شبهات

امروز، دشمن با شیوه بسیار زیرکانه‌ای در داخل، در حال یک جنگ و مبارزه تمام عیار فرهنگی علیه ماست؛... نسل جوان، در حال تباه شدن تدریجی بوسیله دشمن است؛ دشمن روی این نسل جوان که مایه تکیه و امید است، دارد به تدریج، با شکل‌ها و شیوه‌های گوناگون، کار و تلاش [می‌کند]... این تلاش هم، عمدتاً فرهنگی است؛... البته محافلی برای این که جوانان را ببرند و آلوده به فساد بکنند، وجود دارد که جنبه غیرفرهنگی و جنبه عملی دارد؛ لیکن، آنچه بیش از همه خطرناک است، ذهن و فکر و روحیه‌ی جوان است.

(بیانات در دیدار روحانیون و طلاب تشیع و تسنن کردستان ۱۳۸۸/۰۲/۲۳)

به نقل از کتاب حوزه و روحانیت در نگاه رهبری، ص ۴۰۱)

امروز شبهه‌هایی مطرح می‌شود... هدفش فقط این است که یکی را از یک فکری منتقل کند به یک فکر دیگری؛ هدفش این است که پشتوانه‌های انسانی نظام را از بین ببرد؛ مبانی اصلی نظام را در ذهن‌ها مخدوش کند.

(بیانات در اجتماع بزرگ طلاب و فضیای حوزه علمیه قم ۱۳۸۹/۷/۲۹)

سعی کردند اینها را به اسلام بی‌عقیده کنند. به چه نحو؟ به این نحو که جوانانشان را بی‌اعتقاد و سرگرم فساد کنند؛ ذهنشان را با شبهات مشغول کنند و آنها را از آن ایمان عمیق دور کنند.

(بیانات در دیدار ائمه‌ی جماعات و روحانیون و مبلغین، در آستانه‌ی ماه

مبارک رمضان ۱۳۷۱/۱۱/۲۵)

تلاش برای سست کردن ایمان مذهبی مردم

امروز، مهم‌ترین آماج تهاجم دشمنان، ایمان مذهبی مردم است؛ چون تا وقتی ایمان مذهبی جوانان و این مردم و این زن و مرد، وجود دارد و مستحکم است، نفوذ دشمن در پایه‌های این نظام، ممکن نیست؛ لذا می‌خواهند این ایمان را - که در حقیقت، حصار منیع این نظام است - از بین ببرند. حفظ این ایمان، یکی از بزرگترین وظایف است.

(بیانات رهبر معظم انقلاب اسلامی در دیدار طلاب و روحانیون اصفهان،

۱۳۸۸/۲/۲۳، به نقل از کتاب حوزه و روحانیت در نگاه رهبری، ص ۴۰۲)

ابهام‌آفرینی، اشکال‌تراشی و استدلال‌سازی

ابهام‌آفرینی یکی از سیاست‌های اصلی

کانون‌های مبارزه با جمهوری اسلامی است. ابهام‌آفرینی و ایجاد نقطه‌ی کور برای ذهن‌ها، خودش یک سیاست است.

(بیانات در دیدار با دانشجویان دانشگاه شهید بهشتی ۱۳۸۲/۰۲/۲۲)

فراوان علیه اسلام شبهه درست کردند، به اشکال‌تراشی پرداختند و استدلال‌سازی کردند تا بلکه بتوانند عقاید اسلامی را سست و موهوم کنند.

(بیانات در اجتماع بزرگ مردم در صحن امام خمینی علیه السلام مشهد مقدس

رضوی ۱۳۷۶/۰۱/۰۱)

سوء استفاده از آزادی اندیشه و ترویج افسارگسیختگی فکری

این‌که در محیط فکر و اندیشه و فرهنگ، جولان فکری افراد و گشودن راه‌های تازه باید تشویق شود، حرف درستی است؛ اما این نباید به افسار گسیختگی فکری دشمنان اسلام منتهی گردد.

(بیانات در دیدار جمع کثیری از کارگران و معلمان، به مناسبت روز

کارگر و هفته‌ی معلم ۱۳۷۸/۰۲/۱۵)

استفاده از روش‌های تخریبی

تهاجم هم‌تهاجم استدلالی نیست؛ از روش‌های تخریبی و از روش‌های روانشناسانه و غیره استفاده می‌کنند.

(بیانات در دیدار اعضای مجلس خبرگان رهبری ۱۳۷۹/۱۱/۲۷)

استفاده از روش‌های روان‌شناسانه

تهاجم هم تهاجم استدلالی نیست؛ از روش‌های تخریبی و از روش‌های روانشناسانه و غیره استفاده می‌کنند.

(بیانات در دیدار اعضای مجلس خبرگان رهبری ۱۳۷۹/۱۱/۲۷)

استفاده از روش‌های هنری

دشمن دارد از ابزارهای هنری استفاده می‌کند؛ از ابزارهای مدرن تبلیغی استفاده می‌کند و حرف‌ها را پخش می‌کند.

(بیانات در دیدار اعضای مجلس خبرگان رهبری ۱۳۷۹/۱۱/۲۷)

امروز نشر افکار باطل نه فقط به وسیله‌ی ابزارهای ارتباط جمعی فراوان - مثل رادیو، تلویزیون، اینترنت و انواع و اقسام روش‌های الکترونیکی - انجام می‌گیرد، بلکه از شیوه‌های هنری هم استفاده می‌شود.

(بیانات در دیدار علما و روحانیون استان همدان ۱۳۸۳/۰۴/۱۵)

این مسئله‌ی کاریکاتورهای علیه نبی مکرم اسلام صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ را دست کم نگیرید. البته شروعش از سلمان رشدی شد؛ اما قبل از او و بعد از او دستگاه عظیم فیلم‌سازی هالیوود و شرکت‌های هالیوودی برای اسلام‌ستیزی مأموریت پیدا کردند.

(بیانات در دیدار اعضای مجلس خبرگان رهبری ۱۳۷۹/۱۱/۲۷)

اشاعه بی‌بندوباری و اباحی‌گری

در داخل کشور، از طرق مختلف، پایه‌های

ایمان مردم، بخصوص نسل جوان را متزلزل کنند؛ از اشاعه‌ی بی‌بندوباری و اباحی‌گری، تا ترویج عرفان‌های کاذب - جنس بدلی عرفان حقیقی - تا ترویج بهائیت، تا ترویج شبکه‌ی کلیساهای خانگی؛ اینها کارهائی است که امروز با مطالعه و تدبیر و پیش‌بینی دشمنان اسلام دارد انجام می‌گیرد؛ هدفش هم این است که دین را در جامعه ضعیف کند.

(بیانات در اجتماع بزرگ مردم قم ۱۳۸۹/۷/۲۷)

ترویج ادیان، عرفان‌ها و مذاهب انحرافی

در داخل کشور، از طرق مختلف، پایه‌های ایمان مردم، بخصوص نسل جوان را متزلزل کنند؛ از اشاعه‌ی بی‌بندوباری و اباحی‌گری، تا ترویج عرفان‌های کاذب - جنس بدلی عرفان حقیقی - تا ترویج بهائیت، تا ترویج شبکه‌ی کلیساهای خانگی؛ اینها کارهائی است که امروز با مطالعه و تدبیر و پیش‌بینی دشمنان اسلام دارد انجام می‌گیرد؛ هدفش هم این است که دین را در جامعه ضعیف کند.

(بیانات در اجتماع بزرگ مردم قم ۱۳۸۹/۷/۲۷)

عرضه باطل در لباس حق

امیرالمؤمنین (علیه الصلوة والسلام) در یکی از خطبه‌هایی که دردمندی آن بزرگوار، در کلمات و جملات آن آشکار است... می‌فرماید: اگر حق صریح و خالص بود، کسی به شبهه نمی‌افتاد و اگر باطل لخت و عریان ظاهر می‌شد، کسی از آن

تعقیب نمی‌کرد. «ولکن یوخذ من هذا ضغث و من هذا ضغث فیمزجان فهنالک یتتولی الشیطان علی اولیائه». یعنی دست‌های کج‌اندیش و ترفندکار، قسمتی از حق را با باطل مخلوط می‌کنند و لعابی از حق روی باطل می‌دهند تا باطل قابل عرضه شود و برای مردم ساده‌لوح، قابل قبول باشد. این جاست که شیطان بر دوستانش مستولی شده و حق مشتبه می‌شود.

(بیانات در دیدار با جمعی از مسؤولان و کارکنان نهادها و سازمانهای خدماتی و حمایت‌کننده از مستضعفان و محرومان ۱۲/۰۷/۱۳۶۸)

۱۲۷

تفرقه‌افکنی و بد نمایاندن معارف اعتقادی و فقهی مذاهب برای یکدیگر

دشمنان اسلام، برای تفرقه افکنی میان مسلمانان، همواره به بد نمایاندن معارف اعتقادی و فقهی مذاهب آنان برای یکدیگر، دست زده‌اند. (پیام به کنگره‌ی جهانی هزاره‌ی شیخ مفید ۲۸/۰۱/۱۳۷۲)

تمرکز بر روی نقطه فعال جامعه یعنی نسل جوان
بدانید که دشمن، اولین نقطه‌ای را که مورد توجه قرار می‌دهد، آن نقطه‌ی فعال است که یکی از بخش‌های آن، عبارت است از نسل جوان؛ چون امید به نسل جوان است و سازنده‌ی آینده، نسل جوان است، لذا آنجا را دشمن هدف قرار می‌دهد.

(بیانات در دیدار روحانیون و طلاب تشیع و تسنن کردستان)

(۱۳۸۸/۰۲/۲۳)

امروز، دشمن با شیوه بسیار زیرکانه ای در داخل، در حال یک جنگ و مبارزه تمام عیار فرهنگی علیه ماست؛... نسل جوان، در حال تباه شدن تدریجی بوسیله دشمن است؛ دشمن روی این نسل جوان که مایه تکیه و امید است، دارد به تدریج، با شکل‌ها و شیوه‌های گوناگون، کار و تلاش [می‌کند].

(سخنرانی در آغاز هفتمین گردهمایی ائمه‌ی جمعه سراسر کشور، ۱۳۷۰/۶/۲۵، به نقل از کتاب حوزه و روحانیت در نگاه رهبری، ص ۴۰۱)

استفاده از قالب‌های شبه فلسفی و اصطلاحات و ادبیات روشنفکری

امروز در دنیا، در قالب فلسفه‌هایی که گاهی عمقی هم ندارد؛ ولی صورت فلسفی دارد، ذهن انسان‌ها را شکل می‌دهند؛ بعضی از این‌ها، حتی در خدمت سیاست‌ها قرار می‌گیرد! کسانی به نام فیلسوف، ... در غرب، وجود داشتند که بدون تردید، در خدمت سیاست‌های سرمایه‌داری کار کردند؛ البته ... اسمی از نظام سرمایه‌داری نیاوردند؛ اما آنچه آنها به عنوان فلسفه دادند، در خدمت نظام سرمایه‌داری است.

این، معنایش، این است که آن کسانی که دنیا را طعمه سیاست خود می‌دانند، از همه راه‌ها استفاده می‌کنند و این، یکی از راه‌های نزدیک ساختن ذهن مخاطبان و ذهن ملت‌هاست، اینها، ذهن‌ها را از این طریق، منحرف می‌کنند.

(بیانات مقام معظم رهبری در دیدار علما و طلاب استان فارس، ۱۳۸۷/۲/۱۱،

به نقل از کتاب حوزه و روحانیت در نگاه رهبری، ص ۶۱۳)

امروز متأسفانه شبهه‌هایی مطرح می‌شود که از لحاظ محیط و محفل طلبگی هیچ اهمیتی ندارد؛ یعنی در عالم طلبگی، این شبهه‌ها راحت قابل حل است؛ منتها چون تحت اصطلاح روشنفکری بیان می‌گردد، خیال می‌شود شبهه‌ی مهمی است. بنابراین ممکن است در ذهن کسانی اثر بگذارد. اینها را باید با زبان و منطق و روحیه‌ی قوی پاسخ داد.

(بیانات در دیدار اعضای هیأت علمی کنگره‌ی امام خمینی علیه السلام)
(۱۳۷۸/۱۱/۰۴)

تولید افکار انحرافی و تزریق آن در جامعه

مخالفان نظام جمهوری اسلامی فقط یک مشت فحاش‌هایی که در رادیو و تلویزیون‌ها بنشینند و یاهو‌سرایی سیاسی بکنند، نیستند؛ افراد متفکر را به کار گرفته‌اند؛ آدم‌هایی را که در زمینه‌های فکری - چه دینی، چه سیاسی - می‌توانند حرفی به میدان بیاورند، به کار گرفته‌اند و دارند پول خرج می‌کنند و فکر، درست می‌کنند و آن را به جامعه تزریق می‌کنند.

(بیانات در دیدار اعضای مجلس خبرگان رهبری ۱۷/۰۶/۱۳۸۴)

شناخت فرصت‌ها و نقاط آسیب‌پذیر و ضربه به نظام

از آن طریق

خیال می‌کنید دشمن بیکار است؟! یک لحظه، دشمن بیکار نیست. هر وقت، هر طور بتواند، عمل می‌کند. همین قضایایی که اخیراً پیشامد کرد - قضایای مشهد و امثال آن - کار

دشمن است. دشمن جهاز فکری خودش را به کار انداخته، برای این که ببیند چه وقت می‌شود ضربه زد. درست مثل میدان جنگ! همین‌طور که امیرالمؤمنین (علیه‌السلام) فرمود: «و ان اخا الحرب الارق و من نام لم ینم عنه.» شما اگر داخل سنگر خوابت ببرد، دلیل بر این نیست که سنگرنشین رو به روی شما هم خوابش برده است. شما اگر غافل شدی، باید انتظار داشته باشی که ضربه را، بلافاصله بخوری! دشمن، هوشیار نشسته است. میلیون‌ها دلار، بلکه اگر مبالغه نباشد میلیاردها دلار صرف می‌کنند، تا بتوانند ضربه‌ی کاری را به این انقلاب بزنند. اینها که با این انقلاب آشتی بکن نیستند. هر وقتی به گونه‌ای در صدد وارد آوردن ضربه‌اند.

(بیانات در دیدار نمایندگان دوره‌ی چهارم مجلس شورای اسلامی

۱۳۷۱/۰۳/۲۰)

مسائل کشور ما دو نوع است: مسائل عام و همیشگی و مسائل موسمی. دشمن برای ضربه زدن به کشور و نظام اسلامی، هم از وسایل عام و همیشگی و هم از وسایل موسمی استفاده می‌کند. دشمن در هر فصلی ملاحظه می‌کند که چه کار باید کرد؛ مثلاً نزدیک فصل انتخابات چه کار باید کرد. البته دشمن که می‌گوییم، همیشه دستگاه جاسوسی امریکا نیست. گاهی سر نخ در دست آنهاست، اما بازیگران کسانی هستند که گاهی خودشان هم نمی‌فهمند بازی خورده‌اند و نمی‌دانند به اشاره‌ی دست چه کسی حرکت می‌کنند.

(بیانات در دیدار اعضای مجلس خبرگان رهبری ۱۳۷۹/۱۱/۲۷)

آشنا کردن فضای ذهنی مخاطب با مبانی فلسفی

غربی از دوران کودکی

امروز هم، آدم، قرائن و شواهدی را مشاهده می‌کند که اینها، می‌خواهند حمله‌های قوی فلسفی بیاورند؛ آن وقت، درست نقطه مقابل ما که فلسفه را یک امر کاملاً مربوط به خواص قرار داده‌ایم... آنها بر عکس، فلسفه را در سطوح مختلف ترویج کرده‌اند؛ یکی از رشته‌های تألیف و کار فلسفی، فلسفه برای کودکان است؛ کتاب‌های متعدّد نوشته‌اند برای کودکان؛ فلسفه برای کودکان، یعنی ذهن بچه را از اول، با همان مبانی فلسفی که امروز، مورد پسند لیبرال دموکراسی است، [بار آوردن!] یقیناً در نظام شوروی سابق و نظام‌های مارکسیستی، دستگاه فلسفه، اگر برای کودکان و نوجوانان بود، آن چیزی [تهیه می‌شد] که منتهی بشود مثلاً به فلسفه‌ی علمی مارکس! ما از این، غفلت داریم.

(بیانات مقام معظم رهبری در جمع نخبگان و فضایی علوم عقلی اسلامی حوزه علمیه قم، ۱۳۸۲/۱۰/۲۹، به نقل از کتاب حوزه و روحانیت در نگاه رهبری، ص ۵۶۸)

تولید انبوه شبهات گوناگون

عزیزان من! امروز تهاجم فرهنگی با استفاده از ابزارها و فناوری‌های جدید ارتباطی خیلی جدی است؛ صدها وسیله و راهرو اطلاعات به سمت فکر جوان و نوجوان ما وجود دارد؛ از انواع شیوه‌های تلویزیونی و رادیویی و رایانه‌ای و امثال اینها دارند

استفاده می‌کنند و همین‌طور به صورت انبوه،
افکار و شبهه‌های گوناگون را در آنها می‌ریزند.
باید در مقابل اینها ایستاد.

(دیدار با روحانیون ۱۳۸۵/۰۸/۱۷)

فصل سوم:
مدیریت و ساماندهی امر پاسخ‌گویی

... مسأله این است که آیا روال جاری و موجود حوزه‌های علمیه، برای پاسخ دادن به این نیازها کافی است؟ جواب این است که نه، کافی نیست. باید از چارچوب‌های مستحکم و استخوان‌بندی قوی حوزه‌ی علمیه و از امکانات فراوان فکری و معنوی‌یی که در این مراکز است، وسایلی برای فراهم کردن پاسخ‌های این استفهام‌های فراوان و ساختن انسان‌هایی که بتوانند مثل چشمه‌های جوشانی از معارف و احکام بجوشند و نیازها و خلأها را پر کنند، ساخت.

(سخنرانی در دیدار با اساتید، مسؤولان، فضلا و طلاب بنیاد فرهنگی باقرالعلوم علیه السلام ۱۳۶۸/۱۱/۰۱)

حوزه‌های ما با وضع کنونی نمی‌تواند آن انتظارات را پاسخ دهد؛ مگر در آن برنامه‌ریزی شود و طرح نوینی افکنده و دنبال گردد.

(سخنرانی در دیدار با مجمع نمایندگان طلاب و فضلاء حوزه‌ی علمیه‌ی قم ۱۳۶۸/۰۹/۰۷)

۳-۱. ضرورت‌ها

شناخت وضعیت موجود

... زمان پیش‌رفته، تغییر زیاد شده، راه‌های نفوذ در ذهن جوان‌ها زیاد شده. این راه‌ها را باید بشناسید و بخصوص باید مواجهه‌ی با دشمن را در حوزه‌ی تفکر و احساس جوان‌ها اهمیت بدهید.

(بیانات در دیدار روحانیون و طلاب تشیع و تسنن کردستان

۱۳۸۸/۰۲/۲۳)

چه کسی می‌تواند از روی آمار و با تکیه بر حقایق، بگوید الآن در اینجا، وضع مردم از لحاظ دینی، معرفتی، شیوع و سریان یا عدم شیوع و سریان شبهات دینی در ذهن‌های جوان‌ها و از لحاظ پایبندی به مفاهیم اسلامی و انقلابی، در چه حدی است؟ چرا؟ چون آماری وجود ندارد و ما کمتر دنبال این قضایا رفته‌ایم! ما باید دنبال این قضایا برویم.

(بیانات در دیدار علما و روحانیون شهر ری در جوار مرقد حضرت عبدالعظیم علیه السلام، ۱۳۷۳/۸/۵، به نقل از کتاب حوزه و روحانیت در نگاه رهبری، ص ۵۳۸)

شناخت نیازها

من از آقایان سؤال می‌کنم که آیا می‌دانید امروز در درجه‌ی اول، چند عنوان کتاب برای دنیای اسلام لازم است؟ گمان نمی‌کنم کسی از شما بداند. من شاید از بعضی از شما یک ذره بیشتر بدانم؛ اما به طور دقیق نمی‌دانم. حوزه هم نمی‌داند. اگر من ندانم، عیب نیست؛ ولی اگر حوزه نداند، عیب است.

حوزه‌ی علمیه باید بداند که مثلاً امروز پنجاه عنوان کتاب وجود دارد. در درجه‌ی اول، ما باید در پنجاه موضوع و در درجه‌ی دوم، در صدویست موضوع کتاب نوشته باشیم یا بنویسیم.

باید به تناسب تهمت‌هایی که به ما می‌زنند و به تناسب فحش‌هایی که به ما می‌دهند و به تناسب کتاب‌هایی که علیه ما می‌نویسند، نیازها را بدانیم. مرکز و بانک اطلاعات حوزه کجاست

که این‌ها را نگاه کند و درباره‌ی آن موضوعات تحقیق نماید و بنویسد؟

(سخنرانی در دیدار با مجمع نمایندگان طلاب و فضلاء حوزه‌ی علمیه‌ی قم ۱۳۶۸/۰۹/۰۷)

تولید پاسخ برای استفهام‌ها در حوزه‌های گوناگون ما امروز به فراخور نیاز و استفهامی که وجود دارد، پاسخ حاضر نداریم.

(سخنرانی در دیدار با اساتید، مسؤولان، فضلا و طلاب بنیاد فرهنگی باقرالعلوم (ع) ۱۳۶۸/۱۱/۰۱)

باید از چارچوب‌های مستحکم و استخوان‌بندی قوی حوزه‌ی علمیه و از امکانات فراوان فکری و معنوی‌یی که در این مراکز است، وسایلی برای فراهم کردن پاسخ‌های این استفهام‌های فراوان و ساختن انسان‌هایی که بتوانند مثل چشمه‌های جوشانی از معارف و احکام بجوشند و نیازها و خلأها را پر کنند، ساخت.

(سخنرانی در دیدار با اساتید، مسؤولان، فضلا و طلاب بنیاد فرهنگی باقرالعلوم (ع) ۱۳۶۸/۱۱/۰۱)

اولویت داشتن پاسخ‌گویی به عقده‌های ذهنی مردم خواهش من از شما آقایان، ... این است که حقیقتاً به این ابعاد و جنبه‌های زندگی اجتماعی شهر و کشور خود بپردازید و هر چه را کم است، جبران کنید. البته ما، روحانی و اهل تبلیغ و بیان هستیم و اگر بخواهیم درباره‌ی هر بخشی از بخش‌های مسائل دینی، چیزی بیان کنیم،

می‌توانیم؛ مثلاً بگوییم: «بیایید ساده‌زیستی داشته باشیم!» اما کدام یک از این حرف‌ها، الآن ضروری و موردنیاز است؟ کدام یک خدای نکرده، در جهت مقابل، حرکت کرده است؟ ما باید اینها را بدانیم و به حلّ مشکلات دینی و معنوی و عقده‌های ذهنی مردم پردازیم.

(بیانات مقام معظم رهبری در دیدار جمع زیادی از روحانیون، فضلا و مبلغان اسلامی در آستانه ماه مبارک رمضان، ۱۳۷۴/۱۰/۲۷، به نقل از کتاب حوزه و روحانیت در نگاه رهبری، ص ۴۷۹)

قرار داشتن بخش بزرگی از جامعه در معرض شبهات یک بخش مهم از حادثه‌ی فرهنگی در جامعه‌ی امروز ما این است که اینها در معرض شبهات قرار می‌گیرند.

(بیانات در جمع روحانیون استان کهگیلویه و بویراحمد، ۱۳۷۳/۰۳/۱۷)

در گذشته، این همه شبهه نبود و این قدر شبهه‌ها سیل‌وار، وارد جوامع انسانی مسلمین نمی‌شد؛ عرضه شبهه، غالباً کمتر از علاج آن بود؛ همان موقع هم، علمای بزرگ، این وظیفه را به عهده خودشان می‌دانستند.

(بیانات رهبر معظم انقلاب اسلامی در دیدار علما و روحانیون استان زنجان، ۱۳۸۲/۷/۲۱، به نقل از کتاب حوزه و روحانیت در نگاه رهبری، ص ۵۱۰)

۳-۲. اهداف

پیشگیری از گسترش شبهات

مقابله هم یا به نحو پیشگیری است یا به نحو درمان. پیشگیری، بهتر از درمان است.

(بیانات در دیدار علما و روحانیون استان همدان ۱۳۸۳/۰۴/۱۵)

۱۳۹

فصل سوم / مدیریت و ساماندهی امرپاسخ‌گویی

این که علمای بزرگ ما کلام را تعلیم می‌دادند، فلسفه را تعلیم می‌دادند و شخصیتی مثل علامه‌ی حلی - که فقیه عالیقدری است - هم در کلام کتاب دارد، هم در فلسفه کتاب دارد، به خاطر این بود که با بارور کردن عقلیت مخاطبان خودشان بتوانند از ورود یا جایگزین شدن شبهه‌ها در ذهن پیشگیری کنند. مخاطب آنها - چه انسان معمولی یا طالب علم، یا شخص فرزانه و تحصیل‌کرده - در مقابل شبهه‌یی که به ذهن او می‌رسید یا دیگری به ذهن او وارد می‌کرد، در نمی‌ماند.

(بیانات در دیدار علما و روحانیون استان همدان ۱۳۸۳/۰۴/۱۵)

رشد دادن فکر و عقل مردم

تعلیم دین هم ابعادی دارد؛ یکی از ابعاد، رشد دادن فکر و عقل مردم است. که «و یثیروا لهم دفائن العقول».

(بیانات در دیدار علما و روحانیون استان همدان ۱۳۸۳/۰۴/۱۵)

استحکام بخشی به اعتقادات اسلامی در ذهن ها و

دل ها

عمق گرفتن تفکر اسلامی، چیز مهمی است. تمام اصول اسلامی، باید به صورت عمیق و راسخ، در ذهن ها جا بیفتد. این گونه مسائل که امروزه برای مردم ما جا افتاده و قبول شده است، از روی یک ایمان صادقانه و عاشقانه است؛ نه از روی یک ثبات عقیده راسخ و نافذ در ذهن.

(بیانات در دیدار روحانیون و طلاب ایرانی و خارجی در صحن «مدرسه‌ی فیضیه‌ی قم» ۱۶/۰۹/۱۳۷۴)

۱۴۰

پاسخ‌گویی دینی

امروز هم، تکلیف عظیمی با ما روبه‌روست؛ یعنی ارائه اسلام، به صورتی که بتواند ذهن ها و دل های مردم را اشباع و سیراب کند؛ استفهام آنها را به درستی پاسخ بدهد؛ ایمان آنها و حضورشان در این میدان را به صورت خالصانه و مخلصانه حفظ کند.

(سخنرانی در دیدار با روحانیون و مبلغان، در آستانه ماه محرم، ۲۰/۴/۱۳۷۰،

به نقل از کتاب حوزه و روحانیت در نگاه رهبری، ص ۵۰۸)

این انگیزه، ابدی نمی‌شود مگر این که یک مبلغ خوب، با یک فکر و منطق حسابی به آن جا برود و آن را ماندگار کند.

(بیانات در دیدار روحانیون و طلاب ایرانی و خارجی در صحن «مدرسه‌ی

فیضیه‌ی قم» ۱۶/۰۹/۱۳۷۴)

مصون‌سازی ذهن مخاطب با مبانی مستحکم عقلی از دوران کودکی

امروز هم، آدم، قرائن و شواهدی را مشاهده می‌کند که اینها، می‌خواهند هجمه‌های قوی فلسفی بیاورند؛ آن وقت، درست نقطه‌ی مقابل ما که فلسفه را یک امر کاملاً مربوط به خواص قرار داده‌ایم... آنها بر عکس، فلسفه را در سطوح مختلف ترویج کرده‌اند؛ یکی از رشته‌های تألیف و کار فلسفی، فلسفه برای کودکان است؛ کتاب‌های متعدّد نوشته‌اند برای کودکان؛ فلسفه برای کودکان، یعنی ذهن بچه را از اول، با همان مبانی فلسفی که امروز، مورد پسند لیبرال دموکراسی است، [بار آوردن!] یقیناً در نظام شوروی سابق و نظام‌های مارکسیستی، دستگاه فلسفه، اگر برای کودکان و نوجوانان بود، آن چیزی [تهیه می‌شد] که منتهی بشود مثلاً به فلسفه علمی مارکس!

ما از این، غفلت داریم؛ من به این دوستانی که در بنیاد ملاصدرا مشغول به کار هستند، به آنها سفارش کردم؛ گفتم: «بنشینید [و] کتاب بنویسید برای جوان‌ها، برای کودکان!» این کاری است که قم، می‌تواند بکند؛ این کاری

است که قم، می‌تواند همت بر او بگمارد؛ از جمله کارهای بسیار لازم است، بسط فلسفه؛ البته با مبانی بسیار مستحکم، ادبیات خوب [و] جذاب؛ از این کارها، زیاد هم کرده‌اند.

(بیانات مقام معظم رهبری در جمع نخبگان و فضایی علوم عقلی اسلامی حوزه‌ی علمیه‌ی قم، ۱۳۸۲/۱۰/۲۹، به نقل از کتاب حوزه و روحانیت در نگاه رهبری، ص ۵۶۸)

ایجاد آمادگی لازم برای پاسخ‌گویی به شبهات جدید
بعد از انقلاب اسلامی و تشکیل نظام اسلامی، فکر اسلامی مورد چالش جدی قرار گرفته است؛ بعد از این هم بلاشک چالش‌های جدیدی را روزبه‌روز برای آن به‌وجود می‌آورند؛ رها که نمی‌کنند. ما باید در این‌جا خود را آماده کنیم و می‌توانیم.

(بیانات در دیدار اعضای کنگره‌ی حکمت مطهر ۱۳۸۲/۱۲/۱۸)

آماده‌سازی پاسخ مناسب برای شبهات و سؤالات قابل طرح

ما در برابر شبهات، نباید همیشه به صورت تدافعی عمل کنیم؛ ننشینیم تا شبهه‌های بیاید، حتی یک مقدار هم، از آمدن شبهه، دیر خبردار بشویم [تا] خوب، جاگیر بشود؛ ... بعد آنها، زبان باز کنند؛ ... بعد ما، تازه به فکر بیفتیم این شبهه را بر طرف کنیم! ... باید زمینه‌های ایجاد شبهه را شناخت. ما مبانی بسیار قوی و قویمی در اختیار داریم؛ کلام ما، خیلی قوی است؛ فلسفه ما، بسیار بالاست؛ در فقه ما، ژرفاهای بسیار عجیبی هست

که در جاهای دیگر، دیده نمی‌شود.
ما به استقبال حرف برویم؛ به استقبال شبهه
برویم؛ اینها، بدون برنامه‌ریزی، آسان نیست!
(بیانات در آغاز درس خارج فقه، ۱۳۷۹/۶/۲۰، به نقل از کتاب حوزه و
روحانیت در نگاه رهبری، ص ۴۷۹)

ما باید خودمان را برای پاسخ صحیح و مناسب
به هر سؤال احتمالی که بر زبان‌ها بیاید و احیاناً
بعضی بر زبان‌ها نیاید، ولی از ما وجود دارد، آماده
کنیم و آن پاسخ‌ها را به صورت جزوه، کتاب،
انسان آماده‌ی به حرف و تماس‌هایی که باید
گرفته بشود، حاضر کنیم.

(بیانات در دیدار با اعضای بعثه‌ی حج، به همراه حجة الاسلام
والمسلمین محمدی ری‌شهری، نماینده‌ی ولی فقیه و سرپرست
حجاج ایرانی ۱۳۷۰/۰۴/۲۳)

**درمان آسیب‌های ایجاد شده به وسیله شبهات
مقابله هم یا به نحو پیشگیری است یا به نحو
درمان.**

(بیانات در دیدار علما و روحانیون استان همدان ۱۳۸۳/۰۴/۱۵)

ابهام‌زدایی از جامعه

در آن جا که برای مردم ابهامی هست، آن جا
که دشمن سؤالاتی را مطرح می‌کند؛ بذر تردیدی
می‌کارد و در جامعه می‌پاشد، آن جا وظیفه‌ی
شماست که این بذر تردید را از بیخ و بن در بیاورید
و حقایق را روشن کنید.

(بیانات در دیدار نمایندگان دوره‌ی چهارم مجلس شورای اسلامی
۱۳۷۱/۰۳/۲۰)

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم نظامی را به وجود آورد که خطوط اصلی آن چند چیز بود. من در میان این خطوط اصلی، چهار چیز را عمده یافتیم: اول، معرفت شفاف و بی‌ابهام؛ معرفت نسبت به دین، معرفت نسبت به احکام، معرفت نسبت به جامعه، معرفت نسبت به تکلیف، معرفت نسبت به خدا، معرفت نسبت به پیامبر، معرفت نسبت به طبیعت. همین معرفت بود که به علم و علم‌اندوزی منتهی شد و جامعه‌ی اسلامی را در قرن چهارم هجری به اوج تمدن علمی رساند. پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم نمی‌گذاشت ابهام باشد. در این زمینه، آیات عجیبی از قرآن هست... در هر جایی که ابهامی به وجود می‌آمد، یک آیه نازل می‌شد تا ابهام را برطرف کند...

(بیانات در خطبه‌های نماز جمعه‌ی تهران ۱۳۷۷/۰۲/۱۸)

پاسخ‌گویی فعال به شبهات

آرزوی من، این است... که اگر سخنی در معارضه با مبانی صحیح اسلامی، در گوشه‌ای از جامعه، بر زبانی جاری می‌شود- که آن زبان، یا نااهل است؛ یا ناوارد، یا حتی مغرض- بیست نفر طلبه فاضل، در بیست جا، پاسخ مستدل و منطقی او را بیان کنند. مقاله‌ای در فلان مجله نوشته می‌شود، بیست نفر طلبه فاضل، در آن واحد، بیست مقاله بنویسند؛ اما حتی یک اهانت هم، نباشد! این، خوب است. شکل بدش، این است که حتی یکی از آن بیست مقاله ردیه و مستدل هم، نوشته نشود؛ اما از ده جا، صدای بدگویی و اهانت و فحش و عصبانیت و امثال آن، بلند

بشود! این دومی، نامناسب و اولی، مناسب است؛ اولی، باب حوزه‌های علمیّه است و دومی، باب حوزه‌های علمیّه نیست. آزاد فکری که می‌گوییم، یعنی این!

(بیانات مقام معظم رهبری در دیدار با طلاب حوزه‌ی علمیه‌ی مشهد،

۱۳۷۶/۴/۲۲، به نقل از کتاب حوزه و روحانیت در نگاه رهبری، ص ۵۴۴)

۱۴۵

فکر
رهبری

فصل سوم / مدیریت و ساماندهی امر پاسخ‌گویی

امروز حوزه نباید در صحنه‌های متعدد فلسفی و فقهی و کلامی در دنیا غائب باشد. این همه سؤال در دنیا و در مسائل گوناگون مطرح است؛ پاسخ حوزه چیست؟ نه باید غائب باشد، نه باید منفعل باشد؛ هر دو ضرر دارد. فکر نو لازم است، پاسخ به نیازهای نوبه‌نو لازم است که دارد مثل سیل در دنیا مطرح می‌شود؛ باید شما برایش جواب فراهم کنید.

(بیانات در اجتماع بزرگ طلاب و فضلاء حوزه‌ی علمیه‌ی قم ۱۳۸۹/۷/۲۹)

تعلیم دین هم ابعادی دارد؛ یکی از ابعاد، رشد دادن فکر و عقل مردم است. که «و یتیروا لهم دقائن العقول». یکی دیگر از آن ابعاد، رفع شبهات است.

(بیانات در دیدار علما و روحانیون استان همدان ۱۳۸۳/۰۴/۱۵)

مقابله منطقی و علمی با افکار انحرافی و شبهه‌زا
آنقدر سخن نو، حرف فکری‌انگیز و حواس جذب‌کن، در دنیا وجود دارد که با رادیوها و کتاب‌ها و ترجمه‌ها به اینجا می‌آید! نمی‌شود که من و شما، هر یک خطی که در جایی نوشته

شد یا گفته شد، فوراً عزا بگیریم و جنجال راه بیندازیم که فلان کس، فلان چیز را ترجمه کرده؛ یا فلان چیز را گفته است! گفته باشد؛ فکر است؛ می‌گویند!

شما خیال می‌کنید روزی که شبهه ابن کمّونه را رفع می‌کردند، به صرف این که کسی شبهه ابن کمّونه را در کتاب‌هایش بنویسد، او را تکفیر می‌کردند؟ مگر می‌شود مردم را بیخودی تکفیر کرد؟ مگر می‌شود هر کس حرف جدیدی زد، ما بگوییم: «شما مخالفید؛ شما ضدّید؛ این مطلب را نگویند!» با نگفتن که مشکل ما، حلّ نمی‌شود! قرآن کریم با این عظمت، افکار الحادی‌ها و مادّیها را در خودش نقل می‌کند؛ دشنام آنها را به پیامبر، نقل می‌کند «... قَالُوا سَاجِرٌ أَوْ مَجْنُونٌ» (ذاریات/۵۲)؛ ولی حالا، کسی جرئت نمی‌کند بگوید که فلان کس به فلانی که رئیس این تشکیلات است، چنین اهانتی کرده است! اما قرآن، با صراحت، این را نقل می‌کند؛ چون به خودش، معتقد و متکی است: «لَا رَيْبَ فِيهِ» (بقره/۲)؛ در آن، هیچ شکی نیست. همه ما، باید «لَا رَيْبَ فِيهِ» باشیم؛ عقاید ما، باید «لَا رَيْبَ فِيهِ» و قرص و محکم و استوار باشد و آن را با زبان مناسب بیان کنیم.

(بیانات در دیدار با مسئولان سازمان تبلیغات اسلامی، ۱۳۷۰/۱۲/۵، به

نقل از کتاب حوزه و روحانیت در نگاه رهبری، ص ۵۴۱)

عزیزان من! امروز ... از انواع شیوه‌های تلویزیونی و رادیویی و رایانه‌ای و امثال اینها دارند

استفاده می‌کنند و همین‌طور به صورت انبوه، افکار و شبهه‌های گوناگون را در آنها می‌ریزند. باید در مقابل اینها ایستاد.

(دیدار با روحانیون ۱۷/۰۸/۱۳۸۵)

شناخت خرافه و مبارزه با خرافات

مسئله دیگر، مبارزه‌ی با خرافات است. در کنار ترویج و تبلیغ معارف اصیل دینی و اسلام ناب، باید با خرافات مبارزه کرد. کسانی دارند روزبه‌روز خرافات جدیدی را وارد جامعه‌ی ما می‌کنند. مبارزه‌ی با خرافات را باید جدی بگیرید. این روش علمای ما بوده. مرحوم آقا جمال خوانساری، عالم معروف، مُحَشِّی شرح لمعه. که حاشیه‌های او را در حواشی شرح لمعه‌های قدیم دیده‌اید. نمی‌دانم حالا هم چاپ می‌شود یا نه. پسر مرحوم آقا حسین خوانساری (که پدر و پسر از علما و برجستگان تاریخ روحانیت شیعه‌اند). سیصد سال پیش برای اینکه خرافات را برملا کند، کتابی به نام «کلثوم ننه» را نوشت، که الان هست. بنده چاپ‌های قدیمش را داشتم و اخیراً هم دیدم مجدداً چاپ شده است، که چاپ جدیدش را هم برای من آوردند. ایشان با زبان طنز، معروفترین خرافات زمان خودش را به زبان فتوای فقهای زنان درآورده.

(دیدار با روحانیون ۱۷/۰۸/۱۳۸۵)

خرافه چیست؟ خود این مهم است. بعضی‌ها هستند که حقایق دینی را هم به عنوان خرافه

انکار می‌کنند. ما کاری با آنها نداریم. آنچه که با کتاب و سنت متقن و معتبر ثابت شده، از دین است؛ چه حالا عقول بیسندند یا نپسندند. از این حمایت و دفاع کنید. آنچه که با دلیل معتبر ثابت نشده است و با مبانی و اصول دینی معارضه ندارد، درباره‌ی آن ساکت بمانید. آنچه که با یکی از اصول دینی معارضه دارد و مدرک معتبری ندارد، ردش کنید. این می‌شود خرافه و معیار خرافه این است.

امروز شما بینید مدعیان ارتباط با امام زمان عَجَّلَ اللَّهُ تَعَالَى وَرَجَعَهُ التَّرْتِيفَ و ارتباط با غیب، با شکل‌های مختلف در جامعه دارند کار می‌کنند... در مقابله‌ی با خرافات و آن چیزهایی که از دین نیست، شجاع باشید و بگویید. ملاحظه‌ی اینکه حالا ممکن است کسی بدش بیاید یا ممکن است چه بکند، نکنید؛ که غالباً در مواردی انسان متأسفانه می‌بیند که این مراعاتها هست.

(دیدار با روحانیون ۱۳۸۵/۰۸/۱۷)

ایجاد نهضت پاسخ‌گویی به سؤالات

خارجی‌ها کتاب می‌نویسند... ما باید در حوزه‌ی علمیه‌ی قم و در مراکز علمی خود، صد جواب رد در مشتمان داشته باشیم و به آنها پاسخ بدهیم.

(سخنرانی در دیدار با مجمع نمایندگان طلاب و فضلاء حوزه‌ی

علمیه‌ی قم ۱۳۶۸/۰۹/۰۷)

... این جانب با چنین طرح‌هایی همواره موافق بوده‌ام و از آن حمایت خواهم کرد و از شورای محترم مدیریت حوزه علمیه قم می‌خواهم تا با اطلاع و مساعدت «مراجع بزرگوار و محترم» و با همکاری و مشارکت «اساتید و محققین برجسته حوزه»، برای بالندگی بیشتر فقه و اصول و فلسفه و کلام و تفسیر و سایر موضوعات تحقیق و تألیف دینی و نیز فعال کردن «نهضت پاسخ به سؤالات نظری و عملی جامعه»، تدارک چنین فرصتی را ببینند.

(پاسخ به نامه‌ی جمعی از دانش‌آموختگان و پژوهشگران حوزه‌ی علمیه ۱۳۸۱/۱۱/۱۶)

وقتی کسی بر جامعه‌ی ما گستاخی کرد و یک شبهه را به صدای بلند گفت، به جای این‌که ناگهان از ده نفر صدایی بلند شود و بدون عصبانیت و خشم، جواب شبهه را بدهند، عصبانی می‌شویم و دعوا و جنجال می‌کنیم؛ در حالی که اگر دست ما پُر بود، چرا دعوا کنیم؟ یک نفر مقاله‌ای می‌نویسد و حرف بی‌منطق و بی‌استدلالی را بیان می‌کند و یا با استدلال غلط و مغالطه جلو می‌آید. مثل قضیه معروف کشیدن عکس مار به جای نوشتن آن. آن‌گاه بلافاصله ده، بیست مقاله و یا صد مقاله از حوزه‌ی علمیه‌ی قم بیرون می‌آید و در هر روزنامه و مجله‌ای جوابش داده می‌شود و تمام می‌شود می‌رود.

(سخنان رهبر انقلاب در دیدار با جمعی از نخبگان حوزه‌ی علمیه‌ی

قم ۱۳۷۴/۰۹/۱۳)

۳-۳. چشم انداز (افق مطلوب)

عزیزان من! اگر این کارها شد، حقیقت درخشنده‌ای که در اختیار شماست به طور طبیعی حداقل فضای جهان اسلام را روشن خواهد کرد. دشمن هم هیچ کار نمی‌تواند بکند. وقتی خلأ نبود و پاسخ فکری به طور مناسب داده شد و معضلات ذهن مخاطبین به شکل حکیمانه‌ای حل گردید و گره‌ها باز شد، دشمن چه کار می‌تواند بکند.

(بیانات در دیدار جمع زیادی از روحانیون، فضلا و مبلغان اسلامی در آستانه‌ی ماه مبارک رمضان ۱۳۷۴/۱۰/۲۷)

ملت ایران با قدرت، نشاط و تلاش خود یافته‌های ذهنی غرب را به چالش کشیده با عمق‌بخشی به تفکرات خود، جبهه استکبار را مجبور به عقب‌نشینی خواهد کرد.

(دیدار با مردم استان سمنان ۱۳۸۵/۰۸/۱۷)

۳-۴. راهبردهای اساسی در امر پاسخ‌گویی

۳-۴-۱. مقدم دانستن پیشگیری بر درمان

شباهت

مقابله هم یا به نحو پیشگیری است یا به نحو درمان. پیشگیری، بهتر از درمان است.

(بیانات در دیدار علما و روحانیون استان همدان ۱۳۸۳/۰۴/۱۵)

۳-۴-۲. جریان‌سازی برای ایجاد نهضت

پاسخ‌گویی در حوزه‌های علمیه

مسئولیت اساسی که امروز، طلبه جوان و فاضل حوزه علمیه بر دوش دارد، ... مواجهه با امواج فکری و آماده شدن برای مقابله و مبارزه [است]؛ که این مبارزه، لزوماً منبررفتن و نوشتن نیست؛ اما لزوماً با تولید و پرورش فکر همراه است و البته این، به مقدمات احتیاج دارد که در درجه اول، درس خواندن است. طلبه‌های جوان، فراموش نکنند؛ باید درس بخوانند؛ ... بی‌مایه، فطیر است! باید مایه داشته باشید؛ اگر بخواهید در این نهضت، یک گوشه کار را بگیرید و مؤثر باشید، باید عالم و دانا باشید. اگر بخواهید در مقابل کسی که تحت عنوان قرائت‌های مختلف دینی، هر رطب و یابسی که به زبانش می‌آید، به دین نسبت می‌دهد، حرف دین را بزنید، باید بتوانید سفسطه او را بشناسید؛ تا سفسطه و مغالطه را باز کنید. در وارد شدن به وادی تفکرات دینی، مثل هر چیز دیگر، به علم و سواد این کار، احتیاج است.

(بیانات رهبر معظم انقلاب اسلامی در دیدار طلاب و روحانیون اصفهان،

۱۳۸۰/۸/۸، به نقل از کتاب حوزه و روحانیت در نگاه رهبری، ص ۵۹۶)

اگر ما در گذشته علمایی داشتیم که حرف می‌زدند یا می‌نوشتند یا شبهات را بر طرف می‌کردند و یا معارف می‌گفتند، امروز چند برابر آن تعداد با کیفیت‌های بالا مورد نیاز است.

(بیانات در آغاز درس خارج فقه ۱۴/۰۶/۱۳۷۴)

امروز در قم فضلالی جوانی به این کارها مشغول هستند؛ خوب هم مشغول هستند؛ من با بعضی از آنها و آثارشان آشنایم؛ اما این در حوزه‌های ما باید به صورت یک جریان اصیل دربیاید. همه باید خود را با این حرکت و این جریان آشنا کنند.

(بیانات در دیدار علما و روحانیون استان همدان ۱۳۸۳/۰۴/۱۵)

ما به مطهری‌هایی در دهه‌های آینده احتیاج داریم. سرمایه‌ی غنی و تمام نشدنی‌یی که امروز از فرهنگ اسلامی در اختیار ماست، در این مصاف امکانات خیلی فراوانی در اختیار ما می‌گذارد؛ اگر ما اهل استفاده‌ی از اینها باشیم. حقیقتاً یک زرادخانه‌ی عظیم فکری و فرهنگی در اختیار ماست؛ اگر بتوانیم از آن درست استفاده کنیم. امروز خوشبختانه فضلالی جوانی هستند؛ من می‌بینم. در حوزه‌ی قم، در تهران، فضلا، علما، افراد صالح، شایسته، از لحاظ علمی، از لحاظ بلند نظری و فکر قوی وجود دارند؛ باید وارد این میدان‌ها شوند و حضور در این میدان‌ها را گسترش دهند.

(بیانات در دیدار اعضای کنگره‌ی حکمت مطهر ۱۳۸۲/۱۲/۱۸)

نکته‌ی دوم که خوب است روی آن فکر شود، تداوم این جریان است. ما که نمی‌توانیم در شهید مطهری متوقف شویم. درست است که الان هم بعد از بیست‌وپنج سال از شهادت این مرد، کتاب‌های او جزو پرفروش‌ترین و جذاب‌ترین و مطلوب‌ترین کتاب‌ها برای نسل‌های جوانی

فکر متین و منطقی اسلام است و الان هم ما واقعا بدیل و عدیلی برای مجموعه‌ی کتاب‌های شهید مطهری رضی الله عنه نداریم و با این که کارهای خوبی هم شده، بلاشک از لحاظ اهمیت و تأثیرگذاری و جذابیت و اتقان، هنوز هم در بالاترین سطح قرار دارد؛ لیکن جریان ورود در عرصه‌ی چالش با افکاری که وارد می‌شود و نقادی علمی و برخورد صحیح با آنها و تفکیک صحیح از سقیم مواد و اجزاء آنها و تبیین فکر اسلامی در زمینه‌ی آنها باید ادامه پیدا کند و این جزو وظایف مهمی است که وجود دارد.

(بیانات در دیدار اعضای کنگره‌ی حکمت مطهر ۱۳۸۲/۱۲/۱۸)

۳-۴-۳. الگوسازی از بزرگان پاسخ‌گویی

علامه مجلسی رحمته الله علیه

یک روز مرحوم مجلسی رضی الله عنه در کتاب «حق‌الیقین» و «عین‌الحیة» و امثال اینها، اخلاق و عقاید دینی را با همان زبان خودش می‌گفت و دنیایی را به تفکر اعتقادی شیعی نزدیک می‌کرد. شما خیال نکنید که این کتب مجلسی بیهوده نوشته شده است؛ نخیر، پایه‌های تشیع را - در آن زمانی که تشیع در کشور ما تازه بود- همین کتاب‌ها قرص کرده است. به کتاب‌های «حیة‌القلوب» و «حق‌الیقین» و «عین‌الحیة» مجلسی به چشم حقارت نگاه نکنید و نگویید اینها چه اثری دارد؛ نخیر، اینها یک روز خیلی

اثر داشته است. مجلسی وقتی آمده است که در همان شهر، یک قرن و نیم قبل از آن، برای این‌که مردم را به عقاید شیعه وادار کنند، چه کارهای حتی غیرانسانی‌ای کرده بودند؛ مجلسی و امثال او آمدند این عقاید را در دل‌های مردم محکم کردند.

(بیانات در دیدار با مسؤولان سازمان تبلیغات اسلامی ۱۳۷۰/۱۲/۰۵)

علامه طباطبایی رحمته الله علیه

... کسی مثل مرحوم علامه‌ی طباطبایی رضوان الله علیه در حوزه‌ی علمیه‌ی قم پیدا شد؛ ایشان، هم فقیه بود و هم اصولی؛ هم می‌توانست درس خارج فقه مفصلی بدهد؛ هم می‌توانست درس خارج اصول مفصلی ترتیب دهد و فضلا را جمع کند؛ اما او به کاری پرداخت که آن روز آن را لازم می‌دانست. بعد هم حوادث و وقایع شهادت داد بر این‌که اینها لازم است.

(بیانات در دیدار علما و روحانیون استان همدان ۱۳۸۳/۰۴/۱۵)

شهید مطهری رحمته الله علیه

یکی از تربیت‌شده‌های او [علامه طباطبایی رضوان الله علیه]، مرحوم شهید مطهری رضوان الله علیه است. کاری که شهید مطهری کرد، امروز باید همه‌ی فضلالی جوان درصدد باشند خود را برای آن آماده کنند؛ و اگر آماده هستند، اقدام کنند.

(بیانات در دیدار علما و روحانیون استان همدان ۱۳۸۳/۰۴/۱۵)

مرحوم شهید مطهری نمونه‌ی یک شخصیت روحانی متناسب با زمان است که می‌تواند در چالش اول، کار درست بکند و اقدام بجا انجام دهد. البته شبیه ایشان باز هم داشتیم و بحمدالله امروز هم داریم. امروز در قم فضلی جوانی به این کارها مشغول هستند؛ خوب هم مشغول هستند؛ من با بعضی از آنها و آثارشان آشنایم؛ اما این در حوزه‌های ما باید به صورت یک جریان اصیل دربیاید. همه باید خود را با این حرکت و این جریان آشنا کنند.

(بیانات در دیدار علما و روحانیون استان همدان ۱۳۸۳/۰۴/۱۵)

گردهمایی و بزرگداشت شهید مطهری را به این سمت‌ها بکشانید که کسانی تشویق بشوند وارد این میدان‌ها شوند و برای مواجهه‌ی با امواج تبلیغاتی جدید وارداتی در همه‌ی زمینه‌ها آماده شوند؛ در زمینه‌ی فلسفه، در زمینه‌ی کلام، در زمینه‌ی مسائل گوناگون کشور که با مباحث اسلامی سروکار دارد.

(بیانات در دیدار اعضای کنگره‌ی حکمت مطهر ۱۳۸۲/۱۲/۱۸)

۳-۴-۴. ارتقاء جایگاه پاسخگویی در حوزه‌های علمیه

در گذشته، اگر کسی می‌خواست در حوزه، مقام علمی پیدا کند، بایستی به تفسیر نمی‌پرداخت! یک آقای ملّای محترم عالمی، فرضاً اهل تفسیر باشد و مردم از تفسیر او استفاده کنند؛ بعد برای خاطر آن که این درس، موجب می‌گردد او به

بی‌سوادى شهره بشود، این درس را ترک کند!
شما را به خدا، این، فاجعه نیست؟!

باید عکس این باشد؛ یعنی بگویند: «آقای فلانى، متخصص و استاد بزرگ تفسیر است؛ ایشان، متخصص در فلسفه است؛ ایشان، متخصص در تاریخ است!» یعنی باید عنوانی در حوزه باشد. این طور چیزها، باید در حوزه ارزش پیدا بکند؛ کما این که در گذشته هم، از این چیزها بوده است.

در همین زمان خود ما، مرحوم علامه طباطبایى رضی الله عنیه در حدی بود که اگر منحصر به فقهت می‌شد، یقیناً به مرجعیت تقلید می‌رسید؛... اما ایشان آمد [و] مشغول فلسفه گردید و رکنی شد و بعد از آن که در قم، هیچ نشان قابل توجهی از فلسفه نبود، آن را احیاء کرد؛... حوزه‌ها، باید این‌طور باشند. اینگونه نباشد که همه، باید رشته فقهت را بگیرند؛ نخیر؛ طلبه باید بداند که اگر رشته تاریخ یا تفسیر یا فلسفه یا کلام یا علوم قرآن یا بقیه علوم اسلامی را پیمود، ارزشی در انتظار اوست و ارزشگذاری مناسبی می‌شود.

(بیانات در آغاز درس خارج فقه، ۱۳۷۰/۶/۳۱، به نقل از کتاب حوزه و روحانیت در نگاه رهبری، ص ۵۴۷)

امروز شبهات فراوانی در عالم ذهنیات و معارف بشری هست. حوزه‌های علمیه باید این شبهات و راه مقابله‌ی با آنها را بدانند... پس، این رشته‌ها باید در حوزه‌ها، مورد توجه قرار بگیرد و

متخصصانی در این علوم، تربیت بشوند و حوزه به چشم بی‌اعتنایی، به اینها نگاه نکند.

(بیانات در آغاز درس خارج فقه ۱۳۷۰/۰۶/۳۱، به نقل از کتاب حوزه و روحانیت در نگاه رهبری، ص ۵۶۱)

۳-۴-۵. تولید پاسخ برای شبهاتی که هنوز مطرح نشده‌اند

کار در این زمینه [برخورد با شبهات] هم، برای حوزه‌ها لازم است؛ باید فکر اسلامی را تولید کنند؛ باید پاسخ دهند به شبهاتی که هنوز مطرح نشده! ما نباید منتظر باشیم که شبهات را مطرح کنند، آنگاه بنا به جواب دادن بگذاریم؛ باید افرادی، این توانایی را داشته باشند که شبهات را قبل از ورود به حوزه‌های فکری و ذهنی، جست‌وجو کنند؛ آن را در خاستگاه‌های آن، جست‌وجو کنند. غالب شبهاتی که افرادی که خودشان را روشنفکر قلمداد می‌کنند، مطرح می‌کنند، ... خاستگاه‌های بیگانه و غربی دارد... گاه پنجاه یا صد سال، از اعتبار آنها گذشته!... فضایی ما، باید خاستگاه شبهات را پیدا کنند؛ خودشان را آماده و مجهز کنند که قبل از ورود شبهه، ذهن‌ها را مصونیت ببخشند؛ این را ما قبلاً مطرح کردیم و عمل هم شد؛ بعضی رفتند و تحقیق کردند و خودشان را آماده کردند.

(بیانات مقام معظم رهبری در آغاز درس خارج فقه، ۱۳۸۰/۰۶/۱۹، به نقل از کتاب حوزه و روحانیت در نگاه رهبری، ص ۵۴۱)

ما در برابر شبهات، نباید همیشه به صورت تدافعی عمل کنیم؛ ننشینیم تا شبه‌های بیاید، حتی یک مقدار هم، از آمدن شبهه، دیر خبردار بشویم [تا] خوب، جاگیر بشود؛... بعد آنها، زبان باز کنند؛... بعد ما، تازه به فکر بیفتیم این شبهه را بر طرف کنیم!... باید زمینه‌های ایجاد شبهه را شناخت. ما مبانی بسیار قوی و قویمی در اختیار داریم؛ کلام ما، خیلی قوی است؛ فلسفه ما، بسیار والاست؛ در فقه ما، ژرفاهای بسیار عجیبی هست که در جاهای دیگر، دیده نمی‌شود.

ما به استقبال حرف برویم؛ به استقبال شبهه برویم؛ اینها، بدون برنامه‌ریزی، آسان نیست!... یک وقت، ممکن است کاری با برنامه‌ریزی، مثلا در ظرف ده سال تحقق پیدا کند؛ اما همان کار، بدون برنامه‌ریزی، در ظرف صد سال پیش بیاید؛ به تدریج، یک نفری پیدا بشود یک کاری بکند؛ تصادفا، دیگری پیدا بشود [که] کار او، مکمل کار این بشود. چقدر دوباره‌کاری‌ها، چقدر تکرارها، چقدر تناقض‌ها [پیش می‌آید]؛ با برنامه‌ریزی، اینها برطرف می‌شود. این، یک مسئله بسیار مهم و یک نیاز بسیار اساسی است.

(بیانات در آغاز درس خارج فقه، ۱۳۷۹/۶/۲۰، به نقل از کتاب حوزه و روحانیت در نگاه رهبری، ص ۵۴)

۳-۴-۶. گسترش پاسخ شبهات رایج، در کل کشور

باید مطالبی از مسائل اسلامی آماده گردد و به شکل مناسبی تحریر و تقریر بشود و در همه جای

کشور گفته بشود؛ آن چنان که در همه‌ی دل‌ها و ذهن‌ها جای بگیرد. باید مطالبی از مسائل اسلامی انتخاب بشود که پاسخ به شبهه‌های تقدیری و فرضی‌بی باشد که می‌دانیم امروز با وسایل مختلف، در بین خواص مردم پراکنده می‌شود.

(سخنرانی در آغاز هفتمین گردهمایی ائمه‌ی جمعه‌ی سراسر کشور

۱۳۷۰/۰۶/۲۵)

۱۵۹

۳-۴-۷. بهره‌گیری از کلیه امکانات

برای پاسخ‌گویی

ما باید خود را آماده کنیم و با توجه به سرمایه‌های عظیم فکری و فرهنگی‌ای که در اختیار ما است، اگر از همه امکانات خوب استفاده کنیم در این مصاف پیروز خواهیم شد.

(پیام به همایش جهانی حکمت مطهر، ۱۳۸۳/۲/۶)

باید از چارچوب‌های مستحکم و استخوان‌بندی قوی حوزه‌ی علمیه و از امکانات فراوان فکری و معنوی‌یی که در این مراکز است، وسایلی برای فراهم کردن پاسخ‌های این استفهام‌های فراوان و ساختن انسان‌هایی که بتوانند مثل چشمه‌های جوشانی از معارف و احکام بجوشند و نیازها و خلاءها را پر کنند ساخت.

(سخنرانی در دیدار با اساتید، مسؤولان، فضلا و طلاب بنیاد فرهنگی

باقرالعلوم علیه السلام ۱۳۶۸/۱۱/۰۱)

... «لَا يَنْتَشِرُ الْهُدَى إِلَّا مِنْ حَيْثُ انْتَشَرَ الضَّلَالُ»؛

این، از کلمات مرحوم سید شرف‌الدین رضی‌الله‌عنه است. آنها، ضلالت را چگونه منتشر می‌کنند؟ از همان راه، هدایت را باید منتشر کرد! همان جوری که آن جاهل یا مغرض... وارد میدان شده است... همین‌طور بایستی اهل علم و اهل دین، وارد بشوند و معارف اصیل را، معارف ناب را، غلط بودن آن فکر را بیان کنند.

(بیانات در آغاز درس خارج فقه، ۱۳۷۹/۶/۲۰، به نقل از کتاب حوزه و روحانیت در نگاه رهبری، ص ۵۴۲)

امروز، وظایف حوزه‌های علمیّه، با گذشته، تفاوت‌های زیادی کرده است؛... امروز، شما ببینید وسایل تبلیغ در دنیا، چقدر متنوع شده؛ این طرف دنیا، یک نفر جوان، پای یک دستگاه کوچک می‌نشیند و افکار، تصورات، تخیلات، پیشنهادهای فکری و پیشنهادهای عملی را از سوی هر کسی - بلکه هر ناکسی - از آن طرف دنیا، دریافت می‌کند!... میدان افکار مردم و مؤمنین، عرصه کارزار تفکرات گوناگون است. امروز، ما در یک میدان جنگ و کارزار حقیقی فکری قرار داریم؛ این کارزار فکری، به هیچ وجه، به زیان ما نیست؛ به سود ماست، اگر وارد این میدان بشویم و آنچه را نیاز ماست - از مهمات تفکر اسلامی و انبارهای معارف الهی و اسلامی - بیرون بکشیم و صرف کنیم؛ قطعاً، بُرد با ماست؛ لیکن مسئله، این است که ما باید این کار را بکنیم.

(بیانات رهبر معظم انقلاب اسلامی در دیدار علما و روحانیون کرمان،

۱۳۸۴/۲/۱۱، به نقل از کتاب حوزه و روحانیت در نگاه رهبری، ص ۵۲۵)

۳-۴-۸. ارتقاء کیفی و کمی برنامه‌ها

به تناسب نیازها

آیا روال جاری و موجود حوزه‌های علمیه، برای پاسخ دادن به این نیازها کافی است؟ جواب این است که نه، کافی نیست.

(سخنرانی در دیدار با اساتید، مسؤولان، فضلا و طلاب بنیاد فرهنگی

باقراالعلوم ع ۱۳۶۸/۱۱/۰۱)

۱۶۱

حوزه‌های ما با وضع کنونی نمی‌تواند آن انتظارات را پاسخ دهد؛ مگر در آن برنامه‌ریزی شود و طرح نویسی افکنده و دنبال گردد.

(سخنرانی در دیدار با مجمع نمایندگان طلاب و فضایی حوزه‌ی

علمیه‌ی قم ۱۳۶۸/۰۹/۰۷)

ما هیچ توصیه نمی‌کنیم که شما، همانطور بنویسید که علامه مجلسی می‌نوشت؛ اما توصیه می‌کنیم مثل علامه مجلسی، نیاز زمان را درک کنید. علامه مجلسی... فقیه، محقق و وارد در علوم عقلی بوده است؛ ... در عین حال، فقیهی، محدّثی، عالم معقول و منقولی در این حدّ، در زمان خودش، به زبان فارسی، کتاب «حق‌الیقین» و «عین‌الحیة» را می‌نویسد؛ ... او، نیاز زمان را درک کرد؛ در آن فضای صوفی زده دوران صوفی که اطلاعات مردم مسلمان ... در حدّ پایینی است، او به جای این که به زید و عمرو توصیه کند که [قلم] بردارید [و] بنویسید، خودش دست به قلم می‌شود و این کتاب‌های فارسی را می‌نویسد. البته، کتاب «حق‌الیقین»، کتاب

امروز نیست؛ ... امروز، حق‌الیقین و حیات‌القلوبی دیگر، به تناسب نیازهای فکری امروز، لازم است. (بیانات رهبر معظم انقلاب اسلامی در دیدار طلاب و روحانیون اصفهان، ۱۳۸۰/۸/۸، به نقل از کتاب حوزه و روحانیت در نگاه رهبری، ص ۵۴۴)

۳-۴-۹. حضور روشن‌گرانه در نقاطی که دشمن در آن ایجاد تردید می‌کند

در آن‌جا که برای مردم ابهامی هست، آن‌جا که دشمن سؤالاتی را مطرح می‌کند؛ بذر تردیدی می‌کارد و در جامعه می‌پاشد، آن‌جا وظیفه‌ی شماست که این بذر تردید را از بیخ و بن در بیاورید و حقایق را روشن کنید.

(بیانات در دیدار نمایندگان دوره‌ی چهارم مجلس شورای اسلامی ۱۳۷۱/۰۳/۲۰)

۳-۵. ایجاد بسترهای لازم برای تحقق اهداف

۳-۵-۱. بسترهای علمی

الآن، بحران‌های ناشی از تهاجم فرهنگی دشمن، وجود دارد... و حوزه، باید خودش را آماده کند برای این کار... این را هم به شما عرض بکنم: این درس فقه و اصول و استدلال و خارج، جزء اوجب واجبات است؛ اما این، جواب آن [تهاجم] را هم نمی‌دهد! نه این که اگر گفتیم: «این، جواب آن را نمی‌دهد!»، یکی بگوید: «آقا! شما با درس خارج و با فقه استدلالی مخالفید!» خیر! بنیة اصلی و استخوان‌بندی حوزه، فقه

است؛ در این، شکی هم نیست؛ باید هم این استدلال و این دقت و این فقاقت، روزبه روز، قویتر بشود؛ اما جواب آن کار را، این فقاقت شما نمی‌دهد؛ نه خود فقاقت می‌دهد؛ نه مقدماتش!

(بیانات رهبر معظم انقلاب در دیدار با اعضای شورای عالی حوزه‌های علمیه

۷۷/۷/۹، به نقل از کتاب حوزه و روحانیت در نگاه رهبری، ص ۴۳۵)

گسترش دروس فلسفه

این که علمای بزرگ ما کلام را تعلیم می‌دادند، فلسفه را تعلیم می‌دادند و شخصیتی مثل علامه‌ی حلی - که فقیه عالیقدری است - هم در کلام کتاب دارد، هم در فلسفه کتاب دارد، به خاطر این بود که با بارور کردن عقلیت مخاطبان خودشان بتوانند از ورود یا جای‌گیر شدن شبهه‌ها در ذهن پیشگیری کنند. مخاطب آنها - چه انسان معمولی یا طالب علم، یا شخص فرزانه و تحصیلکرده - در مقابل شبهه‌یی که به ذهن او می‌رسید یا دیگری به ذهن او وارد می‌کرد، در نمی‌ماند.

(بیانات در دیدار علما و روحانیون استان همدان ۱۳۸۳/۰۴/۱۵)

ما دین را باید بفهمیم؛ امروز، مخاطبان شما نیاز دارند به این که از دین و معارف دینی، آگاه شوند؛ ... طلبه علوم دینی، ... با علوم عقلی هم، باید آشنا باشد؛ علوم عقلی، راه دستیابی به ذهن مخاطبان است. امروز در دنیا، در قالب فلسفه‌هایی که گاهی عمقی هم ندارد؛ ولی صورت فلسفی دارد، ذهن انسان‌ها را شکل می‌دهند؛ بعضی از اینها،

حتی در خدمت سیاست‌ها قرار می‌گیرد! کسانی به نام فیلسوف، ... در غرب، وجود داشتند که بدون تردید، در خدمت سیاست‌های سرمایه‌داری کار کردند؛ البته ... اسمی از نظام سرمایه‌داری نیاوردند؛ اما آنچه آنها به عنوان فلسفه دادند، در خدمت نظام سرمایه‌داری است.

این، معنایش، این است که آن کسانی که دنیا را طعمه سیاست خود می‌دانند، از همه راه‌ها استفاده می‌کنند و این، یکی از راه‌های نزدیک ساختن ذهن مخاطبان و ذهن ملت‌هاست، اینها، ذهن‌ها را از این طریق، منحرف می‌کنند. [راه] مقابله با او، با جنجال و با تکفیر و با دشنام و با عصبانی شدن نیست؛ گره را باید باز کرد؛ لگد کوبیدن روی گره، گره را باز نمی‌کند! این، احتیاج دارد به قدرت فکری؛ امروز، حوزه‌های علمی ما، نیاز دارند به معارف عقلی؛ کلام باید بخوانند؛ فلسفه باید بدانند؛ البته ستون فقرات حوزه‌های علمی، فقه است بدون تردید؛ اما اینها در کنارش، لازم است.

(بیانات مقام معظم رهبری در دیدار علما و طلاب استان فارس، ۱۳۸۷/۲/۱۱،

به نقل از کتاب حوزه و روحانیت در نگاه رهبری، ص ۶۱۳)

امروز اگر نظام و جامعه‌ی ما از فلسفه محروم بماند، در مقابل این شبهات گوناگون، این فلسفه‌های وارداتی مختلف، لخت و بی‌دفاع خواهد ماند. آن چیزی که می‌تواند جواب شماها را بدهد، غالباً فقه نیست؛ علوم عقلی است؛ فلسفه و کلام. اینها لازم است. در حوزه، اینها رشته‌های

مهمی است. رشته‌ی مهم دیگر، تفسیر است؛ انس با قرآن، معرفت قرآنی. ما نباید از تفسیر محروم بمانیم. درس تفسیر مهم است، درس فلسفه مهم است؛ اینها رشته‌های بسیار باارزشی است.

(بیانات در اجتماع بزرگ طلاب و فضلاء حوزه‌ی علمیه‌ی قم ۱۳۸۹/۷/۲۹،

به نقل از کتاب حوزه و روحانیت در نگاه رهبری، ص ۵۶۱)

۱۶۵

فکر
راه

فصل سوم / مدیریت و ساماندهی امرپاسخ‌گویی

آن روزی که مرحوم علامه طباطبائی رحمته‌الله در نجف پیش مرحوم آسید حسین بادکوبه‌ای رحمته‌الله فلسفه می‌خواند، آن روز نیاز به فلسفه‌ی اسلامی بمراتب کمتر از امروز بود که این همه مکاتب گوناگون، این همه افکار جدید، این همه شبهه، این همه پیشنهاد فکری در دنیا مطرح است؛ آن هم با این روابط و ارتباطات آسان و سریع؛ با اینترنت و با بقیه‌ی وسائل، کتاب و مجله و چه و چه. بنابراین به فلسفه احتیاج است. نه فقط به فلسفه، به علوم دیگر هم در حوزه‌ی قم نیاز است.

(بیانات در اجتماع بزرگ طلاب و فضلاء حوزه علمیه قم ۱۳۸۹/۷/۲۹)

امروز هم، آدم، قرائن و شواهدی را مشاهده می‌کند که اینها، می‌خواهند حجه‌های قوی فلسفی بیاورند؛ آن وقت، درست نقطه‌ی مقابل ما که فلسفه را یک امر کاملاً مربوط به خواص قرار داده‌ایم! - یعنی اصلاً بروز و ترشح فلسفه، از درون انسان بوده... آنها بر عکس، فلسفه را در سطوح مختلف ترویج کرده‌اند؛ یکی از رشته‌های تألیف و کار فلسفی، فلسفه برای کودکان است؛ کتاب‌های متعدّد نوشته‌اند برای کودکان؛

فلسفه برای کودکان، یعنی ذهن بچه را از اول، با همان مبانی فلسفی که امروز، مورد پسند لیبرال دموکراسی است، [بار آوردن!] یقیناً در نظام شوروی سابق و نظام‌های مارکسیستی، دستگاه فلسفه، اگر برای کودکان و نوجوانان بود، آن چیزی [تهیه می‌شد] که منتهی بشود مثلاً به فلسفه علمی مارکس!

ما از این، غفلت داریم؛ من به این دوستانی که در بنیاد ملاصدرا مشغول به کار هستند، به آنها سفارش کردم؛ گفتم: «بنشینید [و] کتاب بنویسید برای جوان‌ها، برای کودکان!» این کاری است که قم، می‌تواند بکند؛ این کاری است که قم، می‌تواند همّت بر او بگمارد؛ از جمله کارهای بسیار لازم است، بسط فلسفه؛ البته با مبانی بسیار مستحکم، ادبیات خوب [و] جذاب؛ از این کارها، زیاد هم کرده‌اند.

(بیانات مقام معظم رهبری در جمع نخبگان و فضایی علوم عقلی اسلامی حوزه‌ی علمیه‌ی قم، ۱۳۸۲/۱۰/۲۹، به نقل از کتاب حوزه و روحانیت در نگاه رهبری، ص ۵۶۸)

نباید کسی بگوید: «ما کلام را یاد می‌گیریم؛ فلسفه، دیگر چیست؟! نخیر؛ کلام در یک-جا مشکل گشاست؛ اما وقتی بنای زورآزمایی و کشتی گرفتن با فلسفه‌های غربی باشد، فلسفه لازم داریم! وقتی این را نداشته باشید، یک فلسفه‌نمای بیسواد، در فلان محیط دانشگاهی پیدا می‌شود [و] یک گروه سیاسی هم، به خاطر پیروزی در انتخابات، به مصلحت خود می‌بیند

از این فیلسوف‌نما، حمایت و پشتیبانی کند؛ در این صورت، مگر می‌شود گفت بالای چشم این فیلسوف‌نما، ابروست؟! هر چه بگوییم، می‌گویند: «اینها سیاسی‌اند!» و در محیط‌های علمی هم، دیگر جرئت نمی‌کنند نقدش کنند!

اگر فلسفه‌دانی وجود داشته باشد، در چارچوب استدلال و برهان فلسفی و منطقی، می‌شود رفت و کشتی گرفت و اینها را، خرد و خمیر کرد! خیلی از مباحثی که بعضی از آقایان نوگرا که چهار کلمه فلسفی غربی خوانده‌اند، می‌خواهند راجع به اسلام و همه مبانی دینی اظهار نظر کنند، مبتنی بر مبانی فلسفی است که پنجاه سال است در اروپا، منسوخ شده؛... اما اینها، تازه آن را آورده‌اند تا از آن، استفاده کنند! پس شما، فلسفه لازم دارید و باید به‌روز باشید.

(بیانات رهبر معظم انقلاب اسلامی در دیدار با علما و طلاب قزوین،

۱۳۸۲/۹/۲۵، به نقل از کتاب حوزه و روحانیت در نگاه رهبری، ص ۵۶۱)

گسترش دروس کلام

این که علمای بزرگ ما کلام را تعلیم می‌دادند، فلسفه را تعلیم می‌دادند و شخصیتی مثل علامه‌ی حلی - که فقیه عالی‌قدری است - هم در کلام کتاب دارد، هم در فلسفه کتاب دارد، به خاطر این بود که با بارور کردن عقلیت مخاطبان خودشان بتوانند از ورود یا جای‌گیر شدن شبهه‌ها در ذهن پیشگیری کنند. مخاطب آنها - چه انسان معمولی یا طالب علم، یا شخص فرزانه و تحصیل‌کرده - در مقابل شبهه‌یی که به ذهن

او می‌رسید یا دیگری به ذهن او وارد می‌کرد، در نمی‌ماند.

(بیانات در دیدار علما و روحانیون استان همدان ۱۳۸۳/۰۴/۱۵)

حوزه باید در زمینه های کلامی، فکری نو تولید کند.

گردهمایی و بزرگداشت شهید مطهری را به این سمت‌ها بکشانید که کسانی تشویق بشوند وارد این میدان‌ها شوند و برای مواجهه‌ی با امواج تبلیغاتی جدید وارداتی در همه‌ی زمینه‌ها آماده شوند؛ در زمینه‌ی فلسفه، در زمینه‌ی کلام، در زمینه‌ی مسائل گوناگون کشور که با مباحث اسلامی سروکار دارد.

(بیانات در دیدار علما و روحانیون استان همدان ۱۳۸۳/۰۴/۱۵)

آنچه را به نظر می‌رسد علاج [کاستی‌های حوزه] است، فهرست وار مطرح می‌کنم: ... سابقاً، ایجاد رشته‌های مستقل، مثل فقه و کلام است. فقه، یک رشته اصلی در حوزه علمی است؛ کلام هم، باید یک رشته اصلی باشد. نگوید که حالا، چند ساعت هم، درس کلام می‌گذاریم! نه؛ طلبه باید تا جایی بخواند؛ بعد، طرف فقه یا کلام برود. به عنوان یک رشته اصلی در حوزه، باید مجتهد در کلام هم داشته باشیم.

(بیانات مقام معظم رهبری در جمع فضلا و نخبگان حوزه‌ی علمیه‌ی قم، ۱۳۷۴/۹/۱۴، به نقل از کتاب حوزه و روحانیت در نگاه رهبری،

ص ۵۴۸)

گسترش دروس تفسیر

آن چیزی که می‌تواند جواب شماها را بدهد، غالباً فقه نیست؛ علوم عقلی است؛ فلسفه و کلام. اینها لازم است. در حوزه، اینها رشته‌های مهمی است. رشته‌ی مهم دیگر، تفسیر است؛ انس با قرآن، معرفت قرآنی. ما نباید از تفسیر محروم بمانیم. درس تفسیر مهم است، درس فلسفه مهم است؛ اینها رشته‌های بسیار باارزشی است.

(بیانات در اجتماع بزرگ طلاب و فضلاء حوزه‌ی علمیه‌ی قم ۱۳۸۹/۷/۲۹،

به نقل از کتاب حوزه و روحانیت در نگاه رهبری، ص ۵۶)

۱۶۹

سازماندهی کارگروه‌های تخصصی با هدف

پاسخگویی به شبهات جدید در فضای علمی جهان

با توجه به ارتباطات سریعی که امروز، در دنیا هست که هر حرفی، هر فکری، هر منطقی، هر شبهه‌ای، هر راه حلی که در یک گوشه دنیا مطرح بشود، گاهی در ظرف یک روز یا یک ماه، به آن طرف دنیا می‌رسد یا می‌تواند برسد، باید حوزه‌های مثل حوزه علمیه‌ی قم، برنامه‌ریزی کند: افرادی را آماده داشته باشند، برای طرح مسائلی که در دنیا، امروز در زمینه‌های گوناگون، مورد بحث است.

(بیانات در دیدار اعضای کنگره‌ی حکمت مطهر ۱۳۸۲/۱۲/۱۸، به نقل

از کتاب حوزه و روحانیت در نگاه رهبری، ص ۵۳۸)

دیگران، چقدر در زمینه فلسفه و کلام و کلام جدید و فلسفه دین و مباحث دین‌شناسی و سایر زمینه‌ها، مطلب نوشته‌اند و چقدر کار کرده‌اند!

ممکن است همهٔ اینها، غلط باشد؛ اما بالأخره، یک متاع فکری و موج فکری است که بخشی از فضای ذهن جامعه را اشغال خواهد کرد. شما در حال حاضر، کجا هستید؟ چگونه می‌خواهید با اینها مقابله کنید؟ کجاست عبدالجلیل رازی قزوینی که «النقض» مناسب این زمان را هم بنویسد؟ و نه یک کتاب، بلکه ده هزار کتاب در این زمینه‌ها، نوشته شود؟

... ما جواب سؤالات را از صندوقچهٔ ذهن خودمان می‌دهیم [که] گاهی محدود و گاهی ناقص است؛ خودِ آدم خیال می‌کند جواب، کامل است! چون توجه به جوانب ندارد؛ اگر دو کتاب دیگر مطالعه کرده بودیم، جوابی که می‌دادیم، عالمانه‌تر، کاملتر، به‌روزتر و احیاناً درست‌تر بود!

(بیانات مقام معظم رهبری در جمع فضلا و نخبگان حوزه‌ی علمیه‌ی قم،

۱۳۷۴/۹/۱۴، به نقل از کتاب حوزه و روحانیت در نگاه رهبری، ص ۵۶۰)

۳-۵-۲. تقویت منابع انسانی

۳-۵-۲-۱. بهره‌گیری از نیروهای جوان و خلاق

در عرصهٔ پاسخ‌گویی

وقتی که محقق می‌گوییم، فوراً ذهن به سمت پیرمردهای از کار افتاده نرود؛ محققان جوان - مثل خود شما - بنشینند این‌ها را تقسیم‌بندی کنند و تفکر و ذهنیت انقلاب و به تعبیر اروپایی آن، ایدئولوژی انقلاب را ... تدوین کنند و آن را - نه در یک جلد کتاب و نه با یک بیان - بیرون بدهند؛ که اگر از ما پرسیدند: انقلابتان چیست؟

بگوییم این است. اگر شما چنین کاری نکردید، دیگرانی که غالباً صلاحیت ندارند، خواهند کرد.

(سخنرانی در دیدار با مجمع نمایندگان طلاب و فضایی حوزه‌ی

علمیه‌ی قم ۱۳۶۸/۰۹/۰۷)

۳-۵-۲-۲. پرورش نیروی انسانی کارآمد برای

پاسخ‌گویی

... مسأله این است که آیا روال جاری و موجود حوزه‌های علمیه، برای پاسخ دادن به این نیازها کافی است؟ جواب این است که نه، کافی نیست. باید از چارچوب‌های مستحکم و استخوان‌بندی قوی حوزه‌ی علمیه و از امکانات فراوان فکری و معنوی‌یی که در این مراکز است، وسایلی برای ... ساختن انسان‌هایی که بتوانند مثل چشمه‌های جوشانی از معارف و احکام بجوشند و نیازها و خلأها را پر کنند، ساخت.

(سخنرانی در دیدار با اساتید، مسؤولان، فضلا و طلاب بنیاد فرهنگی

باقرالعلوم (ع) ۱۳۶۸/۱۱/۰۱)

۳-۵-۲-۳. جذب و تربیت طلاب و فضایی

توانمند، متناسب با حجم شبّهات

... حوزه‌ی علمیه باید مثل یک کارخانه‌ی تأمین‌کننده‌ی نیازهای جامعه، مرتّب کار کند و محصول خود را که همان محققان و مبلغان و مدرّسان و مؤلفان و انواع قشرهای روحانی هستند، بیرون دهد. حوزه باید برنامه‌ریزی کند و مشخص باشد که مثلاً پنج سال دیگر چه تعداد مبلغ مناسب برای مناطق گوناگون دنیا و داخل کشور

تربیت می‌شود. همچنین در زمینه‌ی مسائل قرآنی و تفسیر و دیگر علوم حوزوی و نیز تربیت مدرّس برای دانشگاه‌ها و دروس معارف اسلامی و نیز تربیت محقق و مؤلف برای پاسخگویی و مقابله با شبهات، برنامه‌ریزی منظم و مرتبی داشته باشد.

(بیانات در آغاز درس خارج فقه ۱۴/۰۶/۱۳۷۴)

۴-۲-۵-۳. شاخصه‌های مطلوب تربیتی

پاسخ‌گویان

شهید مطهری با قوت فکری و اندیشه صائب خود در دهه‌های ۱۳۴۰-۵۰ وارد میدان‌هایی شد که تا آن زمان هیچ کس در زمینه مسائل اسلامی وارد آن نشده بود و با تفکرات وارداتی غربی و شرقی به چالش علمی عمیق، وسیع و تمام نشدنی پرداخت و در جبهه مقابله با مارکسیسم و تفکرات غربی و لیبرالیسم دست به یک جهاد هوشمندانه زد و با توان علمی و ایمان راسخ و اعتماد به نفس، موفقیت‌های بزرگی به دست آورد و با قدرت اجتهاد و انصاف و ادب علمی، روشی متقن و بدور از تحجر و التقاط برای معرفی اسلام و مقابله با کج‌اندیشی و انحراف ایجاد کرد و پایه‌های افکار مورد نیاز جامعه اسلامی و انقلابی را تأسیس نمود و نقش مؤثری بر جریان فکری اسلامی و شکل‌گیری نظام اسلامی بر جای گذاشت و بصورت سنگری امن برای جوانان طالب و علاقمند فکر اسلامی در حوزه‌ها و دانشگاه‌ها درآمد تا بتوانند زیر سایه این تفکر عمیق و مستحکم دین خود را حفظ کنند و دست‌آوردهای نوین فکری داشته باشند و از آن دفاع نمایند.

(پیام به همایش جهانی حکمت مطهر ۰۶/۰۲/۱۳۸۳)

... مرحوم شهید مطهری رضوان الله علیه در میدان مبارزه‌ی با افکار التقاطی فعال بود؛ حقیقتاً هم پهلوان این میدان بود؛ اما شهید مطهری چرا موفق شد؟ چرا این اثر عمیق و گسترده را از جهت ایجابی و سلبی در جامعه‌ی فکری ما گذاشت؟ چون برای آماده‌سازی خود، تلاش فراوان علمی کرده بود؛ بعد هم برای خرج کردن این ذخیره‌ی علمی، به هیچ‌وجه سستی و کوتاهی نکرده بود. مرحوم مطهری آرام نداشت؛ مرتب مشغول یادداشت کردن، تنظیم یادداشت، مرتب کردن سخنرانی‌هایی که خود او انجام داده بود، به دست آوردن شواعب گوناگون و نوبه‌نو در زمینه‌های فکر و اندیشه‌ی مذهبی و دینی و پاسخگویی به انحرافات بود. در این مرد اصلاً تنبلی وجود نداشت؛ لذا با آن ذخیره‌ی علمی و کارآمدی عملی توانست اثر بگذارد. امروز ما حقیقتاً ریزه‌خوار سفره‌ی انعام فکر شهید مطهری هستیم - در این هیچ تردیدی نیست - و فضای فکری جامعه همچنان مرهون فکر او در زمینه‌های گوناگون، چه در زمینه‌های فلسفی، چه در زمینه‌های اجتماعی دینی و چه در زمینه‌های سیاسی دینی است. ما امروز به ایشان احتیاج داریم؛ ولی آن هم باز کافی نیست.

(بیانات در دیدار علما و روحانیون کرمان ۱۳۸۴/۰۲/۱۱)

جوان را باید بشناسید؛ فکر او را باید بشناسید؛ آنچه را که به او هجوم آورده، باید بشناسید. تا میکروب و بیماری را نشناسید که علاج نمی‌توان کرد. اینها همه ملایی می‌خواهد. درس خواندن،

مطالعه کردن و کار کردن، که همه‌ی اینها زیر عنوان مهارت‌های دینی خلاصه می‌شود.

(دیدار با روحانیون ۱۷/۰۸/۱۳۸۵)

آشنایی با فقه، فلسفه، کلام، تفسیر، تاریخ و علوم مقدماتی

امروز، مخاطب شما، جوانان‌اند؛ روی آنها باید کار کنید؛... در پاسخ مشکل او، حتماً بایستی عالمانه سخن گفت. رژیم پهلوی در طول تبلیغات متوالی خود، به قشر دانشگاهی... اینطور تفهیم کرده بود که کسانی که عمامه سرشان است، در دستگاهشان، از علم و سواد، خبری نیست!... شروع نهضت اسلامی و ورود فضلالی جوان به محیط‌های دانشگاهی، به کلی، این تصور را به هم ریخت؛ دیدند نه؛ اینها، اهل علم‌اند و اهل فکرنده؛ اهل منطق و استدلال‌اند!... لذا وجهه علمی پیدا شد. تا چه موقع، این وجهه باقی می‌ماند؟ تا آن وقتی که این نسل، همواره در مقابل سؤال‌های خود، پاسخ عالمانه بشنود. عزیزان من! ما به این احتیاج داریم؛ بی‌مایه فطیر است! طلبه‌ی جوان و فاضل، هم باید درس خودش را خوب بخواند؛ هم باید مطالعات اسلامی را عمق بدهد؛ تفسیر را عمیقاً مطالعه کند؛ خودش را با فلسفه آشنا کند و از تاریخ، مطالب زیادی بداند.

(بیانات مقام معظم رهبری در دیدار روحانیون و مبلغان، در آستانه ماه

محرم، ۱۳۷۵/۲/۲۶، به نقل از کتاب حوزه و روحانیت در نگاه

رهبری، ص ۴۷۵)

در دوران مبارزات و بحبوحه‌ی مبارزات . که دائم ما را می‌گرفتند و آزاد می‌کردند . یک مشت طلبه‌ی جوان با ما مرتبط بودند و ما با اینها کار سیاسی می‌کردیم . من به اینها می‌گفتم: بی‌مایه فطیر است . باید درس را هم بخوانید . آن رفقای که آن وقت ما در مشهد داشتیم - که از لحاظ سیاسی و انقلابی با ما مرتبط بودند- همه‌شان جزو طلبه‌های درسخوان بودند . باید با سواد شد و درس خواند... باید انسان بتواند در میدان چالش‌های فکری امروز دنیا سینه سپر کند . امروز دنیا، دنیای تعارض فلسفه‌ها و فکرهاست .

... پس پایه‌ی فکری را باید قوی کرد تا انسان در پیکار اندیشه‌ها و افکار گوناگون در امروز دنیا بتواند بایستد و جبهه‌ی خودش را حفظ کند .

(دیدار با روحانیون ۱۷/۰۸/۱۳۸۵)

یک مسئله، مسئله‌ی درس فلسفه و رشته‌ی فلسفه است . توجه بکنید؛ اهمیت فقه و عظمت فقه نباید ما را غافل کند از اهمیت درس فلسفه و رشته‌ی فلسفه و علم فلسفه؛ هر کدام از اینها مسئولیتی دارند . رشته‌ی فقه مسئولیتی دارد، فلسفه هم مسئولیت‌های بزرگی بر دوش دارد... امروز اگر نظام و جامعه‌ی ما از فلسفه محروم بماند، در مقابل این شبهات گوناگون، این فلسفه‌های وارداتی مختلف، لخت و بی‌دفاع خواهد ماند . آن چیزی که می‌تواند جواب شماها را بدهد، غالباً فقه نیست؛ علوم عقلی است؛ فلسفه و کلام . اینها لازم است . در حوزه، اینها رشته‌های مهمی است .

(بیانات در اجتماع بزرگ طلاب و فضلاء حوزه‌ی علمیه‌ی قم ۱۳۸۹/۷/۲۹)

به نقل از کتاب حوزه و روحانیت در نگاه رهبری، ص ۵۶)

علمای بزرگ ما را ملاحظه کنید؛ یکی از مسؤولیت‌های خودشان را این می‌دانستند که با شبهات مقابله کنند... اگر شبهه‌یی پیش می‌آمد، مجالس کلامی و بحث و پاسخ به سؤالات تشکیل دهند و کتاب بنویسند تا شبهه‌ها را برطرف کنند. برای این کار، فقه و فلسفه و کلام و تفسیر و علوم مقدماتی می‌خواندند؛ از تاریخ مطلع می‌شدند و بسیاری از علوم عصر خود را فرا می‌گرفتند تا بتوانند دین را تبلیغ کنند.

(بیانات در دیدار علما و روحانیون استان همدان ۱۳۸۳/۰۴/۱۵)

آشنایی با علوم زمان خود

علمای بزرگ ما را ملاحظه کنید؛ یکی از مسؤولیت‌های خودشان را این می‌دانستند که با شبهات مقابله کنند... اگر شبهه‌یی پیش می‌آمد، مجالس کلامی و بحث و پاسخ به سؤالات تشکیل دهند و کتاب بنویسند تا شبهه‌ها را برطرف کنند. برای این کار، فقه و فلسفه و کلام و تفسیر... و بسیاری از علوم عصر خود را فرا می‌گرفتند تا بتوانند دین را تبلیغ کنند.

(بیانات در دیدار علما و روحانیون استان همدان ۱۳۸۳/۰۴/۱۵)

آشنایی با شبهات رایج در فضای جامعه

با افکار و سؤالات و شبهات جوانان، مواجه شوید. به‌روز بودن روحانیت در همهٔ مسائل - چه در مسائل اعتقادی، چه در مسائل فرعی و چه در مسائل سیاسی - بسیار مهم است.

(سخنرانی در دیدار ائمه‌ی جمعه، علما و روحانیون استان اردبیل)

(۱۳۷۹/۵/۴، به نقل از کتاب حوزه و روحانیت در نگاه رهبری، ص ۴۷۳)

تا آن جا که بنده به یاد دارم، از سال های ۱۳۳۴ و ۱۳۳۵ تا سال ۱۳۵۸ که ایشان به شهادت رسید، در هر موقعیت زمانی، با آن بینش عمیق خود - که تسلط کامل هم بر فضای فکری و فرهنگی کشور داشت - هر جا در عرصه ی فکر، هجمه ای را به اسلام و به احکام و اصول اسلامی مشاهده می کرد، به مقابله می شتافت و سدی مثل کوه در مقابل اشکالات می آفرید.

(بیانات در دیدار جمع کثیری از کارگران و معلمان، به مناسبت روز کارگر و هفته ی معلم ۱۳۷۸/۰۲/۱۵)

۱۷۷

مبّغ دین بایستی آن شبهه را، آن موج مخرب و مفسد و مضرّ را بشناسد تا بداند که می خواهد علاج چه دردی را بکند و کدام خلأ را می خواهد پر کند.

(بیانات در دیدار علما و روحانیون در آستانه ی ماه محرم ۱۳۷۷/۰۲/۰۲)

شجاعت برخورد با خرافات و شبهات

در مقابله ی با خرافات و آن چیزهایی که از دین نیست، شجاع باشید و بگویید. ملاحظه ی اینکه حالا ممکن است کسی بدش بیاید یا ممکن است چه بکند، نکنید؛ که غالباً در مواردی انسان متأسفانه می بیند که این مراعات ها هست.

(دیدار با روحانیون ۱۳۸۵/۰۸/۱۷)

فهم سیاسی و قدرت تحلیل مسائل پیرامون خود
فهم سیاسی و هدایت سیاسی حوزه، بایستی
بسیار سطح بالا باشد. امروز طلاب و فضلاء
حوزه ی علمیه، در سرتاسر کشور منتشر می شوند.

این‌طور نیست که مردم از آن‌ها بخواهند، به ایشان فقط مسأله و رساله توضیح بدهند. اگرچه آن را هم می‌خواهند، آن هم نیاز مردم است. بلکه امروز راجع به مسائل منطقه و سیاست‌های گوناگون جهانی و مسائل داخلی هم از روحانی سؤال می‌کنند. اگر سؤال هم نکنند، او باید متصدی پاسخ‌گویی بشود.

(سخنرانی در دیدار با مجمع نمایندگان طلاب و فضلاء حوزه‌ی علمیه‌ی قم ۱۳۶۹/۱۱/۰۴)

ان‌شاءالله که شما آقایان موفق باشید. درستان را خوب بخوانید تا عالم بشوید و بتوانید جواب نیازهای مردم را بدهید. در کنار درس، از اوضاع عالم و کشور و مسائل سیاسی مطلع باشید که اگر بی‌اطلاع باشید، به درد پاسخ‌گویی به نیازهای مردم نخواهید خورد؛ این را صریحاً به شما می‌گویم. باید بدانید که در مملکت و در دنیا چه می‌گذرد و نیازهای مردم چیست. عالم هم باشید، تا آن وقت مفید باشید؛ والا مفید نخواهید بود.

(سخنرانی در مراسم عمامه‌گذاری گروهی از طلاب ۱۳۶۸/۱۰/۲۶)

سعه صدر و برخورد طیبانه با پرسش‌گران

جوان ما، می‌خواهد پرسد و بداند؛ نباید به او گفت: «نپرس!» اگر پرسید، نباید رو ترش کرد! هنگامی که پرسید، باید گره ذهنی او را باز کرد؛ این کار، به علم و تعهد احتیاج دارد؛ گره‌گشای عقده‌های ذهنی، هم باید عالم باشد و بداند با چه

چیزی مواجه است و چگونه باید آن را علاج کند؛ هم باید دلسوز باشد؛ چون کار سختی است. گاهی با یک بار نشستن، با یک بار گفتن و با یک بار شنیدن، مقصود حاصل نمی‌شود. در برخی مواقع، بیمار - که شما طبیب او هستید - بد اخلاقی می‌کند؛ باید با این بد اخلاقی و دشواری، ساخت و این گره را باز کرد.

(بیانات مقام معظم رهبری در دیدار علما و روحانیان، ۱۳۷۱/۵/۷، به نقل از کتاب حوزه و روحانیت در نگاه رهبری، ص ۴۷۵)

۱۷۹

فرا
زهی

فصل سوم / مدیریت و ساماندهی امر پاسخ‌گویی

آقایان محترم! روحانیون، علما و خطبای گرامی و زحمتکش و ارزشمند! امروز، جوانان ما، با ذهن سیال خودشان، سؤال‌هایی دارند؛ این سؤال‌ها را نباید حمل بر ایرادگیری کنید! تا یک جوان، سؤالی کرد، بگوییم: «آقا! ساکت!» گویا دارد کفر می‌گوید! جوان است؛ ذهن جوان، سیال است؛ افکار غلط و استدلال‌های نادرست، امروز در همه جای دنیا، با توجه به روابط صوتی و بصری که وجود دارد، گسترده است. جوان ما، برایش، سؤال به وجود می‌آید؛ چه کسی باید این را بر طرف کند؟ من و شما، باید بر طرف کنیم. اگر شما نروید و آن خلأ فکری را به شکل درست، پر نکنید؛ یا آن سؤال و اشکال را بر طرف نکنید، کس دیگری می‌رود و به شکل غلط، جواب او را می‌گوید! روحانی باید به اندیشه ناب اسلامی، از بهترینش، مستدل‌ترینش و قوی‌ترینش، مجهز باشد؛ ما اینطور اندیشه‌ها و حرف‌ها، بسیار داریم. البته، راه شکوک، بر ذهن‌ها بسته نیست؛

بایستی شکوک را از ذهن‌ها زدود.

(بیانات مقام معظم رهبری در دیدار روحانیون در محل مصلاک ارومیه،

۱۳۷۵/۶/۲۷، به نقل از کتاب حوزه و روحانیت در نگاه رهبری، ص ۴۷۷)

روحیه جهادی و فعالیت خستگی‌ناپذیر

تا آن‌جا که بنده به یاد دارم، از سال‌های ۱۳۳۴ و ۱۳۳۵ تا سال ۱۳۵۸ که ایشان به شهادت رسید، در هر موقعیت زمانی، با آن بینش عمیق خود - که تسلط کامل هم بر فضای فکری و فرهنگی کشور داشت - هر جا در عرصه‌ی فکر، هجماه‌ای را به اسلام و به احکام و اصول اسلامی مشاهده می‌کرد، به مقابله می‌شتافت و سدی مثل کوه در مقابل اشکالات می‌آفرید.

(بیانات در دیدار جمع کثیری از کارگران و معلمان، به مناسبت روز

کارگر و هفته‌ی معلم ۱۳۷۸/۰۲/۱۵)

... مرحوم شهید مطهری رضوان الله علیه در میدان مبارزه‌ی با افکار التقاطی فعال بود؛ حقیقتاً هم پهلوان این میدان بود؛ اما شهید مطهری چرا موفق شد؟ چرا این اثر عمیق و گسترده را از جهت ایجابی و سلبی در جامعه‌ی فکری ما گذاشت؟ چون برای آماده‌سازی خود، تلاش فراوان علمی کرده بود؛ بعد هم برای خرج کردن این ذخیره‌ی علمی، به هیچ‌وجه سستی و کوتاهی نکرده بود. مرحوم مطهری آرام نداشت؛ مرتب مشغول یادداشت کردن، تنظیم یادداشت، مرتب کردن سخنرانی‌هایی که خود او انجام داده بود، به دست آوردن شواعب گوناگون و نوبه‌نو در زمینه‌های

فکر و اندیشه‌ی مذهبی و دینی و پاسخ‌گویی به انحرافات بود. در این مرد اصلاً تنبلی وجود نداشت؛ لذا با آن ذخیره‌ی علمی و کارآمدی عملی توانست اثر بگذارد. امروز ما حقیقتاً ریزه‌خوار سفره‌ی انعام فکر شهید مطهری هستیم. در این هیچ تردیدی نیست. و فضای فکری جامعه همچنان مرهون فکر او در زمینه‌های گوناگون، چه در زمینه‌های فلسفی، چه در زمینه‌های اجتماعی دینی، و چه در زمینه‌های سیاسی دینی است. ما امروز به ایشان احتیاج داریم؛ ولی آن هم باز کافی نیست.

(بیانات در دیدار علما و روحانیون کرمان ۱۱/۰۲/۱۳۸۴)

۳-۵-۲-۵. سطح‌بندی پاسخ‌گویان و ایجاد لجنه‌های تخصصی برای رفع نیازهای علمی پاسخ‌گویان

باید عالمانه آن مشکل را حل کند. اگر می‌تواند، خودش حل کند و اگر نمی‌تواند پیش‌عالمتر از خودش برود و مشکل را حل کند. این گونه است که سطح علم بالا می‌رود.

(بیانات در دیدار ائمه‌ی جماعات و روحانیون و مبلغین، در آستانه‌ی ماه

مبارک رمضان ۲۵/۱۱/۱۳۷۱)

... اگر دیدید از عهده بر نمی‌آیید که جواب این جوان را بدهید، می‌گویید اشکال ندارد، پیش‌فلانی می‌رویم. شما فرد مسلط‌تری را پیدا می‌کنید، تا او بتواند پاسخ آن طراری دشمن را بدهد. با این احساس باید با دانشجو روبه‌رو بشوید. دانشجو هم که یک نفر نیست؛ یک خیل عظیم‌اند.

(بیانات در دیدار با اعضای شورای مرکزی نمایندگان ولی فقیه در

دانشگاه‌های کشور و مسئولان دفاتر نمایندگی ۰۸/۰۷/۱۳۶۹)

۳-۵-۳. ایجاد سامانه‌های مدیریتی

۳-۵-۳-۱. بانک‌های اطلاعاتی

باید به تناسب تهمت‌هایی که به ما می‌زنند و به تناسب فحش‌هایی که به ما می‌دهند و به تناسب کتاب‌هایی که علیه ما می‌نویسند، نیازها را بدانیم. مرکز و بانک اطلاعات حوزه کجاست که این‌ها را نگاه کند و درباره‌ی آن موضوعات تحقیق نماید و بنویسد؟ یکی از کارهایی که حوزه باید انجام بدهد، همین است. یعنی مرکزی داشته باشد و کتاب‌هایی را که در دنیا راجع به انقلاب نوشته‌اند، جمع کند؛ چه آن‌هایی که مستقیماً درباره‌ی انقلاب است و چه آن‌هایی که به خاطر انقلاب، به شیعه و یا اسلام فحش داده‌اند و چه کتاب‌هایی که از ما تعریف کرده‌اند و نقاط قوت ما را - که بعضاً خودمان هم از آن‌ها غافل بوده‌ایم - یادآور شده‌اند.

(سخنرانی در دیدار با مجمع نمایندگان طلاب و فضای حوزه‌ی

علمیه‌ی قم ۱۳۶۸/۰۹/۰۷)

بانک اطلاعات شبهات و ابهامات

باید... به تناسب کتاب‌هایی که علیه ما می‌نویسند، نیازها را بدانیم. مرکز و بانک اطلاعات حوزه کجاست که این‌ها را نگاه کند و درباره‌ی آن موضوعات تحقیق نماید و بنویسد؟

(سخنرانی در دیدار با مجمع نمایندگان طلاب و فضای حوزه‌ی

علمیه‌ی قم ۱۳۶۸/۰۹/۰۷)

یکی از کارهایی که حوزه باید انجام بدهد، همین است. یعنی مرکزی داشته باشد و کتاب‌هایی را که در دنیا راجع به انقلاب نوشته‌اند، جمع کند؛ چه آن‌هایی که مستقیماً درباره‌ی انقلاب است و چه آن‌هایی که به خاطر انقلاب، به شیعه و یا اسلام فحش داده‌اند و چه کتاب‌هایی که از ما تعریف کرده‌اند و نقاط قوت ما را. که بعضاً خودمان هم از آن‌ها غافل بوده‌ایم. یادآور شده‌اند.

(سخنرانی در دیدار با مجمع نمایندگان طلاب و فضایی حوزه‌ی علمیه‌ی قم ۱۳۶۸/۰۹/۰۷)

بانک اطلاعات محصولات تولید شده

اینها، بدون برنامه‌ریزی، آسان نیست!... چقدر دوباره‌کاری‌ها، چقدر تکرارها، چقدر تناقض‌ها [پیش می‌آید]؛ با برنامه‌ریزی، اینها برطرف می‌شود. این، یک مسئله بسیار مهم و یک نیاز بسیار اساسی است.

(بیانات در آغاز درس خارج فقه، ۱۳۷۹/۶/۲۰، به نقل از کتاب حوزه و روحانیت در نگاه رهبری، تدوین دبیرخانه شورای عالی حوزه‌های علمیه، ص ۴۷۹)

اگر جوری بشود که هر کسی می‌خواهد یک مجموعه کاری تحقیقاتی درست کند، با مدیریت حوزه مشورت کند، با او در میان بگذارد، توصیه او را به طور الزامی بپذیرد و آنها بدانند چه کار دارند می‌کنند، یک نگاه کلی، یک نگاه کلی به برنامه و کار تحقیق در حوزه باشد، کارهای تکراری و

بیهوده و بی‌فایده، وارد حوزه تحقیقات نشود، وقت‌های حوزه را از بین نبرد، این خیلی کار لازمی است.

(بیانات رهبر معظم انقلاب اسلامی در اجتماع بزرگ اساتید، فضلا و طلاب حوزه علمیه قم در مدرسه فیضیه ۱۳۷۹/۷/۱۴، به نقل از کتاب حوزه و روحانیت در نگاه رهبری، ص ۵۷۵)

مجموعه کارهای پژوهشی حوزه، باید بتواند یک جمع کامل، یک منظومه کامل را بوجود بیاورد تا همه نیازهایی را که حوزه متصدی و مهمتّم به آن است، را پوشش بدهد؛ این را انسان این‌جا احساس نمی‌کند. مثل این رادارهای کوچکی که هر راداری، یک شعاعی دارد و یک پوشش راداری را بوجود می‌آورد؛ رادارها را با یک فاصله‌ای می‌چینند که در مجموع نقطه خلأی وجود نداشته باشد، یعنی نقاط خلأ همدیگر را پر می‌کنند تا از هیچ طرف، هواپیمای دشمن و نفوذی دشمن نتواند وارد فضای کشور بشود؛ باید این جوری باشید. باید این رادارهای شما یا این پایگاه‌ها و مراکز تحقیقی‌ای که هدفش دفاع از دین یا - اگر نخواهیم همیشه صورت دفاعی بگیریم - کمر بستگی برای ترویج دین و نشر معارف اسلامی است، باید جوری تنظیم بشوند و کنار هم چیده بشوند که در مجموع، از همه طرف این مقصود حاصل بشود. خب، این البته الان محسوس نیست.

... مدیریت یک امر جدی است، بدون مدیریت هیچ‌کاری در دنیا - برادران و خواهران عزیز! -

سامان نمی‌گیرد، با پراکنده‌کاری و بی‌نظمی، هیچ کار به انجام نمی‌رسد؛ مدیریت لازم است.

(بیانات رهبر معظم انقلاب اسلامی در نمایشگاه تخصصی طلاب در قم

۱۳۷۹/۷/۱۵)

بانک اطلاعات سؤالات و پاسخ‌ها

بانک اطلاعات حوزه کجاست که این‌ها را نگاه کند و درباره‌ی آن موضوعات تحقیق نماید و بنویسد؟ یکی از کارهایی که حوزه باید انجام بدهد، همین است.

(سخنرانی در دیدار با مجمع نمایندگان طلاب و فضایی حوزه‌ی

علمیه‌ی قم ۱۳۶۸/۰۹/۰۷)

اینکه چقدر از شما سؤال می‌شود و چقدر برای دریافت پاسخ مراجعه می‌کنند، کمیته‌ش مهم است.

(بیانات در جمع مسئولین و دست‌اندرکاران مرکز مطالعات

و پاسخگویی به شبهات-۱۳۸۰)

۳-۵-۲. تدوین اطلس شبهات و آسیب‌های

دینی کشور

یک سلسله مسائل دیگر هم، در کنار اینها [مسائل مادی] هست که وقتی ما، با شما آقایان محترم علما روبه‌رو می‌شویم و حرف می‌زنیم، نمی‌توانیم این مسائل را از نظر دور بداریم و قهراً توجه خود را به این مسائل هم منعطف می‌کنیم. آن مسائل چیست؟ عبارت است از مسائل فرهنگی، دینی و اعتقادی مردم... بخش

عمده‌ای از این کارها، بر عهده آقایان علماست. ای کاش که در این باره هم، آماری وجود داشت! من گله‌ای ندارم از این که چرا گزارش داده نمی‌شود و چه کسی می‌تواند گزارش دهد؛ چه کسی می‌تواند از روی آمار و با تکیه بر حقایق، بگوید الآن در اینجا، وضع مردم از لحاظ دینی، معرفتی، شیوع و سریان یا عدم شیوع و سریان شبهات دینی در ذهن‌های جوان‌ها، و از لحاظ پایبندی به مفاهیم اسلامی و انقلابی، در چه حدی است؟ چرا؟ چون آماری وجود ندارد و ما کمتر دنبال این قضایا رفته‌ایم! ما باید دنبال این قضایا برویم.

(بیانات در دیدار علما و روحانیون شهر ری در جوار مرقد حضرت عبدالعظیم علیه السلام، ۱۳۷۳/۸/۵، به نقل از کتاب حوزه و روحانیت در نگاه رهبری، ص ۵۳۸)

۳-۵-۳. تحلیل محتوای بانک‌های اطلاعاتی

مختلف جامعه

در این مرکز، محققان حوزه باید مشابه این کتاب‌ها را نیز در داخل کشور جمع‌آوری کنند و مورد بررسی قرار دهند... محققان جوان - مثل خود شما - بنشینند این‌ها را تقسیم‌بندی کنند.

(سخنرانی در دیدار با مجمع نمایندگان طلاب و فضلاء حوزه‌ی علمیه‌ی قم ۱۳۶۸/۰۹/۰۷)

آمارگیری از مخاطبین هم نکته‌ی مهمی است؛ اینکه چقدر از شما سؤال می‌شود و چقدر برای دریافت پاسخ مراجعه می‌کنند، کمیته‌ی مهم است.

بعد بایستی نظرخواهی کنید و ببینید که سوال‌کنندگان از چه قشرهایی هستند؛ جوانند، دانشجو هستند، دخترند، پسرند، نوجوانند، باسوادند، بی‌سوادند، تحصیلات عالی دارند. ممکن است دکتر یا آدم تحصیل کرده است که سؤالی دارد. از کدام قسمت‌های کشور هستند. این‌ها همه‌اش معنا دارد. اول کمیت‌ها معلوم شود. معنای کمیت زیاد این است که مرکز شما مورد توجه واقع شده است.

(بیانات درجمع مسئولین و دست‌اندرکاران مرکز مطالعات و پاسخ‌گویی به شبهات-۱۳۸۰)

... سوم اینکه این بررسی را استمرار دهید، تا ببینید که عدد بی‌سوادها زیادت‌ر شده یا باسوادها؛ در بین سؤال‌کننده‌ها عدد دخترها بیشتر شده یا پسرها؛ عدد مردم بوشهر مثلاً بیشتر شده یا مردم مشهد. همه این‌ها یک انگشت اشاره است به یک سمت و یک جهتی.

(بیانات درجمع مسئولین و دست‌اندرکاران مرکز مطالعات و پاسخ‌گویی به شبهات-۱۳۸۰)

۳-۴-۵. ایجاد سامانه طبقه‌بندی موضوعات

تحقیقی براساس شبهات

من امروز، جزوه‌ای را که مثلاً کارهای پژوهشی و تألیفی را فهرست کرده بود، مرور مختصری کردم؛ ... اما انتخاب این موضوع پژوهش یا موضوع تألیف، بر چه اساس است؟ ... دنبال پاسخ‌گویی به کدام نیاز بوده‌اید؟ اگر این، محاسبه شده

است، این، درست است؛ اگر نه، فایده‌ای ندارد! ما بالأخره می‌خواهیم یک کار تألیفی، دست این آقا بدهیم و یکی از ده موضوع را می‌گوییم انتخاب کند یا خودمان انتخاب می‌کنیم!... ما باید ببینیم امروز، مهمترین نیازها و استفهام‌ها کدام است؟ همچنین مهمترین شبهه‌های ممکن را که کمین گرفته‌اند؛ گاهی یک شبهه، هنوز به میدان نیامده؛ اما کمین گرفته است. از این رو، این شبهه‌های کمین گرفته را هم، باید بشناسیم و خود را آماده کنیم؛... اصلاً نباید بگذاریم که پرتاب شود.

اینها را باید بشناسیم و آن وقت، در قبال آنها، پادزهر یا درمان لازم را فراهم کنیم. بله؛ امروز، کار باید اینگونه باشد.

(بیانات رهبر معظم انقلاب اسلامی در دیدار اعضای شورای عالی حوزه علمیه قم، ۱۳۸۰/۳/۱۶، به نقل از کتاب حوزه و روحانیت در نگاه رهبری، ص ۵۷۵)

مرکز و بانک اطلاعات حوزه کجاست که اینها را نگاه کند و درباره آن موضوعات، تحقیق نماید و بنویسد؟ یکی از کارهایی که حوزه باید انجام بدهد، همین است.

(سخنرانی در دیدار با مجمع نمایندگان طلاب و فضایی حوزه‌ی علمیه‌ی قم ۱۳۶۸/۰۹/۰۷)

۳-۵-۴. ارزیابی جریان‌های فکری موجود در طیف‌های مختلف جامعه

شما اینجا نشست‌اید و به بهانه‌ی سؤال و جواب با دوربینی جوامع و قشرهای مختلف کشور را بررسی می‌کنید و می‌بینید در لایه‌های فکری و سلیقه‌ای و ذوقی اجتماعی و صنفی جامعه دارد چه می‌گذرد. این خیلی مهم است که در کشور چه خبر است. فایده این کار شاید از اصل فایده‌ی کار شما کمتر نباشد.

(بیانات در جمع مسئولین و دست‌اندرکاران مرکز مطالعات و

پاسخ‌گویی به شبهات-۱۳۸۰)

۳-۶. تعیین جهت‌گیری و برنامه‌ریزی بر اساس تحلیل‌های به دست آمده

... بعد اقرار و نمونه‌های گروهی مشخص شوند تا شما بدانید با کی طرف هستید و مخاطبتان را بشناسید... همه این‌ها یک انگشت اشاره است به یک سمت و یک جهتی. یک جمعی هم باید داشته باشید که بنشینند با این دستاوردها، به تناسب سؤال‌هایی که می‌شود، جهت‌ها را - مثل سکان کشتی - عوض کنند؛ این کار خیلی لازم است.

(بیانات در جمع مسئولین و دست‌اندرکاران مرکز مطالعات

و پاسخ‌گویی به شبهات-۱۳۸۰)

امروز، شما باید بدانید و در جریان باشید که مثلاً در مقوله جامعه‌شناسی، در دنیا چه نظرات و چه ایده‌هایی هست و چه فکری‌هایی دارد می‌جوشد.

گاهی در این فکرها، عناصر مطلوبی هست؛ آن را جذب کنید؛ عناصر نامطلوبی هم هست؛ قبل از آن که بیاید، دفاع مناسبش را آماده کنید و ذهنیت جامعه را واکسینه نمایید!... تحقیق و پژوهش و اطلاع و آگاهی از حقایق و معارف عالم و وضع علمی دنیا، از چیزهایی است که برای حوزه علمیه، لازم است.

(سخنرانی در بین مجمع طلاب و فضایی حوزه علمیه قم، ۱۳۷۰/۱۲/۱)

به نقل از کتاب حوزه و روحانیت در نگاه رهبری، ص ۵۳۷

۳-۷. برنامه‌ریزی دقیق و مدیریت فعال برای دستیابی به اهداف

اینها، بدون برنامه‌ریزی، آسان نیست!... یک وقت، ممکن است کاری با برنامه‌ریزی، مثلا در ظرف ده سال تحقق پیدا کند؛ اما همان کار، بدون برنامه‌ریزی، در ظرف صد سال پیش بیاید؛ به تدریج، یک نفری پیدا بشود یک کاری بکند؛ تصادفا، دیگری پیدا بشود [که] کار او، مکمل کار این بشود. چقدر دوباره‌کاری‌ها، چقدر تکرارها، چقدر تناقض‌ها [پیش می‌آید]؛ با برنامه‌ریزی، اینها برطرف می‌شود. این، یک مسئله بسیار مهم و یک نیاز بسیار اساسی است.

(بیانات در آغاز درس خارج فقه، ۱۳۷۹/۶/۲۰، به نقل از کتاب حوزه و

روحانیت در نگاه رهبری، تدوین دبیرخانه شورای عالی حوزه‌های

علمیه، ص ۴۷۹)

... مسأله این است که آیا روال جاری و موجود حوزه‌های علمیه، برای پاسخ دادن به این نیازها

کافی است؟ جواب این است که نه، کافی نیست. باید از چارچوب‌های مستحکم و استخوان‌بندی قوی حوزه‌ی علمیه و از امکانات فراوان فکری و معنوی‌یی که در این مراکز است، وسایلی برای فراهم کردن پاسخ‌های این استفهام‌های فراوان و ساختن انسان‌هایی که بتوانند مثل چشمه‌های جوشانی از معارف و احکام بجوشند و نیازها و خلأها را پرکنند، ساخت.

(سخنرانی در دیدار با اساتید، مسؤولان، فضلا و طلاب بنیاد فرهنگی باقرالعلوم علیه السلام ۱۳۶۸/۱۱/۰۱)

۱۹۱

۳-۸. تامین بودجه، امکانات و پشتیبانی‌های سیاسی لازم

مقابله با این تهاجم، پول و بودجه و امکانات و پشتیبانی‌های سیاسی دولت را می‌خواهد؛ اما دولت، پول بدهد و پشتیبانی بکند که چه بشود؟ طبیعی است که فکری، پخش بشود؛ آن فکر، کجا تولید خواهد شد؟ آیا آن هم، در دولت است یا در حوزه؟

(سخنرانی در دیدار با مجمع نمایندگان طلاب قم، ۱۳۶۸/۹/۷، به نقل

از کتاب حوزه و روحانیت در نگاه رهبری، ص ۴۳۶)

۳-۹. تقسیم کار بین نهادهای متولی

۳-۹-۱. متولی اصلی

حوزه علمیه

البته کسانی که در غیر حوزه‌ها هستند، ممکن است بتوانند این کار را انجام دهند؛ لیکن متصدی اصلی، انصافاً حوزه‌های علمیه و علمای دینند. اینها اولین کسانی هستند که باید شبهه‌ها را برطرف کنند.

(بیانات در آغاز درس خارج فقه ۱۴/۰۶/۱۳۷۴)

غیر از علمای دین، غیر از مرزداران عقیده چه کسی باید در مقابل این تیرهای مسموم و زهرآگین بایستد و قرار بگیرد؟

(بیانات در دیدار روحانیون و طلاب تشیع و تسنن کردستان

۲۳/۰۲/۱۳۸۸)

نکته این است که ما به صورت مدرن و طبق نیازهای امروز، از حق خود و تشیع و اعتقاد و انقلاب و اسلام و حتی امامان دفاع نکردیم... ببینید این‌ها کارهای حوزه است. ما باید این‌ها را باور کنیم.

(سخنرانی در دیدار با مجمع نمایندگان طلاب و فضایی حوزه‌ی

علمیه‌ی قم ۰۷/۰۹/۱۳۶۸)

جوانان طیب و طاهر و تحصیل کرده و با استعداد و ممتازی از اروپا که در دانشگاه‌های

خودشان مسلمان شده‌اند پیش ما می‌آیند و درباره‌ی مسائل اسلامی راهنمایی می‌خواهند. چه کسی باید اینها را راهنمایی کند؟ چه کسی باید به آن‌جا برود و در میان آنها سکونت کند و تعلیم دین و اخلاق بدهد؟ چه کسی باید برای آنها کتاب بفرستد؟ چه کسی باید برای آنها مسائل را تبیین کند؟ پاسخ همه‌ی این پرسش‌ها به حوزه‌های علمیه مرتبط است.

(بیانات در آغاز درس خارج فقه ۱۴/۰۶/۱۳۷۴)

۱۹۳

نکته‌ی سوم، تقویت ایمان دینی، تأمین نیازهای فکری و استفهام‌های نسل جوان است؛ که این عمدتاً متوجه به روحانیت و حوزه‌های علمیه است. دائماً شبیهه‌القاء می‌کنند؛ باید به طور دائم و به‌روز پاسخ شبیهه‌ها را داد.

(بیانات در اجتماع بزرگ مردم قم ۲۹/۷/۱۳۸۹)

این‌جانب با چنین طرح‌هایی همواره موافق بوده‌ام و از آن حمایت خواهم کرد و از شورای محترم مدیریت حوزه‌ی علمیه‌ی قم می‌خواهم تا با اطلاع و مساعدت «مراجع بزرگوار و محترم» و با همکاری و مشارکت «اساتید و محققین برجسته حوزه»، برای بالندگی بیشتر فقه و اصول و فلسفه و کلام و تفسیر و سایر موضوعات تحقیق و تألیف دینی، و نیز فعال کردن «نهضت پاسخ به سؤالات نظری و عملی جامعه»، تدارک چنین فرصتی را ببینند.

(پاسخ به نامه جمعی از دانش‌آموختگان و پژوهشگران حوزه علمیه)

(۱۳۸۱/۱۱/۱۶)

دائم بایستی صادرات قم - ... این قلب معرفتی
دنیای اسلام - پمپاژ بشود. امروز خوشبختانه
وسائل ارتباطی سریع در اختیار همه هست. شما
می‌توانید اینجا اقدامی بکنید، در آن طرف دنیا در
همان ساعت از شما بشنوند و استفاده کنند.

(بیانات در اجتماع بزرگ طلاب و فضایی حوزه علمیه قم ۱۳۸۹/۷/۲۹)

کسانی که اهل مطالعه‌اند، با دنیا مواجه
می‌شوند و درباره‌ی اصل دین و اسلام و معارف
آن و نیز اصول و فروع و تاریخ دین حرف می‌زنند
و مرتباً شبیهه‌القا می‌کنند.
کسانی باید باشند تا این شبیهه‌ها را برطرف
کنند. تأمین این افراد به عهده‌ی حوزه‌های
علمیه است.

(بیانات در آغاز درس خارج فقه ۱۴/۰۶/۱۳۷۴)

۳-۹-۲. مراکز معین

البته کسانی که در غیر حوزه‌ها هستند،
ممکن است بتوانند این کار را انجام دهند؛ لیکن
متصدی اصلی، انصافاً حوزه‌های علمیه و علمای
دینند. اینها اولین کسانی هستند که باید شبیهه‌ها
را برطرف کنند.

(بیانات در آغاز درس خارج فقه ۱۴/۰۶/۱۳۷۴)

شورای عالی انقلاب فرهنگی

از شورای محترم انقلاب فرهنگی و بویژه ریاست
محترم آن نیز می‌خواهم که این ایده [راه‌اندازی
کرسی‌های پاسخ به سوالات و شبهات] را در

اولویت دستور کار شورا برای رشد کلیه‌ی علوم دانشگاهی و نقد متون ترجمه‌ای و آغاز «دوران خلاقیت و تولید» در عرصه علوم و فنون و صنایع و بویژه رشته‌های علوم انسانی و نیز معارف اسلامی قرار دهند تا زمینه برای اینکار بزرگ بتدریج فراهم گردد و دانشگاه‌های ما بار دیگر در صف مقدم تمدن‌سازی اسلامی و رشد علوم و تولید فناوری و فرهنگ، قرار گیرند. بی‌شک هر دو نهاد از طرح‌های پیشنهادی فضاء دانشگاهی و حوزوی و از جمله طرح شما، استفاده خواهند کرد تا با رعایت همه جوانب مسأله، جنبش «پاسخ به سؤالات»، «مناظرات علمی» و «نظریه‌پردازی روشمند» را در کلیه قلمروهای علمی حوزه و دانشگاه، نهادینه و تشویق کنند. امیدوارم که مراحل اجراء این ایده، دچار فرسایش اداری نشده و تا پیش از بیست و پنجمین سالگرد انقلاب، نخستین ثمرات مهم آن آشکار شده باشد. والله المستعان.

(پاسخ به نامه جمعی از دانش‌آموختگان و پژوهشگران حوزه علمیه
۱۳۸۱/۱۱/۱۶)

۳-۹-۲-۱. دانشگاه‌ها

این عزم و بیداری و خودآگاهی در نسل دوم حوزه و دانشگاه نیز بیدار شده... این نسل... می‌خواهد که شجاعت نظریه‌پردازی و مناظره در ضمن وفاداری به اصول و اخلاق و منطق در حوزه و دانشگاه، بیدار شود و اراده کرده است که سؤالات و شبهات را بی‌پاسخ نگذارد.

(پاسخ به نامه جمعی از دانش‌آموختگان و پژوهشگران حوزه علمیه
۱۳۸۱/۱۱/۱۶)

۲-۹-۲. نهاد نمایندگی ولی فقیه در دانشگاه‌ها در مورد اصل لزوم این دفتر نمایندگی [دفتر نمایندگی ولی فقیه در دانشگاه‌ها] هم، آن وقتی که ما به این کار اقدام کردیم، همه معتقد بودند که لازم است و درخواست زیادی بود؛ همین حالا هم همین‌طور است... وجود این برادران لازم است. این برادران در دانشگاه‌ها می‌توانند منشأ برکات بسیاری باشند. جوانان، سؤالات و نیازهای دینی دارند. چنانچه روحانی فاضل و جوانی مثل خودشان در کنار دستشان باشد، چیز خیلی باارزشی است. من این‌طور تصور می‌کنم.

(بیانات در جلسه‌ی پرسش و پاسخ دانشگاه تربیت مدرس ۱۳۷۷/۰۶/۱۲)

۳-۲-۹-۳. دولت و نهادهای دولتی

مقابله با این تهاجم، پول و بودجه و امکانات و پشتیبانی‌های سیاسی دولت را می‌خواهد؛ اما دولت، پول بدهد و پشتیبانی بکند که چه بشود؟ طبیعی است که فکری، پخش بشود؛ آن فکر، کجا تولید خواهد شد؟ آیا آن هم، در دولت است یا در حوزه؟

(سخنرانی در دیدار با مجمع نمایندگان طلاب قم، ۱۳۶۸/۹/۷، به نقل از کتاب حوزه و روحانیت در نگاه رهبری، ص ۴۳۶)

۳-۲-۹-۳. مراکز تبلیغی، آموزشی و تربیتی

جوانان فرزانه‌ی ما، دانشجویان ما، طلاب فاضل ما. هم مجموعه‌هائی که متصدی آموزشند، متصدی تبلیغند، متصدی پرورش افکار و اذهان هستند، باید توجه کنند. نشان دادن آن حقیقتی که در اختیار مذهب امامیه و پیروان اهل بیت علیهم‌السلام هست به مخاطب، مساوق با قبول مخاطب و همراه با تصدیق و پذیرش مخاطب است. حقیقت را باید نشان داد. باید سعی کنیم پیرایه‌ها، خرافه‌ها، ادعاهای دروغین، کج‌فهمی‌ها، بدفهمی‌ها دخالت نکند.

(دیدار اقشار مختلف مردم در روز نیمه‌ی شعبان ۱۳۸۷/۰۵/۲۷)